

Laura Tikka

SIRKUSTAITEEN KOULUTUSTA KEHITTÄMÄSSÄ

Laadullinen tutkimus Turun AMK:n Taideakatemiaan
sirkuskoulutuksen työelämävastaavuudesta

TIIVISTELMÄ

Laura Tikka: Sirkustaiteen koulutusta kehittämässä – Laadullinen tutkimus Turun AMK:n Taideakatemiaan sirkuskoulutuksen työelämävastaavuudesta

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Kasvatuksen ja yhteiskunnan tutkimuksen maisteriohjelma

Joulukuu 2023

Tutkimuksen tavoitteena on tutkia Turun Taideakatemiaan sirkuskoulutuksen työelämävastaavuutta ja samalla tuottaa tietoa vähän tutkituista aiheista: sirkuksen työkentästä Suomessa, alan moninaisista työtehtävistä ja niissä vaaditusta osaamisesta. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii työelämävastaavuus ammattikorkeakoulun kontekstissa ja sirkusalan osaamisvaatimusten erityispiirteet. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu 13 Turun sirkuskoulutuksesta valmistuneen sirkusalan ammattilaisen haastattelusta. Tutkimuskysymykset koskevat sirkusalan työtehtäviä ja niissä vaadittua osaamista sekä tutkittavien näkemystä siitä, miten Taideakatemiaan sirkusopinnot ovat tukeneet ammatissa toimimista ja kuinka koulutusta tulisi kehittää, jotta se tukisi entistä paremmin työtehtävissä suoriutumista. Sirkusalan työtehtävistä tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan sirkusopettajan ja sirkustaiteilijan ammatteja.

Haastateltujen sirkusalan ammattilaisten mukaan sirkusopettajan keskeisiä työtehtäviä ovat opettaminen ja kasvattaminen, kun taas taiteilijan työtehtäviin kuuluvat tuotannolliset ja hallinnolliset tehtävät, ammatillisten taitojen harjoittelu ja esitysten luominen. Sekä sirkusopettajan että -taiteilijan osaamisvaatimukset käsittävät sirkusteknisen lajiosaamisen, tuotannolliset ja hallinnolliset taidot sekä itsensä johtamisen taidot. Osaamisvaatimuksissa ilmeni lisäksi eroavaisuuksia: opettajalta odotetaan taitoa opettaa ja ohjata sekä vahvoja sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja, taiteilijalta puolestaan edellytetään taiteellisen luomisen taitoa sekä muutosvalmiutta ja joustavuutta. Riippumatta työtehtävästä, ammatissa toimimista ovat opinnoista tukeneet etenkin sirkustekniikan opinnot, taiteelliset- ja opetusharjoittelut sekä verkostoitumismahdollisuudet ja yhteistyö sirkusalan ammattilaisten kanssa. Koulutuksen kehittämiskohteita tutkittavien mukaan ovat opintojaksojen sisältöjen päivittäminen, opiskelijan kuormituksen vähentäminen ja opintojen yksilöllistäminen, joiden lisäksi tulee kasvattaa työelämätietoisuutta, kehittää tuotannollisten ja hallinnollisten taitojen osaamista sekä tukea itsensä johtamisen taitojen oppimista.

Tuloksien pohjalta nähdään opintojen sisältöjen päivittämisen, opetuksen yksilöllistämisen ja työssä oppimisen lisäämisen olevan tärkeitä koulutuksen kehittämiskohteita, jotta koulutus vastaa työelämän vaatimukseen nyt ja tulevaisuudessa. Yhtenä jatkotutkimusaiheena on sirkusalan työtehtävien ja osaamisvaatimusten laajempi tarkastelu, ottaen huomioon myös työnantajien ja kansainväliset näkökulmat.

Avainsanat: ammattikorkeakoulu, työelämävastaavuus, sirkus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

ABSTRACT

Laura Tikka: Circus Arts Education in Turku Arts Academy at Turku UAS – A Qualitative Study on the Development of Education's Relevance to the Workplace.

Master's thesis

Tampere University

Master's Programme in Educational Studies

December 2023

The aim of the study is to examine the relevance of the Turku Arts Academy's circus education to the workplace and, at the same time, generate information on under-researched topics: the field of circus in Finland, the diverse job tasks within the industry, and the required competencies. The theoretical framework of the study is based on workplace relevance in the context of a university of applied sciences and the distinctive features of expertise within the circus industry. The empirical data for the study consists of interviews with 13 professionals who graduated from Turku's circus education. The research questions explore the job tasks within the circus industry, the required expertise for these tasks, and the participants' perspectives on how the circus studies at the Arts Academy have supported professional practice. Additionally, the questions inquire how to develop the circus education to better support success in professional tasks. The focus of this research is to examine the roles of a circus teacher and a circus performer within the broader spectrum of positions in the field of circus arts.

According to interviewed circus professionals, key working tasks for a circus teacher include teaching and education, while an artist's work duties span across production and administrative tasks, practicing professional skills, and creating performances. Both circus teaching and performing roles require skills in circus techniques, production and administrative skills, as well as self-management skills. There were also differences in skill requirements: teachers are expected to have the ability to teach and guide students' learning, along with strong social and interpersonal skills, while artists are expected to possess artistic creativity, adaptability, and flexibility. Regardless of the role, professional practice has been supported especially by certain studies: learning circus technical skills, artistic and teaching internships, networking opportunities and collaboration with other circus professionals. In terms of educational development, the primary areas of focus include updating course contents, reducing student workload, individualizing studies, increasing awareness of the working life, as well as improving the knowledge in production and administrative skills, and supporting the learning of self-management skills.

Based on the results, it is evident that the crucial areas for the development of education are updating the content of the studies, individualizing the teaching approach, and increasing learning at the workplace. This ensures that the circus education meets the demands of the current and future job market. One potential field for future research is a broader examination of job roles and skill requirements in the circus industry, considering both employers' perspectives and international dimensions.

Keywords: University of Applied Sciences, Workplace-relevance, Circus

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	AMMATTIKORKEAKOULU SirkusKOULUTUKSEN ANTAJANA	7
2.1	Ammattikorkeakoulut käytännönläheisen koulutuksen antajina	7
2.2	Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia n sirkuskoulutus.....	10
3	TYÖELÄMÄVASTAAVUUS SirkusOPINTOJEN TAVOITTEENA AMMATTIKORKEAKOULUSSA	14
3.1	Ammattikorkeakouluopintojen työelämävastaa vuus.....	14
3.2	Työelämäosaaminen, kompetenssit ja kvalifikaatiot.....	17
3.3	Sirkustaiteen osaamisvaatimusten erityispiirteet	21
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
4.1	Tutkimustehtävä	25
4.2	Aineiston hankinta.....	25
4.3	Tutkimushenkilöt	27
4.4	Aineiston analyysi	28
5	TULOKSET	35
5.1	Mitkä tehtävät lukeutuvat sirkusalan ammattilaisen työtehtäviin?	35
5.2	Mitä taitoja, tietoja ja osaamista sirkusalan ammattilaisten mukaan vaaditaan sirkustaiteen kentällä työskenteleviltä?.....	37
5.3	Mikä sirkustaiteen koulutuksessa alan ammattilaisten mukaan on tukenut ammatissa toimimista?.....	46
5.4	Miten sirkustaiteen ammattilaisten mielestä koulutusta tulisi kehittää, jotta se tukisi tutkintolinjalta valmistuneiden suoriutumista paremmin sirkustaiteen työtehtävissä?	52
6	POHDINTA	63
6.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	63
6.2	Eettiset kysymykset, tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys	66
6.3	Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimusaiheet	69
	LÄHTEET	71
	LIITTEET	84
	Liite 1: Teemahaastattelun runko.....	84
	Liite 2: Tiedote tutkimukseen osallistumisesta.....	86
	Liite 3: Tietosuojailmoitus.....	88
	TAULUKOT	
	TAULUKKO 1. Analyysiesimerkki tutkimuskysymys 1	30
	TAULUKKO 2. Analyysiesimerkki tutkimuskysymys 2	32
	TAULUKKO 3. Analyysiesimerkki tutkimuskysymys 3	33
	TAULUKKO 4. Analyysiesimerkki tutkimuskysymys 4	34
	TAULUKKO 5. Sirkusopettajan ja -taiteilijan työtehtäviä	35
	TAULUKKO 6. Sirkusopettajan ja -taiteilijan osaamisvaatimukset	37
	TAULUKKO 7. Mikä koulutuksessa on tukenut ammatissa toimimista	46
	TAULUKKO 8. Miten koulutusta tulisi kehittää	53

1 JOHDANTO

Tämä tutkimus tarkastelee Turun Ammattikorkeakoulun Taideakatemiaan *teatteri-ilmaisuohjaaja, sirkus* -tutkintolinjan opetuksen työelämävastaavuutta. Tutkimuksen tulosten odotetaan parhaimmillaan antavat suuntaa siitä, kuinka koulutusta tulisi kehittää, jotta se vastaisi entistä paremmin työelämän vaatimuksiin. On tärkeää huomioida, että vaikka ammattikorkeakoulujen antama opetus kehittää ja palvelee työelämää (Heikkinen & Kukkonen, 2019), on koulutuksen keskiössä kuitenkin opiskelijan ja hänen ammatillisen osaamisensa kehittyminen (Koski, 2019). Sirkuskoulutuksen opetussuunnitelman ja sen myötä itse opetuksen tavoitteena on tarjota opiskelijoille opetusta, joka on ajantasaista ja relevanttia nykyisiä ja tulevaisuuden työtehtäviä ajatellen. Työelämässä vaadittavan osaamisen kartuttaminen on olennaista, jotta opiskelijat työllistyvät pitkäjänteisesti omalle alalleen ja pystyvät suoriutumaan erilaisista sirkustaiteen työtehtävistä menestyksekkäästi. Jotta opiskelijoille voidaan tarjota työelämän osaamisvaatimuksia paremmin vastaavaa opetusta samoilla, tai jopa vähentyvillä resursseilla, on tärkeää selvittää, miten valmistuneet ovat kokeneet opintojen vastaavan sirkusammattilaisen ammatissa vaadittua osaamista.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu työelämävastaavuutta koskevasta teoriasta (Opetushallitus, 2015) ammattikorkeakoulun ja erityisesti Turun ammattikorkeakoulun sirkuskoulutuksen kontekstissa. Empiirinen aineisto puolestaan koostuu 13 teemahaastattelusta (Hirsjärvi & Hurme, 2022), tutkittavina ollessa sirkuskoulutuksesta valmistuneet, haastatteluun vapaaehtoisesti ilmoittautuneet sirkusalan ammattilaiset. Haastatteluiden avulla kerättiin tietoa, mistä opetuksen kautta kertyneestä osaamisesta on koulutuksesta valmistuneille opiskelijoille ollut eniten hyötyä työelämässä ja mitä taitoja ja tietoja heiltä on mahdollisesti puuttunut. Haastattelut antavat lisäksi välitöntä tietoa siitä, miten ja millaisiin työtehtäviin tutkittavat henkilöt ovat työllistyneet ja minkälaista osaamista vaaditaan tämän päivän sirkusammattilaiselta Suomessa. Peilaamalla empiirisestä aineistosta

sisällönanalyysia soveltamalla saatuja tuloksia teoriataustaan, pyritään vastaamaan tutkimustehtävään: miten sirkuskoulutuksen opetus vastaa työelämässä vaadittua osaamista ja miten koulutusta tulee kehittää, jotta se vastaa paremmin työelämän vaatimuksiin.

Tutkimuksen perimmäisinä tavoitteina on tuloksia hyödyntämällä kehittää koulutuksen työelämävastaavuutta, edistää valmistuneiden opiskelijoiden työllistymistä ja luoda taloudellisesti kestävä rakenne koulutukselle ammattikorkeakouluilta vaadittaessa alati enemmän tehokkuutta, tuottavuutta ja taloudellisuutta (Ahokallio-Leppälä, 2016). Tutkimus voi parhaimmillaan toimia innoittajana ja perustana muiden taiteenalojen, kuten musiikin, teatterin tai tanssin, koulutuksille ja niitä koskevalle tutkimukselle. Tästä tutkimuksesta hyötyvät parhaassa tapauksessa niin opiskelijat, opettajat ja oppilaitokset kuin myös tutkimus ja työelämä. Tutkijalla on yli kahdenkymmenen vuoden työkokemus kansainvälisenä sirkustaiteilijana ja viimeisten kuuden vuoden aikana ajan hän on toiminut opettajana eri sirkuskouluissa Suomessa ja muualla Euroopassa. Tällä hetkellä tutkija toimii opettajana Turun Taideakatemian sirkuskoulutuksessa, ja niin hänen aiemmista työtehtävistä hankkimansa kokemus kuin myös parhaillaan käynnissä olevat kansalliset ja kansainväliset keskustelut sirkuskoulutuksista innostivat tutkijaa tarkastelemaan Turun sirkuskoulutuksen työelämävastaavuutta ja koulutuksen kehittämistä.

2 AMMATTIKORKEAKOULU SIRKUSKOULUTUKSEN ANTAJANA

2.1 Ammattikorkeakoulut käytännönläheisen koulutuksen antajina

Suomalaissa yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuneet elinkeino- ja ammattirakenteiden muutokset toivat 1980-luvun lopussa mukanaan uudenlaisia työvoiman osaamistarpeita (Rask, 2002), joka johti kasvavaan tarpeeseen lisätä korkeakoulutusta ja uudistaa ammatillista koulutusta (OECD, 2003). Ammattikorkeakoulujärjestelmällä haluttiin ottaa huomioon tapahtuneet muutokset (Rask, 2002) ja vuonna 1991 alkaneen ammattikorkeakoulureformin päätavoitteita olivat muun muassa parantaa ammatillisen koulutuksen laatua ja vastata työelämästä tuleviin uusiin ammattitaitovaatimuksiin, kasvattaa ammatillisen koulutuksen vetovoimaa ja parantaa kansainvälistä vertailukelpoisuutta, lisätä ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikkoja, alueellista kattavuutta ja tasa-arvoa sekä hajauttaa instituutioiden hallintoa (OECD, 2003; Rask, 2002). Ensimmäinen vakinainen ammattikorkeakoulu aloitti toimintansa 1996 ja vuodesta 2000 lähtien kaikki ammattikorkeakoulut ovat vakinaisia (OECD, 2003).

Ammattikorkeakoulututkinto (AMK) kestää ohjeellisesti 3,5–4,5 vuotta ja on laajuudeltaan 210, 240 tai 270 opintopisteettä (Ammattikorkeakouluun, n.d.), jonka jälkeen työelämässä hankitun kokemuksen jälkeen voi ammatillista osaamista syventää suorittamalla ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon (YAMK), jonka laajuus on 60 tai 90 opintopisteettä (Opintopolku, n.d.). Suomessa on tällä hetkellä 24 ammattikorkeakoulua, joissa opiskeli vuonna 2023 noin 170 000 opiskelijaa (Vipunen, n.d.a). Vuosittain valmistuu noin 30 000 opiskelijaa (Vipunen, n.d.b), joista yli 24 000 suorittaa alemman ammattikorkeakoulututkinnon (AMK) ja vuosi valmistumisen jälkeen noin 90 % valmistuneista on työssä (ARENE, 2020). Perusopetuksesta ja ammatillisista toisen asteen koulutuksesta poiketen päättävät ammattikorkeakoulut itse

koulutustensa opetussuunnitelmista ja sisällöistä (Ammattikorkeakouluun, n.d.). Ammattikorkeakoulujen tutkinto-ohjelmissa painotetaan monipuolisen ja laajan asiantuntijuuden kehittämistä (Rask, 2002), joka saavutetaan tarjoamalla sekä teoreettisia että käytännönläheisiä opintojaksoja, jotka perustuvat niin tutkimukseen kuin myös käytännössä todennettuihin parhaisiin käytäntöihin (UNESCO, 2012). Asiantuntijuuden nähdään koostuvan sekä formaalista teoreettisesta tiedosta että käytännön kokemusten kautta kertyneestä tietämyksestä ja osaamisesta, lisäksi siihen sisältyvät toimintaan integroituneet itsesääätelytaidot (Palonen & Gruber, 2011; Tynjälä, 2003), jotka ilmenevät muun muassa kykynä kantaa vastuuta työtehtävistä (Ruohotie, 2003b). Asiantuntijuudelle tunnusomaista on sen alakohtaisuus (Palonen & Gruber, 2011) ja ammattispesifinen tietämys sekä taito ennakoida ammattialan kehitystä ja sen seurauksia (Ruohotie, 2003b). Asiantuntijuuden syntyessä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa (Palonen & Gruber, 2011) on ammattikorkeakouluissa olennaista painottaa ammatillista osaamisen ohella työelämäyhteyksiä (Stenström ym., 2004). Ammattikorkeakoulut ovatkin suuntautuneet huomattavasti yliopistoja enemmän kohti käytännön työelämää (OECD, 2003).

Ammattikorkeakoulun opintojen tavoitteina on, että tutkinnon suorittaneet opiskelijat voivat ”toimia työelämässä oman alansa asiantuntijatehtävissä”, omaavat ”valmiudet seurata ja edistää oman ammattialansa kehittymistä” sekä ”edellytykset oman ammattitaidon kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen” (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 18.12.2014/1129, §4). Tiivistetysti ammattikorkeakoulujen tehtävänä on käytännönlähteen koulutuksen antaminen (Heikkinen, 2019), työssä tarvittavan osaamisen tuottaminen (Heikkinen & Kukkonen, 2019) ja opiskelijoiden valmistaminen astumaan työmarkkinoille heti valmistumisen jälkeen (OECD, 2003). Työelämäyhteyden kasvattamisen opintojen edetessä ollessa yksi ammattikorkeakouluopetuksen johtavista periaatteista (OECD, 2003), luodaan jo opintojen aikana verkostoja ja kehitetään kiinteitä suhteita työyhteisöihin koulun ja työelämän välisen yhteistyön kautta (Mäntylä, 2007). Ammattikorkeakoulun tehtävänä on tuottaa osaajia yritysten tarpeisiin (Purhonen, 2002), mutta myös asiantuntijoita, jotka osallistuvat työelämän kehittämiseen (Kotila & Mäki, 2012). Koulutuksen tulee antaa opiskelijoille valmiuksia, jotka mahdollistavat sekä

heidän reagoimisensa nopeasti muuttuviin työelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin (Ahokallio-Leppälä, 2016), kuin myös heidän toimimisensa aktiivisina muutoksien luojina (Tynjälä, 2010).

Ammattikorkeakoulujen lakisääteisinä perustehtävinä ovat alueellinen kehittäminen (Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932) ja alueellisen kilpailukyvyn vahvistaminen (Tynjälä ym., 2003), sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932). Ammattikorkeakouluilla on vahva yhteiskunnallinen tehtävä niiden toimiessa yhteiskunnan kehittäjinä, aktiivisina työelämän uudistajina, muutosten suunnannäyttäjinä ja niiden tekijöinä hyödyntämällä oppilaitosten osaamista (Ahokallio-Leppälä, 2016; OECD, 2003). Kuitenkin ammattikorkeakoulujen päätehtävänä on koulutus, johon kohdistuu 80 % oppilaitosten liikevaihdosta, kun taas jatkuvassa kasvussa olevan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) osuus liikevaihdosta on 20 % (ARENE, 2020; Maxenius, 2023). Ammattikorkeakoulujen pääasiallisen rahoitus, joka Poliisiammattikorkeakoulua ja Högskolan på Åland:ia lukuun ottamatta tulee opetus- ja kulttuuriministeriön kautta, jaetaan kahdeksan mittarin perusteella, joita ovat suoritettujen AMK- ja YAMK-tutkintojen määrä, ulkopuolinen TKI-rahoitus, jatkuvan oppimisen opintopisteet, valmistuneiden työllistyminen ja työllistymisen laatu, opiskelijapalaute, julkaisut ja ammatillisessa opettajakoulutuksessa suoritettut opinnot (ARENE, 2020). Vaikkakin rahoitusmallissa ovat vuodesta 2021 lähtien korostuneet suoritettujen AMK-tutkintojen määrä (ARENE, 2020), valmistuneiden sijoittuminen työelämään on yksi korkeimmista kriteereistä, kun arvioidaan, miten ammattikorkeakoulut ovat onnistuneet tavoitteissaan ja miten valmiita tutkintonsa suorittaneet ovat vastaamaan työelämän haasteisiin (Stenström ym., 2004). Korkeakoulutuksen tulisi olla vaikuttavaa ja hyödyllistä opiskelijoiden lisäksi yhteiskunnalle kasvattamalla kansalaisten hyvinvointia (Nyyssölä, 2022; Välimaa ym., 2004), mutta samanaikaisesti joutuvat oppilaitokset sopeutumaan talouden, tehokkuuden ja tuottavuuden asettamiin ehtoihin (Ahokallio-Leppälä, 2016).

Suomalainen korkeakoulutus on mukautunut yhteiskunnan vaatimuksiin tarjoamalla joustavia vaihtoehtoja, jotka sopivat erilaisten opiskelijoiden monimuotoisiin taitoihin ja soveltuvuuksiin niiden käsittäessä erilaisia ammatillisia opintopolkuja sekä opintomahdollisuuksia (OECD, 2022). Jatkuvasta oppimisesta tuli 2019 yksi ammattikorkeakoulun lakisääteisistä tehtävistä ja sitä

toteutetaan aikuisten tutkintokoulutuksena, avoimena ammattikorkeakouluopetuksena, erikoistumiskoulutuksina ja työelämälle myytävänä täydennyskoulutuksena (ARENE, 2020). Työelämän ja -markkinoiden osaamistarpeisiin ja -vaatimuksiin vastaaminen edellyttää jatkuvaa oppimista (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2019; Vanhanen-Nuutinen ym., 2012) ja ihannetapauksessa yksilön ammatillisen kasvun nähdään jatkuvan koko työiän ajan (Ruohotie, 2000). Elinikäinen oppiminen on yksi OECD:n koulutusta ohjaavan poliittisen viitekehyksen johtavia käsitteitä (OECD, 2022). Myös Suomeen tarvitaan enemmän korkeakoulutettuja huippuosaajia, jonka vuoksi ammattikorkeakoulujen tulee luoda opintotarjontaa työelämässä oleville (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2019) ja tuottaa tulevaisuuden työelämäosaajia (Ahokallio-Leppälä, 2016).

Korkeakoulutuksen kansainvälistymisen liikkeelle panevana voimana Euroopassa ja Suomessakin on Bolognan prosessi (OECD, 2003), jonka tarkoituksena on yhtenäistää Euroopan maiden korkeakoulutusjärjestelmiä luomalla korkeakoulutusalue, jonka tavoitteena on helpottaa opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuutta maiden välillä, edistää inklusiivisuutta ja parantaa eurooppalaisen korkeakoulutuksen kilpailukykyä ja vetovoimaa (EC, n.d.). Korkeakoulutusalueeseen kuuluvilla mailla tulee olla yhtenäinen kolmiportainen tutkintojärjestelmä, niiden tulee tunnustaa muissa korkeakouluissa suoritettut tutkinnot ja opintojaksot sekä niiden tulee ottaa käyttöön oppimistulosten laatua ja relevanssia varmistava laadunvarmistusjärjestelmä (EC, n.d.). Vaikka Bolognan prosessin tulisi helpottaa maiden välistä liikkuvuutta, on ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä suomalaisissa korkeakouluissa laskenut 2010-luvulta lähtien ja myös suomalaisten halu lähteä ulkomaille vaihtoon on vähentynyt (Opetushallitus, n.d.). Lisäksi ammattikorkeakoulujen on havaittu osallistuvan entistä harvemmin kansainväliseen vaihtoon (ARENE, 2020).

2.2 Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian sirkuskoulutus

Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksessa käynnistettiin vuonna 1995 Suomen ensimmäinen kolme ja puolivuotinen sirkusalan ammatillinen koulutus, josta valmistui sirkusohjaajia (Vainio, 2019). Sirkustaiteen kurssin silloinen johtaja Markku Aulanko (Turun taiteen ja viestinnän oppilaitos, 1996) näki, että oli

ensiarvoisen tärkeää parantaa nuorisosirkuksissa toimivien ohjaajien ammattitaitoa ennen kuin Suomessa ryhdyttäisiin harkitsemaan taiteilijakoulutuksen perustamista (Purovaara, 2008). Turun ammattikorkeakoulu, jonka alle sirkuskoulutus siirtyi, aloitti toimintansa 1.8.1997 (Malm, 2023). Näin sirkuskoulutuksesta tuli nelivuotinen johtaen ammattikorkeakoulututkintoon (Sirkus Finlandia, 1997), jonka tutkintonimike on *teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK), sirkus* (Turku AMK (n.d.a). Tällä hetkellä sirkustaiteen tutkintoon johtavaa koulutusta Suomessa antaa Turun ammattikorkeakoulun ohella Salpauksen ammattiopisto Lahdessa, joka tarjoaa toisen asteen sirkustaiteen perustutkinnon tutkintonimikkeellä sirkusartisti (Salpaus, n.d.). Tutkintonimikkeiden perusteella voidaan päätellä, että Turun koulutuksen painopiste on pedagogiikassa, kun taas Salpauksen koulutus keskittyy sirkustekniikkaan (Vainio, 2019).

Tutkimuksen kohteena oleva *teatteri-ilmaisun ohjaaja, sirkus* -koulutus on yksi Turun ammattikorkeakoulun taiteen- ja kulttuurialoihin kuuluvista esittävien taiteiden koulutuksista ja se on laajuudeltaan 240 opintopistettä (Turku AMK, n.d.a). Koulutuksen tavoitteena on sirkustaiteilija-opettajan kouluttaminen erilaisiin työympäristöihin, jonka lisäksi tutkintonsa suorittaneen tulee kyetä arvioimaan omaa työtään ja toimimaan sirkusalan kehittäjänä. Tavoitteena on kouluttaa henkilöitä, joilla on monipuoliset sirkustekniikan tiedot ja taidot sekä kyky toimia esittävän taiteen alalla. Tutkinto antaa sirkuskoulutuksesta valmistuneelle pätevyyden toimia opettajana taiteen perusopetuksessa ja toisella asteella, jonka vuoksi opintoihin sisältyvät opettajan pedagogiset opinnot ja lisäksi niissä painottuu taiteellispedagoginen näkemys. Haku koulutukseen tapahtuu vuosittain yhteishaussa ja opiskelijat valitaan ennakkotehtävän ja/tai valintakokeen perusteella (Turku AMK, n.d.a).

Perusopetuksesta ja ammatillisesta toisen asteen koulutuksesta poiketen päättävät ammattikorkeakoulut itse koulutustensa opetussuunnitelmista, joissa kuvataan koulutusten sisällöt ja tavoitteet ja joiden rakenne koostuu pääsääntöisesti perusopinnoista, ammattiopinnoista, valinnaisista opinnoista, harjoittelusta ja opinnäytetyöstä (Ammattikorkeakouluun, n.d.). Turun ammattikorkeakoulun *teatteri-ilmaisun ohjaaja, sirkus* -koulutuksessa tällä hetkellä käytössä oleva opetussuunnitelma on nähtävissä koulun verkkosivuilta ja sitä tarkastelemalla on mahdollista saada kattava käsitys tutkintolinjan sisällöistä ja opintojaksoista (Turku AMK, n.d.a).

Sirkustaiteen tutkintolinjan opintoihin sisältyy kaikille ammattikorkeakouluille tyypillisiä opintoja kuten kieli- ja viestintäopintoja (Turku AMK, n.d.b). Lisäksi painotukseltaan teoreettisempia opintojaksoja ovat sirkusalan työelämä tietous ja yrittäjäyys, anatomia ja fysiologia, sirkuksen historia sekä sirkuksen työturvallisuus ja kiinnitykset. Opetussuunnitelmassa sirkuksen tekniikkaopinnot, jotka käsittävät käytännön harjoittelua ryhmässä ja ovat kaikille opiskelijoille pakollisia, on jaettu sirkuslajeittain akrobatiaan, jongleeraukseen, ilma-akrobatiaan ja tasapainoiluun. Nämä opinnot tähtäävät perustekniikoiden laaja-alaiseen osaamiseen, kun taas sirkustekniikan päälajiopinnoissa opiskelija syventää osaamistaan valitsemisinaan yhdessä tai kahdessa sirkuslajissa. Sirkusta tukevia tekniikkaopintoja ovat liikeilmaisuus, näyttämöilmaisuus ja kehonhuolto, joiden lisäksi opiskelija osallistuu ensimmäisenä vuotena ryhmässä luotuun esitysprojehtiin kun taas toisena opiskeluvuotena opiskelija valmistaa oman sooloesityksen. Kyseessä ollessa koulutus, josta valmistuneilla on sirkuksen opettajan pätevyys, sisältää koulutus ammatillisen opettajakorkeakoulun tarjoamien opintojen, ”opettajan ammattitaidon perusteet” ja ”tutkiva ja kehittävä opettaja”, lisäksi sirkuspedagogiikan ja sirkusdidaktiikan opintojaksoja sekä käytännön opetusharjoittelua sirkuskouluissa ja sirkuskursseilla. Muita pakollisia opintoja ovat ohjaustyön harjoittelu, taiteellinen harjoittelu ja projektiharjoittelu sekä opinnäytetyöseminaari ja opinnäytetyö, joka käsittää taiteellisen ja kirjallisen osion. Pakollisten ja suurimmilta osin tietyille lukuvuosille suunniteltujen ja suunnattujen opintojen lisäksi sisältyy opetussuunnitelmaan 30 opintopistettä vapaasti valittavia opintoja (Turku AMK, n.d.b).

Perinteisesti sirkuksessa sirkustaidot ja niiden vaatima asiantuntijuus välitettiin pitkälti perheen sisällä (Jacob, 2008; Purovaara, 2005a), mutta 1970-luvun alusta alkoi uuden sirkustaidemuodon, nykysirkuksen, esiinmarssi (Lavers ym., 2019), joka toi mukanaan ajatuksen siitä, että sirkustaidot opitaan kouluissa (David & Sagot-Duvaurox, 2005; Trapp, 2023; Lavers ym., 2019). Koulujen tarjotessa mahdollisuuden sirkustaiteen harjoitteluun kaikille siitä kiinnostuneille, avautuivat ovet myös sirkusperheiden ulkopuolisille (Jacob, 2008; Lavers ym., 2019). Useita sirkuskouluja syntyi Eurooppaan, Etelä-Amerikkaan, Australiaan ja Kanadaan 1980-luvun taitteessa (Lavers ym., 2019) antaen korkeakoulutasoista koulutusta (esim. Centre National des Arts du Cirque, n.d.; École Nationale du

Cirque, n.d.; École supérieure des arts du cirque, n.d., National Institute of Circus Arts, n.d.; Stockholm University of the Arts, n.d.). Venäläisellä sirkuskoulutuksella on ollut merkittävä vaikutus näihin läntisen maailman sirkuskouluihin Moskovan sirkuskoulun, joka perustettiin vuonna 1927, ollessa Euroopan vanhin (Achard, 2005; Lavers ym., 2019). Ensimmäinen läntisissä maissa toimiva sirkuskoulu puolestaan perustettiin Ranskaan vuonna 1974 (Albrecht, 2006). Sirkustaiteen kouluja, joiden tavoitteena on ammattitaiteilijoiden valmistaminen, on kansainvälisen ammattimaisen sirkuskoulutuksen verkoston (FEDEC) jäsenenä tällä hetkellä 59 ja luku kasvaa vuosi vuodelta (FEDEC, n.d.).

Suomessa sirkusopetuksen kehityksen etujoukoissa ovat olleet nuorisosirkukset (Purovaara, 2005b), joista vanhin on vuonna 1973 toimintansa aloittanut Haminan teinisirkus (Haminan teinisirkus, n.d.). Nuoriso- ja sosiaalisen sirkuksen voidaan määritellä olevan ei-ammattimaisen sirkuksen harrastusmuotoinen opetus- ja kasvatusmuoto, jossa pääpaino on pedagogiikassa ja jonka toiminta keskittyy pikemminkin yksilön henkilökohtaiseen kehittymiseen, yhteisöön osallistumiseen ja itseilmaisuuksiin kuin tuottamaan teknisesti ja taiteellisesti korkeatasoisia ammattitaiteilijoita (Adolfová & Agans, 2023; Beauthier ym., 2016; Cadwell, 2018). Suomalainen nuorisosirkusharrastus on erittäin elinvoimainen (Sirkuksen tiedotuskeskus, 2017), ja alalla on kasvava tarve päteville opettajille (Purovaara, 2008). Nuorisosirkuksista on näin ollen tullut merkittävä sirkusalan työllistäjä Suomessa (Sirkuksen tiedotuskeskus, 2017), ja sirkuksen ottaminen osaksi taiteen perusopetusta on vaikuttanut vaatimukseen kouluttaa päteviä sirkustaiteen ohjaajia (Purovaara, 2005b). Merkittävää on lisäksi sosiaalisen sirkuksen rantautuminen Suomeen 2000-luvun puolivälissä (Vainio, 2019). Sosiaalisessa sirkuksessa sirkus ei ole päämäärä, vaan sitä käytetään keinona ja välineenä muiden asioiden kokemisessa ja oppimisessa (Cadwell, 2018; Vainio, 2019). Nuorisosirkusten ohella myös sosiaalisen sirkuksen työtehtäviin tarvitaan päteviä opettajia (Hyttinen ym., 2011).

3 TYÖELÄMÄVASTAAVUUS SIRKUSOPINTOJEN TAVOITTEENA AMMATTIKORKEAKOULUSSA

3.1 Ammattikorkeakouluopintojen työelämävastaavuus

Tämän tutkimuksen kohteena on työelämävastaavuus, jota on ammatillisen koulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen kontekstissa tarkasteltu laajasti opetushallituksen vuoden 2015 tilannekatsauksessa ”Mitä tarkoittaa ammatillisen koulutuksen työelämävastaavuus?” (Opetushallitus, 2015). Ammatillisen koulutuksen tarkoitus on ”kehittää työ- ja elinkeinoelämää ja vastata sen osaamistarpeisiin” (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 1:2.1§). Ammattikorkeakoululaki (14.11.2014/932) puolestaan määrittelee ammatillisen korkeakoulutuksen tavoitteiksi tarjota työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin perustuvaa korkeakouluopetusta. Työelämävastaavuuden ollessa yksi molempien koulutusasteiden keskeisistä tavoitteista, on perusteltua soveltaa opetushallituksen (2015) tilannekatsauksessa esitettyä työelämävastaavuutta koskevaa teoriataustaa myös ammattikorkeakouluihin.

Työelämävastaavuus on kaksisuuntainen vuorovaikutteinen riippuvuussuhde koulutuksen ja työelämän välillä, mutta sitä on määritelty myös koulutuksen kvalifikaatiofunktion kautta, jolla viitataan oppilaitoksilta vaadittuun kykyyn kouluttaa työelämän tarpeisiin vastaavaa ammattitaitoista työvoimaa (Nyyssölä, 2022; Opetushallitus, 2015). Kvalifikaation käsite ilmentää näin ollen työelämän ja koulutuksen välistä yhteyttä (Broady, 1986), ja ammatillisen koulutuksen keskeisenä tavoitteena on hankkia työelämässä tarvittavat pätevyudet ja kvalifikaatiot opintojen aikana (Hanhinen, 2010). Koulutuksen työelämävastaavuus on myös ohjausväline sen luodessa kuvan siitä millaista ammatillisen koulutuksen tulisi olla (Opetushallitus, 2015).

Opetushallituksen tilannekatsauksessa tarkastellaan työelämävastaavuutta sisäisen ja ulkoisen mallin kautta (Opetushallitus, 2015). Ulkoinen malli on laiveampi ja käsittelee työelämävastaavuutta ja sen suhdetta ammatillisen koulutuksen päätehtäviin; tasa-arvon edistämiseen ja elinikäisen oppimisen sekä jatkokoulutuksen mahdollisuuksien luomiseen, kun taas sisäinen malli on kapeampi sen tarkastellessa työelämävastaavuuden käsitteiden sisältöä ja jakautuessa paikka-, muoto- ja sisältövastaavuuteen. Paikkavastaavuus toteutuu, jos tiettyihin ammatillisiin tutkintoihin valmistuneiden määrä vastaa työelämän tarpeita, kun taas muotovastaavuudella tarkoitetaan koulutusta, jossa opiskeluympäristöt ja opetustavat vastaavat kyseisen ammatin työtapoja ja -ympäristöjä. Tässä tutkimuksessa työelämävastaisuuden tarkastelu keskittyy opetuksen sisältövastaavuuteen, joka kuvaa tutkinnon perusteiden osaamistavoitteiden yhteensopivuutta työelämässä vaadittujen sisällöllisten tarpeiden, kuten ammattitaidon, kompetenssien ja asiantuntijuuden, kanssa. Koulutuksen sisältövastaavuudesta ovat vastuussa sekä opetushallitus, koulutustoimikunnat että koulutuksen järjestäjä. Ensimmäisten vastuulla on tutkinnon perusteiden määrittäminen, kun taas koulutuksen järjestäjä vastaa sisällöltään työelämää vastaavien osaamistavoitteiden toteuttamisesta opetuksessa. Sisältövastaavuuden suurena haasteena onkin kysymys siitä, mitä opetetaan, jotta saavutetaan koulutuksen ja työelämän osaamistarpeiden yhteneväisyys (Opetushallitus, 2015).

Sisältövastaavuudella tarkoitetaan koulutuksen opetussuunnitelman ja tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten sekä osaamistavoitteiden yhteensopivuutta työelämän sisällöllisten tarpeiden kanssa. (Opetushallitus, 2015, s. 14)

Opetuksen hyvä sisältövastaavuus on tärkeä lähtökohta onnistuneelle työllistymiselle ja opetuksessa tulee huomioida nykyisten osaamisvaatimusten lisäksi tulevaisuuden osaamiseen olennaisesti liittyvien valmiuksien, kuten muuntautumiskyvyn ja uuden oppimisen taitojen, välittäminen (Opetushallitus, 2015).

Ammatillisessa koulutuksessa on tärkeää tunnistaa työelämän tarpeet, vastata niihin, ja olla valmis mahdollisiin ja tarpeellisiin muutoksiin (Pohjonen, 2007; Stenström ym., 2004). Työelämävastaavuudessa on kyse paitsi vastaamisesta työelämän tarpeisiin myös kyvystä reagoida tuleviin muutoksiin ja

luoda ratkaisumalleja sekä nykyisiin että tulevaisuuden haasteisiin (Mulder, 2017). On huomioitava, että samalla kun työelämä, yhteiskunta ja ammattialat muuttuvat ja uudistuvat, muuttuvat myös työn sisällölliset vaatimukset (Opetushallitus, 2015). Nämä työelämässä tapahtuvat muutokset sekä työelämästä nousevat vaatimukset vaikuttavat koulutukseen ja siihen, miten hyvin koulutus valmistaa opiskelijoita työelämään (Broady, 1986). Työelämävastaavuus ja työhön tarvittavat taidot lisäksi muuttuvat ja muovautuvat ajan mittaan, joten on hyväksyttävä, että nykyisiä sukupolvia koulutetaan työtehtäviin ja ammatteihin, joita ei ole vielä olemassa ja joiden kuvasta ei voi varmuudella tietää (Mulder, 2017). Oppilaitosten tulee ennakoida osaamistarvetta (Nyyssölä, 2013) ja osaamistarve-ennakoinnilla on keskeinen merkitys työelämävastaavuuden toteutumisessa (Opetushallitus, 2015). Ennakoinnin avulla voidaan varmistaa, että työelämälle on tarjolla sekä riittävästi että sopivanlaista työvoimaa nykyhetkellä ja tulevaisuudessa (Opetushallitus, 2015). Opetushallituksen tilannekatsauksen mukaan

työelämävastaavuus ymmärretään tällöin onnistuneeksi, kun koulutus sopeutuu mahdollisimman uskollisesti ja täysimääräisesti työelämässä ennakoituihin muutoksiin, olivat nämä sitten luonteeltaan määräisiä ja tarkkoja tai epämääräisiä ja joustavia. (Opetushallitus, 2015, s. 27)

2010-luvulla työelämään kohdistuneet muutokset käsittävät niin osaamiseen, toimintaympäristöihin ja työn tekemisen tapoihin liittyvät muutokset (Vanhanen-Nuutinen ym., 2012), joka näkyy ammattikorkeakoulujenkin muuttuneissa osaamisvaatimuksissa (Ahokallio-Leppälä, 2016). Työelämä ja työmarkkinat ovat kokonaisvaltaisen murroksen keskellä; uusia ammatteja on syntynyt ja työn sisältöjen muutokset aiheuttavat välttämättömiä muutoksia tutkinnoissa ja niiden sisällöissä (Valtioneuvosto, 2021). Toisin kuin monilla muilla oppilaitoksilla, on ammattikorkeakoulujen toiminta-alueella ja työelämässä tapahtuvien muutoksien välillä yhteys (Ahokallio-Leppälä, 2016), ja voidaan katsoa, että koulutuksen ja työelämän välinen toimiva ja kiinteä yhteistyö antaa mahdollisuuksia tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseen (Ruohotie, 2004b).

3.2 Työelämäosaaminen, kompetenssit ja kvalifikaatiot

Jotta koulutusta ja opetusta voidaan kehittää vastaamaan työelämän vaatimuksiin, tulee ensin selvittää mitä osaaminen on (Hanhinen, 2010) ja minkälaista osaamista työelämässä vaaditaan (ks. luku 5.2). Keskeisiä työelämässä ja ammatissa vaadittuun osaamiseen liittyviä käsitteitä ovat kompetenssi, kvalifikaatio ja ammattitaito (Hanhinen, 2010; Nyysölä, 2022), joiden ohella puhutaan myös kyvystä, kapasiteetista, tehokkuudesta ja taitavuudesta (Nyysölä, 2022; Ruohotie & Honka, 2003; Ruohotie, 2003b). Sanan ”kompetenssi” alkuperä on latinan kielen sanassa ”competentia”, ja tarkoittaa yhteensopivuutta ja symmetriaa, joka työmarkkinoilla ymmärretään sopivuudeksi (Tuomi ym., 2021). Kompetenssilla voidaan viitata joko kokonaisvaltaiseen osaamiseen (Hanhinen, 2010) tai se voidaan määritellä yksilön tai yhteisön kapasiteettina vastata tietyn tilanteen ja tehtävän asettamiin vaatimuksiin (Ruohotie 2005b). Kompetenssi on persoonallisuuden, tiettyjen taitojen, kykyjen ja tietämyksen yhdistelmä, jota tarvitaan spesifin tehtävän suorittamiseen tietyssä kontekstissa (EC, 2018; Jones & Voorhees, 2002; Kanfer & Ackerman, 2005; Voorhees, 2001). Tämän tutkimuksen keskiössä on työssä vaadittu osaaminen eli työn edellyttämät kompetenssit, jotka eivät ole ainoastaan riippuvaisia työntekijän osaamisesta ja valmiuksista (Ruohotie, 2005a), vaan niillä tarkoitetaan myös niitä vaatimuksia, jotka liittyvät työhön liittyvien tehtävien hoitamiseen (Ruohotie & Honka, 2003). Ammatilliseen kompetenssiin kuuluvat yleisten kompetenssien ohella ammattispesifinen tietämys ja osaaminen, eli koulutuksen ja kokemuksen aikana kertyneet tiedot ja taidot (Ruohotie, 2005a), josta puhutaan usein oman ammattialan substanssiosaamisena (Tynjälä, 2010).

Työelämässä ammatillinen kompetenssi voidaan ymmärtää kolmesta eri näkökulmasta, joista ensimmäisen mukaan kompetenssi nähdään inhimillisenä pääomana tai resurssina, jonka yksilö tuo työpaikalle (Ellström, 1998; Ruohotie & Honka, 2003). Tällöin yksilön kompetenssin katsotaan olevan tutkintojen kautta osoitettu pätevyys tai yksilön tosiasiallinen pätevyys suoriutua tilanteen vaatimista työtehtävistä (Ellström, 1998; Ruohotie & Honka, 2003). On huomioitava, että formaali kompetenssi eroaa usein huomattavasti tosiasiallisesta pätevyydestä, joka sisältää formaalin koulutuksen ohella työssä hankitun osaamisen ja muilla informaaleilla tavoilla kerrytettyjä taitoja (Ellström,

1998). Toisen näkökulman mukaan ammatillinen kompetenssi määritellään itse työn tai ammatin asettamien vaatimusten perusteella niiden ollessa joko virallisia pätevyysvaatimuksia tai työn kannalta todellisuudessa vaadittuja taitoja tai osaamista, ja on todettu, että viralliset vaatimukset poikkeavat usein todellisista tarpeista (Ellström, 1998). Kolmannen näkökulman mukaan työn edellyttämät kompetenssit eivät liity ensisijaisesti työntekijään tai työn vaatimuksiin, vaan niiden vuorovaikutukseen niiden ilmetessä sinä, kuinka hyvin työ tukee tai estää yksilöä hyödyntämästä potentiaaliensa kyseisessä työssä (Ellström, 1998; Ruohotie & Honka, 2003). Yksinkertaisimmillaan kompetenssit jaetaan kahteen luokkaan ensimmäisen luokan käsittäessä generiset eli yleiset osaamiset, jotka kasvattavat henkilön arvoa työmarkkinoilla ja ovat hyödynnettävissä eri tilanteissa ja ammatillisissa konteksteissa, kun taas toisen luokan muodostavat spesifit osaamiset, joiden avulla henkilön osaamista voidaan hyödyntää tietyssä yrityksessä, työnkuvassa tai sektorilla (EC, 2012; Ruohotie, 2003a).

Kompetenssin ohella kvalifikaatio on keskeinen osaamiseen liittyvä käsite, joka on terminä yhteiskunnallisempi ja institutionaalisempi sen liittyessä koulutuksen ja työn kohtaamisen ongelmiin (Hanhinen, 2010). Kvalifikaatiot voidaan ymmärtää yksilön valmiuksien ja ominaisuuksien sekä työn vaatimusten välisenä suhteena (Toikka, 1984). Ne viittaavat työelämän suunnalta tuleviin ammattisidonnaisiin osaamistarpeisiin ja työntekijöiltä edellytettyihin, koulutuksenkin kautta saavutettaviin pätevyys-, suoritus- tai ammattitaitovaatimuksiin (Hanhinen, 2010; Nyyssölä, 2022). Kvalifikaatiot ovat luonteeltaan dynaamisia ja muuttuvat samalla kun työprosessit ja työnkuva muuttuvat yhteiskunnallisen, taloudellisen tai teknisen kehityksen myötä (Hanhinen, 2010). European Qualifications Frameworkin (EQF) on luokittelujärjestelmä, jonka kautta voidaan tarkastella osaamista ja kvalifikaatioita (EU, 2017). Järjestelmässä on määritelty kolme osaamiseen liittyvä käsitettä, tiedot, taidot ja pätevyys, joista tiedoilla tarkoitetaan tiivistetysti ”oppimalla tapahtuneen asioiden omaksumisen tulosta” (EU, 2017, liite 1). Taidot, jotka voivat olla kognitiivisia tai käytäntöön liittyviä, puolestaan ymmärretään kykynä soveltaa tietoja ja hyödyntää taitotietoa sekä tehtävien suorittamiseen että ongelmien ratkaisemiseen, kun pätevyys taas määritellään todistettuna kykynä käyttää tietoja ja taitoja sekä henkilökohtaisia valmiuksia erilaisissa työ- tai

opintotilanteissa sekä ammatilliseen ja henkilökohtaiseen kehitykseen (EU, 2017). Samoin kuin kompetenssin käsitteen kohdalla myös kvalifikaation määritelmät eivät ole yhtenäisiä ja ne voivat olla jopa ristiriitaisia (Hanhinen, 2010). Tavallisimmin on epäselvyyttä siitä, käsitetäänkö kompetenssi tai kvalifikaatio ”yksilön ominaisuudeksi vai työtehtävien asettamiksi vaatimuksiksi” (Hanhinen, 2010, s. 49).

Kompetensseja ja kvalifikaatioita on yritetty määrittää erilaisten luokitusjärjestelmien kautta, jolloin yleisesti puhutaan avainkompetenssien tai avainkvalifikaatioiden tunnistamisesta ja luokituksesta (Ruohotie, 2002; Ruohotie, 2004a; Ruohotie & Honka, 2003). Avainkompetensseiksi kutsutaan keskeisiä työtehtävissä tarvittavia ja muuttuvien työtehtävien edellyttämiä vaatimuksia (Ruohotie & Honka, 2003). Avainkvalifikaatioilla taas tarkoitetaan työntekijän kykyä suoriutua muuttuvista työtehtävistä hyödyntäen tietojaan ja taitojaan, ja ne auttavat työntekijää ennakoimaan alan kehitystä, hankkimaan erityisosaamista nopeasti ja hallitsemaan omaa urakehitystä, jonka lisäksi ne mahdollistavat luovan soveltamisen ja nopean reagoinnin työtä koskeviin muutoksiin (Ruohotie, 2002; Ruohotie, 2004a). Työelämän kompetensseja ja kvalifikaatioita määritteleviä luokituksia on useita, mutta tässä tutkimuksessa on päädytty hyödyntämään Nijhofin ja Remmersin (Nijhof, 1998) vuoden 1989 työllistymiskykyä määrittävien kvalifikaatioiden ja kompetenssien jäsentelyä ajattelun apuvälineenä sekä Ruohotien vuoden 2002 asiantuntijan taitoprofiilia (Ruohotie, 2005b) empiirisen aineiston analyysissä toisen tutkimuskysymyksen kohdalla (ks. luku 5.2).

Nijhofin ja Remmersin perusjäsentelyn mukaan työssä tarvittavat taidot koostuvat perustaidoista, ydin- ja yleistaidoista sekä siirrettävissä olevista taidoista (Nijhof & Remmers, 1989, Nijhofin, 1998 mukaan). Perustaidot antavat valmiudet selviytyä yhteiskunnassa niiden antaessa yksilölle kognitiiviset, kulttuurilliset ja sosiaaliset perusvalmiudet. Perustaidot hankitaan koulutuksen eri tasoilla ja ne mahdollistavat niin työteon kuin myös jatko-opiskelun. Ydin- ja yleistaidot käsittävät niin yhteiset, kaikissa ammateissa vaaditut taidot kuin myös taidot, jotka ovat ominaisia tietyille sektorille tai rajatut vain tietyille ammanteille. Näitä taitoja hankitaan sekä oppilaitoksissa että niiden ulkopuolella. Siirrettävissä olevat taidot puolestaan ovat avuksi uraan liittyvissä valinnoissa ja päätöksenteossa. Lisäksi ne tukevat metakognitioita ja itsesäätelyn taitoja sekä

elinikäistä oppimista työssä ja työn ulkopuolella (Nijhof & Remmers, 1989, Nijhofin, 1998 mukaan).

Ruhotien (2002) asiantuntijan taitoprofiilissa esiintyy samankaltaisia taitoja ja valmiuksia kuin edellä mainitussa Nijhofin ja Remmersin (1989, Nijhofin, 1998 mukaan) kvalifikaatioiden perusjäsentelyssä, mutta edellisistä poiketen Ruhotien (2002) profiilin ensimmäisenä avainkvalifikaationa ovat ammattispesifiset taidot ja tiedot. Toinen kvalifikaatioluokka käsittää samoin kuin Nijhofin ja Remmersin (1989, Nijhofin, 1998 mukaan) jäsentelyssä esitetyt yleiset työelämävalmiudet, jotka kattavat sosiaaliset ja kognitiiviset taidot, luovuuden ja innovatiivisuuden, mediakompetenssin sekä tehtävien ja ihmisten johtamistaidot. Ruhotien kolmantena luokkana ovat ammatillista kehittymistä edistävät itsesäätelyvalmiudet, joihin lukeutuvat ”saavutusorientaatiot, orientaatiot itseen, orientaatiot muihin, toiminnan kontrollistrategiat, mielenkiinnon kohteet ja tyylirakenteet” (Ruhotie, 2002, s. 117). Tämän asiantuntijan taitoprofiilin luomiseen Ruhotie (2002) sai tukea kyselytutkimuksesta, joka tehtiin Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijoille, joten taitoprofiilin luominen tapahtui samankaltaisessa kontekstissa kuin tämä tutkimus, jonka analyysissä tätä Ruhotien (2002) profiilia sovelletaan. Asiantuntijan taitoprofiilissa yhdistyvät sekä työelämälähtöinen että yleissivistävän osaaminen (Nyyssölä, 2022), joten sen voidaan nähdä soveltuvan tämän tutkimuksen kvalifikaatioiden ja kompetenssien jäsentelyyn. Ruhotien (2002) jäsentelyssä on lisäksi huomattavaa, että siinä itsesäätelyvalmiudet on nostettu yhdeksi avainkvalifikaatioksi. Myös muut tutkijat ovat soveltaneet Ruhotien asiantuntijan taitoprofiilia tutkimuksissaan, kuten Eija Kyrölahti (2007), jonka väitöskirjatutkimukseen perustuvassa artikkelissa tarkastellessaan työterveyshoitajan ammatillisen osaamisen kehittämistä ammattikorkeakoulussa. Myös opetushallituksen näkemys kvalifikaatioista on samoilla linjoilla sekä Ruhotien (2002) että Nijhofin ja Remmersin (1989, Nijhofin, 1998 mukaan) kanssa sen määritellessä kolme tasoa; ensimmäisenä mainitaan geneerinen osaaminen, jonka perustana ovat kognitiiviset taidot tai työssä ja arjessa tarvittavat ominaisuudet, toisena ovat yleiset työelämäosaamiset käsittäen toimialarajat ylittävät työelämässä tarvittavat osaamiset ja kolmantena ammattialakohtaiset osaamiset, jotka ovat spesifejä käsittäen

ammattialakohtaisia tietoja ja taitoja, mutta sisältäen myös tietyllä alalla vaadittuja geneerisiä taitoja ja työelämäosaamista (Opetushallitus, 2019).

Avainkompetenssi ja -kvalifikaatioluokitusten ohella on luotu osaamisvaatimusluokituksia, joista yksi on Taina Hanhisen (2010) väitöskirjassaan esittelemä työelämäosaamisen malli. Työelämäosaamisella tarkoitetaan nimenomaan niitä tietoja, taitoja ja asenteita, jotka ovat olennaisia työssä menestymiselle (Hanhinen, 2010) ja työelämäosaaminen on keskeisellä sijalla tässä tutkimuksessa, kun käsitellään työtehtävissä tarvittavia kykyjä ja ominaisuuksia ja niiden merkitystä työssä suoriutumisessa. Huippuosaajalla on kyky soveltaa tietojaan ja taitojaan uusissa tilanteissa ja tehtävissä, mutta kuitenkin edellytyksenä on vahva ammattispesifinen osaaminen (Ruohotie 2006; Ruohotie & Honka, 2003), jonka kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä oppimista, laajaa kokemusta, syvää perehtymistä alaan, toimintatapojen automatisointia sekä metakognitiivista toiminnan säätelyä (Ruohotie 2003a). Ammattispesifinen tieto ja taito vanhenee nopeasti muuttuvassa työelämässä (Ruohotie, 2005b, 34), jonka vuoksi työntekijöiltä odotetaan entistä enemmän halua, taitoa ja tahtoa jatkuvaan uuden oppimiseen (Hanhinen, 2010; Ruohotie & Honka, 2003) sekä kykyä sopeutua muutoksiin ja jopa tuottaa muutoksia (Tynjälä, 2010). Työn nykyisissä vaatimuksissa, johon liittyy toimi- ja ammattialojen välinen yhteistyö ja niiden rajojen välinen hämärtyminen (Nyyssölä, 2022), korostetaan jaettua asiantuntijuutta, moniammatillisuutta, toimialarajat ylittävää osaamista, yliammatillisia kompetensseja sekä sosiaalisia taitoja (Opetushallitus, 2019; Tynjälä, 2010). Tulevaisuusorientoituneet kompetenssit sisältävätkin sekä erilaisia tiedealakohtaisia että monitieteisiä kompetensseja, joihin luetaan muun muassa itseohjautuminen, uraosaaminen ja yrittäjäyys, kyvyn muuttua ja tarttua uusiin mahdollisuuksiin sekä sosiaalisen osaamisen, johon liittyy yhteistoiminta eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa (Mulder, 2017).

3.3 Sirkustaiteen osaamisvaatimusten erityispiirteet

Sirkustaiteen osaamisvaatimuksia määriteltäessä tarkastellaan tässä tutkimuksessa sirkusopettajan ja sirkustaiteilijan työtehtävissä vaadittuja kompetensseja. Sirkusopettajan tulee hallita sirkuksen opettamiseen vaadittuja taitoja ja tietoja, jotka sisältävät sirkusteknisen osaamisen ohella didaktisia,

pedagogisia ja luovia taitoja (Beauthier ym., 2016). Lisäksi hänen tulee pystyä luomaan fyysisesti ja emotionaalisesti turvallinen oppimisympäristö. Opettajalta vaaditaan opetussuunnitelman luomiseen liittyvää osaamista ja kykyä soveltaa sitä tarkoituksenmukaisesti määrittelemällä saavutettavissa olevia oppimistavoitteita erilaisille kohderyhmille ja eri konteksteihin. Sirkusopettajan osaamiseen kuuluu myös kyky tukea oppijan henkilökohtaista ja sosiaalista kehitystä. Lisäksi hänellä tulee olla alan tutkimuksen tekemiseen liittyvää osaamista ja taitoa soveltaa vaadittavia työkaluja opetussuunnitelman ja oppimisprosessien arviointiin sekä itsearviointiin. Sirkusopettajan osaamisvaatimukseen kuuluu myös taito järjestää erilaisia taiteellisia ja pedagogisia projekteja sekä kyky osallistua koulutusohjelman ja projektien hallintaan (Beauthier ym., 2016). Opettaja tekee yhteistyötä eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa, mikä edellyttää vahvaa kommunikaatio- ja vuorovaikutusosaamista, jotka lukeutuvat pehmeisiin taitoihin (Beauthier ym., 2016; Cadwell, 2018). Pehmeät taidot (engl. soft skills), kuten emotionaaliset taidot, ovat tärkeitä kaikissa nuoriso- ja sosiaalisen sirkuksen opetustilanteissa, joissa painottuu luottamuksen rakentaminen, edistäminen ja ylläpitäminen sekä osallistujan itseensä että muihin oppilaisiin ja opettajiin (Adolfová & Agans, 2023; Cadwell, 2018). Vaikka edellä mainitut kompetenssit eivät pysty täysin kattamaan kaikkia opettajalta vaadittavia osaamisalueita, osoittavat ne kuitenkin, mitä tietoja, taitoja ja kykyjä sirkusopettajalta vaaditaan (Cadwell, 2018).

Samoin kuin opettajan, myös sirkustaiteilijan osaamisalueita on mahdotonta luetella tyhjentävästi niiden ollessa moninaisia ja sidoksissa taiteilijan työnkuvaan ja senhetkisiin työtehtäviin. Sirkustaiteilijoilta vaaditaankin monialaisuutta (Burt & Lavers, 2017; Lachaud, 2005; Maleval, 2005) heidän tullessa hallita monenlaisia taitoja, jotka ovat siirrettävissä eri tilanteisiin ja erilaisiin esitysmuotoihin (Jacob, 2008). Päävaatimuksena sirkustaiteilijalle on kuitenkin poikkeuksellisen korkea sirkustekninen osaaminen ja taiteellinen tietotaito (Burt & Lavers, 2017; Herman, 2009; Jacob, 2008). Sirkustekniseen osaamiseen liittyvät lajiosaamisen ohella fyysiset kyvyt, tietämys turvallisesta harjoittelusta sekä ymmärrys siitä, kuinka oma keho toimii (Herman, 2009). Taiteellisiin osaamisvaatimukseen puolestaan lukeutuvat luovuus ja innovatiivisuus (Burt & Lavers, 2017; Herman, 2009; Jacob, 2008). Osaamista vaaditaan sirkustaiteen lisäksi monilla eri taiteen aloilla, esimerkiksi musiikissa, tanssissa ja fyysisessä

teatterissa (Burt & Lavers, 2017; David & Sagot-Duvaouroux, 2005; Herman, 2009; Lachaud, 2005; Lavers ym., 2019).

Taiteilijalta vaaditaan myös joukko henkilökohtaisia ominaisuuksia, kuten sopeutuvuus ja mukautuvuus vaatimuksiin, jotka liittyvät niin taiteilijana työskentelyyn kuin myös työntekoon ja työpaikkaan sidoksissa olevaan elämäntapaan (Herman, 2009; Jacob, 2008). Sirkustaiteilijan tulee pystyä työskentelemään ryhmän jäsenenä (Burt & Lavers, 2017; Herman, 2009; Lavers ym., 2019), joka vaatii kommunikaatio- ja ongelmanratkaisutaitoja sekä valmiutta omaksua uusia työskentelytapoja ja -menetelmiä (Herman, 2009; Jacob, 2008). Kuitenkin taiteilijan odotetaan samalla tuovan esille myös yksilöllisyyttään ja persoonallisuuttaan (Herman, 2009). Sirkustaiteilijalta odotetaan lisäksi vahvoja itsensä johtamisen taitoja, kuten itsesäätytaitoja, ajanhallintaa sekä kykyä toimia itsenäisesti, päämäärätietoisesti ja itseohjautuvasti (Burt & Lavers, 2017; Herman, 2009). Ammatissa menestyminen edellyttääkin aktiivisuutta ja omaaloitteisuutta, sekä kykyä johtaa ja edistää omaa uraa ja ammatillista kehittymistä (Herman, 2009).

Sirkustaiteilija on usein teoksensa tuottaja, joten osaamisvaatimuksiin lukeutuvat tuotannolliset taidot, verkostoitumis- ja markkinointitaidot sekä mahdollisesti myös taloudellinen, hallinnollinen ja oikeudellinen osaaminen (Herman, 2009). Taiteilijan tulee olla tietoinen siitä, mitä markkinat häneltä odottavat (Herman, 2009) ja pystyä sekä muuntautumaan (Jacob, 2008) että luomaan uutta materiaalia tilanne- ja kontekstisidonnaisesti (Herman, 2009; Lavers ym., 2019). Lisäksi hänen tulee olla valmis esiintymään työpaikan vaatimusten mukaisesti (Herman, 2009) ja työskentelemään, kun työtä tarjotaan (Herman, 2009; Jacob, 2008). Kehittyäkseen vaaditaan sirkustaiteilijalta kykyä reflektoida omaa työtään ja analysoida muiden tekemiä teoksia (Herman, 2009). Taiteellisen osaamisen ohella tulee taiteilijan ymmärtää näyttämötekniikkaan ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä (Herman, 2009), osata kiinnittää omat sirkusvälineet (Lavers ym., 2019) ja hallita ääni- ja valotekniikkaa koskeva perusosaaminen (Herman, 2009). Sirkustaiteilijalta vaaditaan myös teoreettista tietämystä muun muassa dramaturgiasta ja sirkuksen historiasta sekä anatomiasta ja psykologiasta. Ammatissa työskentelyä helpottaa hyvä kielitaito ja usean taiteilijan toimiessa myös sirkusopettajana on yhtenä osaamisvaatimuksena taito opettaa sirkusta. Viimeisimpänä mutta ei

vähäisimpänä vaatimuksena sirkustaiteilijalle on jatkuva pyrkimys huippusuoritukseen sekä ammattikunnan yhteisten arvoja ja toimintatapojen jakaminen (Herman, 2009).

Vaikka edellä on käsitelty pääosin nykysirkuksen työkentällä toimivien sirkustaiteilijoiden osaamisvaatimuksia, ei nykysirkus kuitenkaan ole taiteilijoiden ainoa työkenttä, vaan heille on tarjolla useita työtehtäviä ja -markkinoita, joilla on erilaiset vaatimukset (Jacob, 2008). FEDEC:in, eli kansainvälisen ammattimaisen sirkuskoulutuksen verkoston hallituksen silloinen presidentti Tim Roberts kirjoittaaakin taiteilijoilta vaadittujen kompetenssien ja osaamisen riippuvan pitkälti esityksen tyylistä ja työskentelytavasta, eli toimiiko taiteilija vapaalla kentällä itsenäisenä ammatinharjoittajana, osana taiteilijaryhmää vai isommassa produktiossa (Herman, 2009). Perinteisimmissä raameissa, kuten sirkuksessa, varieteessa ja risteilyaluksilla on kysyntää sirkusnumeroille, kun taas sirkustaiteen uusissa muodoissa odotetaan taiteilijalta aktiivista osallistumista esityksen luomisprosessiin (Jacob, 2008; Lavers ym., 2019). Käytännössä suurin osa sirkustaiteilijoista liikkuu useissa eri työympäristöissä ja esiintymisryhmissä, joissa heihin kohdistuu erilaisia odotuksia (Lavers ym., 2019), jonka vuoksi heidän tulee pystyä muuntautumaan, jotta he voivat työllistyä millä tahansa sirkustaiteen sektorilla (Jacob, 2008).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia *teatteri-ilmaisunohjaaja, sirkus* -koulutuksen työelämävastaavuus on tämän laadullisen tutkimuksen tarkastelun kohteena, ja sen tarkoituksena on ymmärtää tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä syvällisemmin tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kokemusten ja näkökulmien kautta (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Tutkimuskysymyksinä ovat:

- 1) Mitkä tehtävät lukeutuvat sirkusalan ammattilaisen työtehtäviin?
- 2) Mitä taitoja, tietoja ja osaamista sirkusalan ammattilaisten mukaan vaaditaan sirkustaiteen kentällä työskenteleviltä?
- 3) Mikä sirkustaiteen koulutuksessa alan ammattilaisten mukaan on tukenut ammatissa toimimista?
- 4) Miten sirkustaiteen ammattilaisten mielestä koulutusta tulisi kehittää, jotta se tukisi valmistuneiden suoriutumista paremmin sirkustaiteen työtehtävissä?

4.2 Aineiston hankinta

Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista ja aineisto kerätään tyypillisesti ihmisiä haastattelemalla tai heitä havainnoimalla (Hirsjärvi ym., 2007). Vaikka haastattelu ei ole kaikkein taloudellisin tai tehokkain aineistonkeruumenetelmä, nähdään sen tämän tutkimuksen kohdalla olevan paras keino saada tutkittavilta ensikäden tietoa (Hirsjärvi & Hurme, 2022) heidän työtehtävistään, niissä vaaditusta osaamisesta ja heidän tutkintonsa antamista valmiuksista toimia erilaisissa työtehtävissä. Puolistrukturoitujen teemahaastatteluiden nähtiin olevan paras tapa kerätä aineisto, jota analysoimalla voitiin tehdä luotettavasti päätelmiä ja vastata tutkimuskysymyksiin

(Hirsjärvi & Hurme, 2022; Koski, 2011). Tämän tutkimuksen keskeiset teemat nousivat teoreettisesta viitekehystä ja käsittävät työelämävastaavuuden ammattikorkeakoulukontekstissa, yleiset työelämäkompetenssit ja sirkustaiteen työtehtävien osaamisvaatimukset (Hirsjärvi & Hurme, 2022; Puusa, 2011a). Tutkija oli perehtynyt teoriataustaan kysymyksiä ja haastattelurunkoa (liite 1) laatiessaan (Hirsjärvi & Hurme, 2022; Puusa, 2011a; Puusa & Juuti, 2011) ja pystyi näin esittämään kysymyksiä, joiden kautta saatiin ilmiötä koskevaa, relevanttia ja merkityksellistä tietoa useasta eri näkökulmasta (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Puusa, 2011a).

Jotta saataisiin omiin kokemuksiin perustuvaa tietoa tutkimuksen kohteesta (Tuomi & Sarajärvi, 2018), kutsuttiin haastateltaviksi ainoastaan henkilöitä, jotka olivat valmistuneet Turun sirkuskoulutuksesta (Hirsjärvi ym., 2007; Puusa & Juuti, 2011). Tutkittavien määrä rajattiin tässä tutkimuksessa 13 haastateltavaan, joten aineiston keruussa ei tavoiteltu saturaatiota (Tuomi & Sarajärvi, 2018), vaan harkinnanvaraista näytettä, joka kuvaa ilmiötä luotettavasti ja kattavasti (Hirsjärvi & Hurme, 2022). Aineiston hankinta alkoi haastatteluun osallistumista koskevan kutsun lähettämisestä, joka julkaistiin huhtikuun puolessa välissä Sirkuksen Tiedotuskeskuksen Ilmoitukset-sivulla, Sirkuksen Tiedotuskeskuksen uutiskirjeessä ja Facebookin Sirkusohjaajat ja -opettajat ryhmässä, joiden lisäksi Turun ammattikorkeakoulun alumnirekisterin kautta lähetettiin kutsu sirkuskoulutuksesta niille valmistuneille, jotka olivat jättäneet tietonsa rekisteriin. Tutkittavien valinta avointa kutsua käyttämällä perustui vapaaehtoisuuteen ja tutkimukseen ilmoittautui 14 henkilöä, joista 13 henkilön kanssa sovittiin sähköpostitse haastatteluajat. Yhden haastateltavan kanssa ei löydetty sopivaa aikaa haastattelulle ja tutkija katsoi 13 haastattelun tuottaneen riittävän runsaan ja monipuolisen aineiston. Haastatteluun ilmoittautuneille lähetettiin sähköpostitse tutkimusta ja haastattelua koskeva tiedote sekä tietosuojailmoitus, joka sisälsi tietoa siitä, mihin aineistoa käytetään, kuinka tutkittavan anonymiteetti turvataan ja mitä aineistolle tapahtuu tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Lisäksi sähköpostissa oli linkki Microsoft Forms ajanvarauslomakkeeseen. Haastattelut toteutettiin etähaastatteluina Teams- alustalla toukokuussa 2023. Haastattelun alussa pyydettiin suostumus tutkimukseen ja aineiston arkistointiin, jonka lisäksi suostumus pyydettiin kirjallisessa muodossa. Haastattelut nauhoitettiin Teams- alustan Record-toiminnon avulla ja Wordin-ohjelman Dictate-toiminolla.

Sähköisten alustojen käytön etuna on niiden automaattinen litterointi, mutta tutkija tarkasti litteroinnin oikeellisuuden kuuntelemalla haastattelut ja tekemällä vaaditut tarkennukset litterointiin. Haastatteluiden pituudet vaihtelivat 21 ja 80 minuutin välillä ollen keskimäärin noin 45 minuuttia. Teams'in litteroinnit, jotka ovat Segoe UI fontilla, 12 tekstikoollla ja rivivälillä 1,15 olivat laajuudeltaan 13–46 A4 sivua suurimman osan käsittäessä noin 30 sivua. Kaikki tallenteet ja litteroinnit säilytettiin koko tutkimuksen ajan salasanojen avulla suojatuissa laitteissa ja tutkimuksen valmistuttua ne hävitetään välittömästi. Tässä tutkimuksessa ei nähty tarkoituksenmukaisena merkitä litterointiin taukoja tai äännähdyksiä. Lisäksi tekstin luettavuuden ja selkeyden vuoksi on tässä tutkimuksessa esitetyistä sitaateista poistettu välisanat ja toistot ilman, että haastatteluiden sisältö muuttuu. Muutamassa kohdassa on tutkittavien anonymiteetin suojaamiseksi poistettu nimiä, paikkoja, aikoja tai tiettyjä aiheita kuvaavia sanoja. Tällöin poistettu sana on korvattu merkinnällä [...].

4.3 Tutkimushenkilöt

Tutkimukseen osallistuneista 13:sta haastateltavasta kaikki paitsi yksi olivat valmistuneet Turun ammattikorkeakoulun sirkustaiteen koulutuksesta. Yksi vastaajista oli valmistunut Turun Taiteen ja viestinnän oppilaitoksesta, jonka alla sirkuskoulutus toimi ennen kuin se vuonna 1997 siirtyi osaksi Turun ammattikorkeakoulua (Malm, 2023; Vainio, 2019). Kuitenkaan tämän haastateltavan vastaukset eivät eronneet niistä vastauksista, joita saatiin ammattikorkeakoulusta valmistuneilta, joten hänen haastattelunsa aineisto analysoitiin yhdessä muiden vastaajien vastausten kanssa.

Haastateltavilta kysyttiin heidän sijoittumisensa seuraaviin ikähaarukoihin (n= kertoo haastateltavien lukumäärän): 20–30-vuotiaat (n=2), 30–40-vuotiaat (n=8) ja 40–50-vuotiaat (n=3). Haastateltavat olivat valmistuneet neljällä eri vuosikymmenellä: ennen vuotta 2000 (n=1), vuosina 2000-2009 (n=3), vuosina 2010-2019 (n=6) ja vuoden 2020 jälkeen (n=3). Lisäksi taustatiedoissa kysyttiin vastaajien Turun ammattikorkeakoulua edeltäviä tutkintoja sekä mahdollisia valmistumisen jälkeen suoritetuista opintoista. Osa vastaajista (n=5) oli opiskellut ennen Turun ammattikorkeakoulun sirkustaiteen opintoja, ja heistä muutama (n=3) oli jo suorittanut toisen alemman korkeakoulututkinnon ennen

sirkuskoulutuksen aloittamista. Valmistumisen jälkeen usea (n=8) oli suorittanut sirkuskoulutuksen jälkeen toisen tutkinnon tai muita opintoja tai oli parhaillaan jatko-opinnoissa.

Vastaajien ammatit ja niihin liittyvät työtehtävät valmistumisen jälkeen olivat monimuotoisia, mutta silti oli eroteltavissa kolme ryhmää: pääasiassa sirkustaiteilijoina (n=6) työskentelevät, suurimmaksi osaksi opetustehtävissä toimivat (n=4) sekä kolmas ryhmä, joka koostui pääasiassa hallinnollisissa tai muissa tehtävissä toimivista vastaajista (n=3). Kaikki vastaajat olivat toimineet ainakin jossain määrin opetustehtävissä, osa oli toiminut opettajana uran alussa enemmän ja siirtynyt sitten lähes täysipäiväiseksi taiteilijaksi, kun taas osa oli uran alusta alkaen keskittynyt taiteilijana toimiseen. Myös kaikki pääsääntöisesti sirkusopettajan tehtävissä toimivista tekivät opetustyön ohella satunnaisesti töitä sirkustaiteilijoina. Kolmannen ryhmän edustajat olivat työskennelleet useita vuosia sirkusopettajina ja/tai sirkustaiteilijoina ennen siirtymistään muihin työtehtäviin.

4.4 Aineiston analyysi

Tämän tutkimuksen analyysimenetelmäksi valittiin sisällönanalyysi, joka on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Sisällönanalyysi tarjoaa joustavan lähestymistavan (Elo & Kyngäs, 2008) sen mahdollistaessa syvän ymmärryksen tuottamisen tutkittavasta ilmiöstä antaen samalla tilaa haastatteluiden avulla kerätylle empiiriselle aineistolle (Puusa & Juuti, 2011). Sisällönanalyysi voidaan jaotella aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen ja teoriasidonnaiseen analyysiin (Eskola, 2001), joissa vaaditaan erityyppisiä päättelyprosesseja: induktiivista, deduktiivista ja abduktiivista päättelyä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä tutkimuksessa ensimmäisen, kolmannen ja neljännen tutkimuskysymyksen osalta aineiston analyysissä päädyttiin soveltamaan induktiivista analyysia, kun taas toisen tutkimuskysymyksen kohdalla nähtiin tarkoituksenmukaisena käyttää abduktiiviseen päättelyyn perustuvaa analyysia (Alasuutari, 2011; Elo & Kyngäs, 2008; Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Induktiiviseen päättelyyn perustuvassa analyysissa ilmiötä kuvaavat teemat ja käsitteet johdetaan suoraan aineistosta (Elo & Kyngäs, 2008; Tuomi &

Sarajärvi, 2018), kuten tämänkin tutkimuksen kohdalla kategorioiden muodostuessa tutkimustehtävän kannalta tarkoituksenmukaisesti aineistolähtöisesti (Eskola, 2001; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Kuitenkin täysin puhdas induktiivinen analyysi on lähes mahdoton toteuttaa, sillä jo tutkimuskysymyksen ja haastattelurungon laatiminen edellytti tämänkin tutkimuksen tutkijalta jonkinasteista perehtyneisyyttä kirjallisuuteen (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkimusta varten kerätyn haastatteluaineiston analyysi aloitettiin valmistelusta eli aineiston lukemisesta ja henkilöiden, ilmiöiden ja asioiden kuvauksesta (Elo & Kyngäs, 2008; Hirsjärvi & Hurme, 2022; Kyngäs & Vanhanen, 1999). Valmistelua seurasi aineiston pelkistäminen (Tuomi & Sarajärvi, 2018) etsimällä vain lausumia, jotka ovat merkityksellisiä tutkimuskysymysten kannalta (Koski, 2011). Nämä litteroinnissa esiintyneet alkuperäisilmaukset, eli aineiston analyysiyksiköt dokumentoitiin taulukkoon (ks. taulukko 1) ja niistä johdettiin pelkistetyt ilmaisut (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Analyysin seuraava askel oli aineiston järjestely sen luokittelun kautta, jossa samaa aihetta kuvaavia sanontoja yhdisteltiin niissä esiintyneiden teemojen mukaan (Elo & Kyngäs, 2008; Eskola & Suoranta, 2005; Günther ym., n.d.; Juhila, n.d.; Koski, 2011) luomalla samaa aihetta kuvaavat alakategoriat ja laajemmat temaattiset yläkategoriat (Juhila, n.d.; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Aineiston järjestämisellä ja jäsentämisellä on merkittävä rooli niiden kasvattaessa aineiston arvoa tuomalla esiin merkityksellisiä kohtia ilman, että mitään olennaista katoaa (Eskola & Suoranta, 2005; Puusa, 2011b). Analyysin viimeinen vaihe käsittää tuloksien raportoinnin (Elo & Kyngäs, 2008; Hirsjärvi & Hurme, 2022) ja niiden tulkinnan (Koski, 2011). Analyysin päämääränä oli tuottaa tiivis kuvaus tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä ja löytää vastaukset tutkimuskysymyksiin (Koski, 2011; Tuomi & Sarajärvi, 2018, Weber, 1990). On korostettava, että tämän tutkimuksen painopiste on aineiston laadullisessa sisällössä (Tuomi & Sarajärvi, 2018) ja jokaisen tutkittavan näkökulman esiin tuomisessa (Hirsjärvi ym., 2007). Frekvenssejä (f) ei tämän tutkimuksen analyysissä laskettu, vaan tärkeämpänä pidettiin asian maininneiden haastateltavien lukumäärää (n).

Ensimmäinen tutkimuskysymys koski sirkusammattilaisen työtehtäviä, jotka jaettiin kahteen pääluokkaan: sirkusopettajan ja sirkustaiteilijan työtehtävät. Sirkustaiteilijan työtehtävien yläkategoriat ovat tuotannolliset ja hallinnolliset tehtävät, esitysten luomistyö ja esiintyminen, ammatillisten taitojen harjoittelu ja muut työtehtävät. Taulukossa 1 esitetään analyysin eteneminen sirkustaiteilijan työtehtäviin kuuluvien ammatillisten taitojen harjoittelun osalta.

TAULUKKO 1. Analyysiesimerkki tutkimuskysymys 1

Alkuperäisilmaukset (Analyysiyksiköt)	Pelkistetyt ilmaukset	Alakategoria	Yläkategoria	Pääluokka
"Se sirkustaiteen alalla työskentely on enemmän sitä että opettelen tekniikoita." (H3)	Sirkustekniikoiden harjoittelu	Sirkustekniikan harjoittelu	Ammatillisten taitojen harjoittelu	Sirkustaiteilijan Työtehtäviä
"Se tekninen lajitreeni mitä pitää koko ajan jatkaa." (H8)	Jatkuva teknisten taitojen harjoittelu			
"Mä (oon) alkanut harjoittelee sitten taas enemmän esiintymistä, klovneriaa ja tämmöisiä siinä sivussa." (H4)	Esiintymistaidon ja klovnerian harjoittelu	Sirkusta tukevien taidemuotojen harjoittelu		
"Minä kehitän sitä omaa klovnihahmoa [...] sitten se tanssi tanssitreeni kulkee mulla myös siinä." (H13)	Klovnerian ja tanssin harjoittelu			
"Fyysisten ominaisuuksien treeni, lähinnä voima tai räjähtävyys, myös liikkuvuus." (H8)	Fyysisten ominaisuuksien kehittäminen	Kehonhuolto ja fyysisen kunnon ylläpito sekä kehittäminen		
"Ihan tämmöistä perustreenaamista. Siis niinku kuntosalilla käyntiä nykyään." (H12)	Peruskunnon ylläpitäminen ja kehittäminen			
"Kehonhuolto (kuuluu työtehtäviin)." (H6)	Kehonhuolto			

Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla aineiston analyysiin sovellettiin abduktiiviseen päättelyyn perustuvaa analyysia (Alasuutari, 2011). Tämä toteutettiin käymällä vuoropuhelua aineistosta löytyvien asioiden ja jo olemassa olevan teoreettisen tiedon välillä (Timmermans & Tavory, 2012; Tuomi & Sarajärvi, 2018) aiemman tiedon ohjatessa analyysia (Eskola, 2001; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tarkoituksena oli tuottaa uudenlaisia ilmiötä koskevia ajatuksia ja oivalluksia sekä mahdollisesti rakentaa uutta teoreettista mallia (Timmermans & Tavory, 2012). Tutkimuksen analyysin yläkategoriat (Tuomi & Sarajärvi, 2018), ammattispesifiset tiedot ja taidot, yleiset työelämävalmiudet ja itsesääätelyvalmiudet otettiin suoraan Ruohotien (2002) asiantuntijan taitoprofiilin avainkvalifikaatioiden luokituksesta. Alakategoriat muodostettiin induktiivisesti nostamalla aineistosta esiin samaa aihetta (Tuomi & Sarajärvi, 2018) kuvaavat alkuperäisilmaukset eli analyysiyksiköt (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009). Alakategoriat luokiteltiin Ruohotien (2002) mallista otettujen yläkategorioiden alle (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Aineiston analyysissä havaittiin vastaajien mainitsevan Ruohotien (2002) malliin sisältyvien osaamisvaatimusten lisäksi sirkusalan ammattilaiselta vaadittuja persoonallisuuden piirteitä, joita Ruohotien (2002) mallissa ei ole huomioitu. Tutkija näki tärkeänä nostaa osaamisvaatimuksissa esiin myös persoonallisuuden piirteet, joten niistä luotiin induktiivista analyysia soveltamalla oma yläkategoria (Tuomi & Sarajärvi, 2018) Ruohotien (2002) mallista johdettujen kolmen yläkategorian rinnalle. Persoonallisuuspiirteiden liittäminen osaamisvaatimukseen on perusteltua, sillä kompetenssi on määritelty yhdistelmänä persoonallisuutta sekä tiettyjä tietoja, taitoja ja kykyjä (EC, 2018; Jones & Voorhees, 2002; Kanfer & Ackerman, 2005; Voorhees, 2001).

Taulukossa 2 esitetään analyysin eteneminen toisen tutkimuskysymyksen osalta, joka koski sirkustaiteen ammattilaisen osaamisvaatimuksia. Yläkategoria ***ammattispesifiset tiedot ja taidot**** on johdettu suoraan Ruohotien (2002) mallista sen ollessa yksi asiantuntijan taitoprofiilin kvalifikaatioluokista.

TAULUKKO 2. Analyysiesimerkki tutkimuskysymys 2

Alkuperäisilmaukset (Analyysiyksiköt)	Pelkistetyt ilmaukset	Alakategoria	Yläkategoria	Pääluokka
"Tärkeintä on se, että opettajan substanssiosaaminen kehittyy sen ympärille, että hän ymmärtää mistä se laji koostuu ja mitkä elementit siinä on olennaisia." (H5)	Ymmärrys sirkuslajien koostumuksesta	Sirkustekninen lajiosaaminen		
"Että on osannut hahmottaa, että mistä aspekteista yksittäiset akrobatialiikkeet tai muut liikkeet, mistä ne koostuu." (H11)	Liikkeen ymmärtäminen			
"Kyllä se sirkustekniikan osaaminen on yksi tosi tärkeä osa alue." (H6)	Sirkustekniikan osaaminen			
"Opettämisen ja ryhmän ohjaamisen tuota taidot on siellä työelämässä vielä tärkeämpiä kuin se lajiosaaminen. Se, että miten mä kohtaan jokaisen oppilaan ja miten mä ohjaan sitä itse ryhmää. Jotka on tosi monimuotoisia totta kai." (H10)	Opettämisen ja monimuotoisen ryhmän ohjaamisen taito	Opettämisen ja ohjaamisen taidot	Ammattispesifiset tiedot ja taidot*	Sirkusopettajalta vaadittu osaaminen
"Opetettavan lajin lajitekniinen osaaminen, niin kun progressiota ja semmoinen purkaminen osiin. Niin, että sitä pystyy ylipäättään kommunikoidaan kellekkään muulle." (H8)	Oman osaamisen ymmärtäminen ja välittäminen			
"Sellaisia pedagogisia taitoja, että tietää oppimisesta yleisesti ja oppimisprosesseista ja miten eri ihmiset oppii." (H7)	Tieto oppimisprosesseista			
"Semmoiset ensiaputaidot ja rauhallisuus." (H9)	Ensiaputaitojen osaaminen	Turvallisuusosaaminen		
"Turvallisuus on tietenkin tosi iso. Ne hommat tehdään turvallisesti." (H13)	Harjoitellaan turvallisesti			

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä etsittiin vastauksia kysymykseen, mikä sirkuskoulutuksessa on tukenut ammatissa toimimista. Yläkategorioiksi induktiivisessa analyysissä (Tuomi & Sarajärvi, 2018) nousivat ovat sirkusopinnot, työelämäosaaminen ja harjoittelut, jonka analyysin eteneminen esitetään taulukossa 3.

TAULUKKO 3. Analyysiesimerkki tutkimuskysymys 3

Alkuperäisilmaukset (Analyysiyksiköt)	Pelkistetyt ilmaukset	Alakategoria	Yläkategoria	Pääluokka
"Se oli hirveän opettavaista siitä harjoitusprosessista ja siinä esityksessä mukana (oleminen)." (H9)	Ymmärrys esitysprosessista	Taiteellinen harjoittelu	Harjoittelut	Mikä koulutuksessa on tukenut ammatissa toimimista
"Se ehkä toimi vähän ehkä parhaimpana työharjoitteluna just niihin esityksiin ja artisti näkökulmaan liittyen." (H10)	Tietoisuus taiteilijan työstä			
" Kyllä se, että tuli esiinnyttyä tosi paljon kouluaikana helpotti älyttömästi sitten siirtymistä ammattikentälle. koska oli jo kokenut tavallaan aika paljon koulukontekstissa." (H8)	Esiintymistaidon kehittyminen			
"Olin harjoittelussa siellä, se oli ihan tosi niinku jotenkin kanssa hyvä oppi siihen jotenkin lasten ja nuorten kanssa toimimiseen." (H13)	Harjoittelu antaa välineitä opetukseen	Opetusharjoittelu		
"Opetusharjoittelut oli pakko mennä suorittamaan nuorisosirkukseen, mikä oli ihan loistavaa, koska silloin tutustuin siihen oikeaan työmaailmaan [...] Opetusharjoittelut on tosi tärkeitä." (H6)	Työelämään tutustuminen opetusharjoittelussa			
"Ohjaustyöstä sai kanssa semmoisen kokemuksen mitä en ole vielä koulun jälkeen tehnyt. Se oli tosi vaikeata, hirveän stressaava projekti, (mutta) se oli hyvä kokemus. Mä ajattelen nyt, että joku päivä mä voin ohjata jotakin." (H2)	Kokemus esityksen ohjauksesta hyödyllinen	Sirkusesityksen ohjaamisen harjoittelu		
"Turun koulussa on mun mielestä se ihanaa, että siellä [...] tehdään ne ohjaukset (ohjaustyöt)." (H11)	Ohjaustyön teko on mukava			

Neljäs tutkimuskysymys koski sirkuskoulutuksen kehittämistä, jonka pääkategorioiksi muodostuivat opintojen sisältöjen päivittäminen ja opetuksen uudistaminen, työelämäosaamisen vahvistaminen sekä itsensä johtamisen taitojen lisääminen. Taulukossa 4 esitetään induktiivisen analyysin (Tuomi & Sarajärvi, 2018) eteneminen opintojen sisältöjen päivittämisen ja opetuksen uudistamisen osalta.

TAULUKKO 4. Analyysiesimerkki tutkimuskysymys 4

Alkuperäisilmaukset (Analyysiyksiköt)	Pelkistetyt ilmaukset	Alakategoria	Yläkategoria	Pääluokka
"Uusi tapa tehdä, joka antaisi eväitä ammattilaiskentällä toimimiseen [...] siellähän on tosi hyvät rakennusaineet, mutta miten sen tekee niin sitten se vaatii just sitä, että pitäisi olla vähän ehkä pölyt pyyhitty siitä." (H3)	Sisältöjen päivitys tukisi ammatissa toimimista	Opintojaksojen sisältöjen päivitys	Opintojen sisältöjen päivittäminen ja opetuksen uudistaminen	Miten koulutusta tulee kehittää?
"Siinäkin oli lähinnä se toteutus niin vajaa, että se ei tuntunut, että se edistää oikeastaan." (H8)	Sisältöjen päivitys ja laajentaminen			
"Olisi voitu rakentaa niinku optimoidummin, että siitä olisi voinut saada enemmän irti." (H10)	Kurssien sisältöjen ja rakenteen kehittäminen			
"Pitäisi opiskelijoiden jaksaminen ottaa parempi huomioon koulutuksen aikana [...] Miten suunnitellaan kuormitus niin, että siitä treenistä on maksimaalinen hyöty ja minimaalinen haitta." (H5)	Kuormituksen vähentäminen suunnittelun kautta	Opintojen kuormituksen vähentäminen		
"Että on väsynyt ja ei ole palautumisaikaa niin se ei palvele. Parempi olisi laadullisesti tehdä parempia liikeratoja, vähemmän kuin silleen, että räiskii jotenkin määrällisesti ja ollaan vaan ihan tosi väsynyt." (H12)	Painopisteen tulisi olla laadussa eikä määrässä			
"Uupumusta tai sitten joku loukkaantuminen sen takia, että sitä vaan oli liikaa tekemistä." (H10)	Kuormitus lisää loukkaantumisriskiä			
"Olisi voinut olla enemmänkin sellaista yksilökohtaista, tavallaan sellaisten omien haasteiden ja omien edistymisaskelten pelaamista." (H9)	Henkilökohtaisten tavoitteiden asettaminen ja seuraaminen	Opintojen yksilöllistäminen		
"Että henkilökohtaisettais, kun tää on kuitenkin aika semmoinen henkilökohtainen ala. Kaikilla on ne henkilökohtaiset ominaisuudet ja [...] pitäisi pystyä meneen niitten tason mukaan eikä niin että kaikki menee sen heikoimman tason mukaan, jolloin kaikilla muilla on tylsää tai ne ei kehity." (H4)	Henkilökohtaistamisen kautta tuetaan yksilölle ominaisten taitojen oppimista			
"Pitäisi tosi paljon enemmän pystyä yksilöimään sitä omaa koulutuspolkua. [...] Pitäisi ihan oikeasti olla mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin, jotta saisi muodostettua sen sisällön, mitä itse hakee ja tarvitsee." (H1)	Yksilöllistämisen kautta tarkoituksenmukaiset sisällöt			
"Oliko esitysprojekteja koulun ulkopuolella, ei oikeastaan mitään." (H12)	Ei koulun ulkopuolisia esiintymisiä	Työelämässä tehtyjen harjoitteluiden lisääminen		
"Kokisin tärkeäksi työelämän kanssa (tehdyn) työharjoittelun [...] voisi olla hyödyllistä saada kokemusta jonkun nuorisosirkuksen kevätshowsta tai joulushowsta, miten semmoista rakennetaan, jos pääsisikin vaikka käytännössä semmoiseen mukaan." (H10)	Käytännön kokemus olisi tärkeää			

5 TULOKSET

5.1 Mitkä tehtävät lukeutuvat sirkusalan ammattilaisen työtehtäviin?

Sirkusalan ammattilaisilla on useita eri työnkuvia ja niihin liittyviä tehtäviä. Vastaajat työskentelivät pääosin sirkusopettajana ja/tai sirkustaiteilijana, ja tulokset osoittavat (taulukko 5), että näihin ammatteihin liittyvissä työtehtävissä on sekä yhtäläisyyksiä että eriävyyksiä.

TAULUKKO 5. Sirkusopettajan ja -taiteilijan työtehtäviä

Sirkusopettajan työtehtäviä	Sirkustaiteilijan työtehtäviä
Opettaminen ja kasvattaminen (n=6)	Tuotannolliset ja hallinnolliset tehtävät (n=9)
Opetuksen suunnittelu (n=5)	Esitysten luomistyö ja esiintyminen (n=7)
Tuotannolliset ja hallinnolliset tehtävät (n=5)	Ammatillisten taitojen harjoittelu (n=7)
	Muut työtehtävät (n=2)

Taulukkoon merkityt luvut n= kuvaavat haastateltavien määrää, jotka mainitsivat kyseisen asian. Sirkusopettajan työtehtävissä mainittiin **opettaminen ja kasvattaminen**, johon lukeutuu itse opetustyö, opettajan yleinen kasvatustehtävä ja sirkusesityksen luominen.

Olla valmis puuttuu asioihin, jotka ei tavallaan ole sirkus opettamista, vaan siitä kasvatustyötä. (H1)

Lähes yhtä usea (n=5) vastaaja mainitsi **opetuksen suunnittelun**, johon lukeutuu opetussuunnitelmatyö, kausisuunnittelu ja yksityiskohtaisempi tuntisuunnittelu. Harjoitustilojen valmistaminen mainittiin myös yhtenä suunnitteluun liittyvänä osa-alueena. Opettajan työnkuviin kuuluu lisäksi useita erilaisia **tuotannollisia ja hallinnollisia tehtäviä**, joihin kuuluvat toimistotyöt kuten yhteistyö kotien kanssa, oppilaita koskeva yhteydenpito ja tulevista tapahtumista tiedottaminen sekä resurssien, asiakkaiden ja tilojen hankinta. Opetustehtävien luonne, opetettavien ryhmien kokoonpano ja opetuksen

ulkopuolisten tehtävien määrä vaikuttavat suuresti siihen, mitkä työtehtävät sirkusopettajan arjessa painottuvat.

Sirkustaiteilijan työtehtävissä eniten (n=9) mainintoja saivat **tuotannolliset ja hallinnolliset tehtävät**, joiden sisällöt erivät jossain määrin opettajan hallinnollisista ja tuotannollisista tehtävistä. Taiteilijan tuotannollisiin tehtäviin kuuluvia osa-alueita ovat markkinointi ja mainostus, rahoituksen haku sekä oman teoksen, kiertueen ja/tai tapahtuman tuottaminen. Muita tuotannollisia ja hallinnollisia tehtäviä ovat toimistotyöt, yhdistyksen pyörittämiseen liittyvät tehtävät, aikatauluttaminen, toimintasuunnitelman ja talousarvion tekeminen sekä työhön liittyvät tapaamiset ja neuvottelut, jotka kuuluvat myös alalla vaadittuun verkostoitumiseen.

Paljon tietokoneella istumista kaikennäköisiin niin kun hakuihin vastaamista ja ihan toimintasuunnitelman tekoa, toimintakertomuksen tekoa, talousarviota, raportointia, nettisivujen päivittämistä. (H12)

Sirkusesityksen luomistyö ja esiintyminen ovat työtehtäviä, jotka ovat taiteilijan ammatissa merkittävässä roolissa. Esityksen suunnitteluun ja luomiseen liittyvät myös haastatteluissa mainitut työryhmän kokoaminen sekä valo- ja äänisuunnittelu. Itse luomisen ohella vastaajat mainitsivat työtehtävinään olevan olemassa olevan esityksen uudelleen lämmittämisen tai sen ylläpidon. **Sirkusteknisten ja taiteellisten taitojen harjoitteluun** liittyviä työtehtäviä haastateltavien mukaan olivat sirkustekniikan harjoittelu, esiintymistaitoa tukeva ja kehittävä harjoittelu, fyysisten ominaisuuksien kehittäminen ja fyysisestä kunnosta huolehtiminen. Sirkustaiteilijan työtehtävät sisälsivät vastaajien mukaan lisäksi **muita työtehtäviä**, kuten sirkusteknisten kiinnitysten tekoa, tilojen siivousta ja esiintymisvälineiden kuljetusta.

Siis mä en tiedä, että mitä mikä olisi semmoinen työnkuva, jota taiteilija oikeasti ei tee. (H1)

Työtehtävät sirkustaiteilijan ammatissa ovat hyvin moninaisia, työtä saa tehdä paljon ja muutama vastaaja esittikin ajatuksen tuotannon ja viestinnän ulkoistamisen mahdollisuudesta, joka pienentäisi työtaakkaa.

Muita sirkusalan ammatteja, joissa vastaajat toimivat, ovat muun muassa toiminnanjohtajat, tuottajat ja sirkusteosten ohjaajat. Työtehtävät näillä aloilla olivat vahvasti kytköksissä työnkuvaan, joten toiminnanjohtajilla ja tuottajilla

painottuivat tuotannolliset ja hallinnolliset tehtävät sekä johtaminen. Toiminnanjohtajien tehtäviin voi lisäksi kuulua taiteellisen toiminnan suunnittelu, kun taas ohjaajien tehtäviin kuuluu luonnollisesti esitysten ohjaus. Sirkusalan ammatteja ja toimenkuvia on useita, mutta tämän tutkimuksen antamien raamien sisällä ei pystytä syventymään tarkemmin muihin kuin sirkusopettajan ja -taiteilijan ammatteihin.

5.2 Mitä taitoja, tietoja ja osaamista sirkusalan ammattilaisten mukaan vaaditaan sirkustaiteen kentällä työskenteleviltä?

Sirkusalan ammattilaisten kuvaukset sirkusopettajalta ja sirkustaiteilijalta vaaditusta osaamisesta jaettiin **ammattispesifiin tietoihin ja taitoihin***, **yleisiin työelämävalmiuksiin*** sekä **itsesäätelyvalmiuksiin*** (Ruohotie, 2002). Lisäksi aineiston pohjalta muodostettiin induktiivisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2018) **persoonallisuuden piirteet** -yläkategoriota.

TAULUKKO 6. Sirkusopettajan ja -taiteilijan osaamisvaatimukset

Opettaja	Taiteilija
Ammattispesifiset tiedot ja taidot*	Ammattispesifiset tiedot ja taidot*
Sirkustekninen lajiosaaminen (n=9) Opettamisen ja ohjaamisen taidot (n=9) Turvallisuusosaaminen (n=2)	Sirkustekninen lajiosaaminen (n=10) Monipuolinen taiteellinen osaaminen (n=4) Taiteellisen sisällön luominen (n=4) Tekninen osaaminen (n=1)
Yleiset työelämävalmiudet*	Yleiset työelämävalmiudet*
Sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot (n=7) Tuotannolliset ja hallinnolliset taidot (n=6)	Tuotannolliset ja hallinnolliset taidot (n=12) Viestintätaidot (n=5)
Itsesäätelyvalmiudet*	Itsesäätelyvalmiudet*
Itsensä johtaminen (n=6) Tunneäly (n=3) Sitoutuminen (n=1)	Itsensä johtaminen (n=8) Muutosvalmius ja joustavuus (n=6)
Persoonallisuuden piirteet	Persoonallisuuden piirteet
Luovuus (n=2) Positiivisuus (n=1)	Sosiaalisuus ja avoimuus (n=4) Rohkeus ja sisukkuus (n=4) Positiivisuus (n=1)

Sirkusopettajan ja -taiteilijan osaamisvaatimuksissa on havaittavissa sekä yhteneväisyyksiä että eriävyyksiä (taulukko 2). Molemmissa työtehtävissä

vaaditaan vastaajien mukaan **ammattispesifisiä taitoja**, joihin lukeutuva **sirkustekninen lajiosaaminen** sai haastatteluissa eniten mainintoja niin sirkusopettajien (n=9) kuin myös taiteilijoiden (n=10) kohdalla.

Tekninen taito on kyllä ihan tosi keskiössä. (H8)

Sirkustekniikan osaaminen on yksi tosi tärkeä osa alue. (H6)

Pitää osata ne perusteet kaikista lajeista. (H13)

Usean eri sirkuslajin perusteiden hallinta nähtiin opettajan osaamisessa tärkeänä työn käsittäessä eri sirkuslajien opettamista sirkuksen harrastajille. Taiteilijalta vaadittu sirkustekninen lajiosaaminen taas jakautui vastaajiin, jotka painottivat monipuolisen lajiosaamisen tärkeyttä ja niihin, jotka sanoivat, että vain yhteen tai muutamaan lajiin keskittyminen voi olla hyödyllistä. Lajien monipuolisuutta ei perusteltu ainoastaan työllistymisen mahdollistajana, vaan monen lajin osaamiselle oli myös terveyteen liittyviä syitä.

Monilaisuus on ihan oikeasti valttia, paitsi oman henkisen hyvinvoinnin kannalta, myös ihan työelämässä. (H5)

Vaikka usea vastaaja (n=6) kertoi panostavansa taiteilijana monilajisuuteen, niin kuitenkin sirkustaiteen kentällä on paljon työtehtäviä, joissa vaatimuksena on erikoistuminen tiettyihin sirkuslajeihin

On ehkä se pääasiallinen vaatimus siellä, että sulla pitää olla tarpeeksi vahva numero, joka ehkä on muunneltavissa. (H7)

Lisäksi oli myös vastaajia, joiden mielestä molemmat vaihtoehdot ovat mahdollisia.

Keskittyä yhteen tai olla monessa hyvä. (H4)

Lyhyesti voi sanoa, että kysymys yksi- vai monilajisuudesta liittyy kiinteästi siihen, mihin ja miten sirkustaiteilija työllistyy. Yhdellä vahvalla numerolla pärjää varietee- ja sirkusmaailmassa, mutta useassa nykysirkukseksi luokitellussa teoksessa vaaditaan useampien sirkuslajien ja muiden taidealojen osaamista (ks. luku 3.3). Monipuolisen sirkustekniikan osaamisen ja etenkin uusien lajien oppimisen perustana ovat erinomaiset fyysiset ominaisuudet, jotka

mahdollistavat uusien lajien ja tekniikoiden omaksumisen ja jo opittujen tekniikoiden soveltamisen uusiin tilanteisiin.

Ominaisuudet, jos ne on kohdillaan, niin mulle on ollut tosi nopea oppia perusteet melkein mistä vaan sirkuslajeista sitten myöhemmällä. (H4)

Taiteen pohjalla on mun mielestä hyvä olla työvälineinä tekniikka. (H3)

Sirkustaiteilijalle lajiosaaminen on yksi taiteellisen työskentelyn ja luomisen välineistä. Sirkusopettajan ammatissa sirkustekninen lajiosaaminen puolestaan käsittää perustiedot ja -taidot kaikista sirkuslajeista, jonka lisäksi etenkin edistyneiden oppilaiden opettajalta vaaditaan syvempää lajiosaamista.

Täytyyhän mulla olla aika kattava lajiosaaminen siitä lajista, että mulla on mitään annettavaa tyypille, joka on harrastanut sitä 10 vuotta. (H7)

Vastauksissa mainittiin myös, että tarpeeksi hyvä sirkustekninen lajiosaaminen tukee sirkustaitojen opettamista oppilaille.

Opettajan substanssiosaamisen pitää olla riittävällä tasolla, että se osaa nähdä niitä asioita, mitkä jarruttaa opiskelijaa, tai jotka voisi viedä sitä nopeammin eteenpäin. (H5)

Sirkusopettajan ***Ammattispesifisiin taitoihin*** kuuluviin *opettamisen ja ohjaamisen taitoihin* sisältyvät pedagogiset ja didaktiset taidot sekä erityispedagogiikan osaaminen. Pedagogiikka käsittää ne opettajalta vaaditut taidot ja tiedot, joiden avulla oppimisprosessi voidaan muotoilla oppijan oppimista tukevaksi ja motivoivaksi (Salonen & Savander- Ranne, 2015). Pedagogiikka edistää persoonallisuuden kehitystä (Toiskallio, 1986) ja sen avulla voidaan tavoitteita muuttaa teoiksi (Salonen & Savander- Ranne, 2015). Erityispedagogiikan pyrkimyksenä puolestaan on tukea pedagogisin keinoin henkilöitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea (Hautamäki ym., 1993) ja erityisjärjestelyjä heidän tarpeittensa ollessa eriäviä enemmistöön kuuluvien kanssa (Kivirauma, 2015). Didaktinen osaaminen tarkoittaa kykyä hallita opetusmenetelmiä ja -tapoja, opettaa sisältöjä (Leino & Leino, 1995) ja järjestää opetus niin, että asetetut tavoitteet saavutetaan (Kansanen, 2004). Didaktiikan voi käsittää didaktisen kolmion kautta, joka kuvaa opetustapahtuman vuorovaikutussuhteita opettajan, oppilaan ja sisällön välillä (Kansanen, 2004; Tirri & Kuusisto, 2019).

Nuorisosirkuksissa opetus tapahtuu lähes poikkeuksetta ryhmässä, jolloin opettajan pedagogiseen osaamiseen kuuluvat ryhmän hallintataidot sekä erilaisten oppilaiden huomioon ottaminen. Pedagogisista taidoista esiin nousivat myös oppimisprosessien ymmärrys ja kyky yksilöllistää opetusta.

Siellä työelämässä on vielä tärkeämpää kuin se lajiosaaminen se, että miten mä kohtaan sen jokaisen oppilaan ja miten mä ohjaan sitä itse ryhmää, jotka on tosi monimuotoisia totta kai. (H10)

Erityispedagogiikan osaamisen mainitsi ainoastaan kaksi vastaajaa, joka voi johtua siitä, että vastaajista vain muutama työskentelee sosiaalisen sirkuksen (Hyttinen ym., 2011) parissa, jonka funktiona on erilaisten erityisryhmien tukeminen sirkustaiteen avulla (Vainio, 2019).

Usea vastaaja (n=6) painotti pedagogiikan ohella didaktiikan merkitystä, jonka osaaminen on avainasemassa, sillä opettajan on mahdotonta osata itse jokaisen sirkuslajin tekniikoita perustasolta edistyneisiin.

Vaikka et itse osaisikaan niitä, niin osaat opettaa, osaat neuvoa. (H9)

Sirkuksen didaktiseen osaamiseen liittyy liikkeiden purkaminen osiin samoin kuin samoin kuin liikkeiden vaikeustason tiedostaminen ja kyky muuntaa liikettä oppilaan kykyjen mukaan.

Lajitekniinen osaamisen progressio ja semmoinen purkaminen osiin. (H8)

Tietotaito ja osaaminen siitä, että tätä voisi nyt skaalata tätä tempua näin. (H9)

Siinä missä opettajalta vaaditaan opettamiseen ja ohjaamiseen liittyvää osaamista niin taiteilijoiden osaamisvaatimukseen kuuluu *monipuolinen taiteellinen osaaminen*. Tähän alakategoriaan luetaan taidot sirkustaidetta tukevilla taiteenaloilla. Haastatelluilla oli joko kokemusta eri taiteenaloista, kuten tanssista, fyysisestä teatterista, musiikista ja klovneriasta, tai kiinnostusta niitä kohtaan. Vastaajat kertoivat muilla taiteen aloilla hankittujen taitojen antavan tärkeitä työkaluja taiteellisten teosten luomisprosesseihin.

Tarvitsee ihan hirveästi sellaista taitoa liikkua muutenkin kuin sen välineensä kanssa. Ja semmoisia työkaluja liikkeen tuottamiseen. (H12)

Muita sirkustaiteilijalta vaadittuja ammattispesifisiä tietoja ja taitoja, joita vastauksissa mainittiin, liittyivät *taiteellisen sisällön luomiseen ja tekniseen osaamiseen*.

Se pitäisi ehkä just ymmärtää, että ainoa tapa saada tehtyä, on, että sen pitäisi lähteä siitä omasta itsestään, kun se on se ainoa tapa erottua muista tai löytää semmoinen luontainen tyyli ja tapa. (H4)

Siitä taiteellisesta sisällöstä, että osaa luoda sitä sisältöä. (H2)

Taiteilijalta odotetaan luovaa ja itsenäistä sisällön tuottamista, ja valmistunut teos on osa taiteilijan identiteettiä, mutta myös tuote, jota myydään. Taiteen tekemisen ohella vaaditaan taiteilijalta *teknistä osaamista*, johon lukeutuu muun muassa haastatteluissa mainittu sirkusteknisten kiinnityksien oikeaoppinen ja turvallinen tekeminen. Opettajan taitoihin taas lukeutuu *turvallisuusosaaminen*, joka käsittää turvallisen harjoitusympäristön luomisen ja ensiaputaitojen osaamisen.

Yleisten työelämävalmiuksien kohdalla on nähtävissä, että sekä taiteilijan että opettajan tehtävissä on mainittu *tuotannolliset ja hallinnolliset taidot*. Opettajien kohdalla painottuvat hallinnolliset taidot, kun taas taiteilijoilta vaaditaan enemmän tuotannollisia taitoja. Taiteilijalta vaadittuihin tuotannollisiin taitoihin liittyivät muun muassa markkinointi, esitystilojen etsiminen, tapahtuman järjestäminen ja luvat.

Just tekstin tuottaminen ja sitten, että olisi hyvää markkinointimateriaalia, kuvia, videoita. (H2)

Vastauksissa mainittiin monikanavaisen markkinoinnin ohella kohdeyleisön tunnistaminen, ja olennaista on huomioida myös paikkakuntakohtaiset erot.

Mikä markkinointi puree missäkin paikassa, että semmoinen paikkakuntakohtaisuus ja markkinointi siihen. (H3)

Lisäksi haastattelijat kertoivat apurahahakemusten laatimiseen liittyvän osaamisen merkityksestä.

Jos lähtee apuraharumban kautta tekemään niin se koko apuraha rumba. (H11)

Apurahojen hakemiseen liittyvä osaaminen ei välttämättä ole kaikille sirkustaiteilijoille yhtä merkityksellisessä roolissa, vaan riippuu pitkälti

työnkuvasta ja työllistymisen tavasta. Sama koskee yhdistystoimintaan liittyvää osaamista, jonka mainitsivat taiteilijat, jotka ovat olleet kosketuksessa yhdistystoiminnan kanssa.

Yhdistyksen pyörittäminen ja se kaikki mikä siihen kuuluu ja liittyy: byrokratia ja talousarvioiden tekeminen ja tilinpäätökset ja niiden tekeminen. (H11)

Sirkustaiteilijalta vaaditun osaamisen kohdalla tuotannolliset ja hallinnolliset taidot mainittiin lähes kaikissa vastauksissa (n=12) kun taas sirkusopettajan osaamisvaatimuksissa nämä taidot saivat vähemmän (n=6) mainintoja. Tämä saattaa johtua osin siitä, että nuorisosirkusten kasvaessa Suomessa yhä useammalla sirkuskoululla on toimistohenkilökuntaa, joka hoitaa niin toimistotyöt, markkinoinnin, tuotannon kuin hallinnonkin, jolloin opettajan työn painopiste on opettamisessa.

Niin tavallaan ei tarvitse tässä kohtaa, jos tekee sitä ohjaustyötä, niin välttämättä olla perustamassa niitä sirkuskouluja. (H9).

Kuitenkin vastaajat pitivät tuotannollisia tai hallinnollisia taitoja tärkeänä opettajan osaamisalueena ja vastauksissa kerrottiin hallinnollisten taitojen ohella opettajalta vaadittavan yleistä käsitystä rahan pyörittämisestä ja esitysten tuottamisesta.

Tämä hallinnollinen puoli, se on tosi tärkeä myös opettajana osata sitä puolta. (H6)

Opettajan yleisiin työelämävalmiuksiin lukeutuvat myös *sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot*. Opettaja joutuu työssään toimimaan erilaisten kohderyhmien kanssa, joihin kuuluvat pääasiassa oppilaat ja vanhemmat, joista oppilaiden kanssa tapahtuva vuorovaikutus korostui vastauksissa.

Halua ymmärtää, auttaa ja kuunnella opiskelijoita. (H5)

Sosiaalisia taitoja, että tulee toimeen eri ikäisten oppilaiden kanssa. (H7)

Riippuen työnkuvasta ja työympäristöstä, saattaa opettaja kuitenkin tehdä yhteistyötä monien eri alojen ammattilaisten kanssa. Myös taiteilijat ovat yhteyksissä eri alojen toimijoihin, joka vaatii heiltä *viestintätaitoja*, joihin

lukeutuvat muun muassa oman tekemisen sanoittaminen, kuva- ja videomateriaalin tuottaminen sekä sosiaalisen median hallinta.

Teoksen ja taiteellisen vision sanoittaminen. (H11)

Pitää osata tuoda ilmi se oma asia monia eri kanavia pitkin. (H2)

Viestintää on monenlaista, se on monikanavaista ja tapahtuu mitä moninaisimmissa tilanteissa, joka vaatii hyviä verkostoitumistaitoja.

Verkostoitumistaidot on ihan ehdottoman tärkeitä. [...] Ihmisten tunteminen vie kyllä paljon eteenpäin. (H3)

Itsesäätelyvalmiuksista sekä opettajan (n=6) että taiteilijan (n=8) kohdalla korostuivat *itsensä johtamisen taidot*. Sekä opettajan että taiteilijan työtehtävät ovat hyvin moninaisia; sirkusopettaja opettaa usein useammassa koulussa, pitää erilaisia työpajoja normaalien viikkotuntien lisäksi ja opetuksen ohella opettaja voi lisäksi opiskella tai toimia taiteilijana.

Olen opettaja, olen myös taiteilija ja teen myös näitä hallinnollisia töitä, mutta sitten niitten tasapainottaminen. (H12).

Myös sirkustaiteilija tasapainottelee eri työtehtävien sekä työn ja vapaa-ajan välillä, joka vaatii itselle sopivan työrytmin löytämistä ja työtehtävien aikataulutusta. Työn aikatauluttaminen, joka koskee niin taitelijoita kuin opettajiakin on vastaajien mukaan tärkeää, jotta työssä jaksaa.

Oman työn aikatauluttaminen. Itsestä huolen pitäminen. Mulle on ollut iso asia. (H11)

Miten mä toimin tai miten mä pysyn toimintakykyisenä, kuinka tärkeitä on syödä ja nukkua säännöllisesti [...] Mikä on järkevää aikataulutusta. (H2)

Edelleenkin suurin osa opettajista tai taiteilijoista ei ole päätoiminen tai saa kuukausipalkkaa, joka tarkoittaa useiden eri työtehtävien hoitamista samanaikaisesti sekä myös jatkuvaa työn hakemista tai itsensä työllistämistä (Sirkuksen tiedotuskeskus, 2017).

Ala on tosi sirpaleinen, niin sen [...] siitä ajankäytön ja muu hallinta. Se on ehkä semmoinen isoin, mikä osittain itsellekin ehkä tullut yllätyksenä. (H10)

Itsensä johtamisen taitoihin liittyy molemmissa ammateissa järjestelmällisyys ja täsmällisyys, niiden näkyessä muun muassa aikatauluissa pysymisenä ja luotettavuutena. Lisäksi haastateltavat mainitsivat päämäärätietoisuuden ja oman työn ohjauksen olevan taiteilijan työlle olennaisia taitoja. Etenkin uran alkuvaiheilla vaaditaan vastaajien mukaan kykyä löytää oma suunta ja määritellä tavoitteet, joita kohti pyrkiä.

Olla rehellinen itselleen ja omille tavoitteille ja sitten lähtee niitä kohti. (H2)

Mä yritin tehdä kaikkea, enkä mä oikein tiennyt mihin mä keskittyisin. (H2)

Itsensä työllistävän taiteilijan tulee tunnistaa olevansa oma työnantajansa, joka vaatii oman työn ja itsensä ohjausta. Samalla tulee osata antaa aikaa asioille, ei odota kaiken tapahtuvan heti, vaan pystyy ajattelemaan pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti.

Vaikka mä oon itse itseni työnantaja, niin mä pystyn ohjaamaan itseni. (H3)

Kyky antaa tilaa ja aikaa niille asioille [...] ajan antaminen itselle [...] Tempun opettelu saa kestää vaikka parikin vuotta [...] että näkee vähän semmoisia isompia kaaria. (H3)

Itsensä johtamisen taidon lisäksi taiteilijalta vaadittuihin itsesätelyvalmiuksiin lukeutuvat *muutosvalmius ja joustavuus*, joka liittyvät sirkustaiteen kentällä ja työsuhteissa tapahtuviin alati muuttuviin olosuhteisiin, vaihtuviin työtovereihin ja uusien näyttämöteoksien luomiseen taiteilijan yhä harvemmin työllistyessä esittämällä samaa sirkusnumeroa vuodesta toiseen (ks. luku 3.3).

Sopeutuvuus eri tilanteisiin ja tuotantoihin ja olosuhteisiin on ehkä semmoinen ydin, mitä ilman olisi ihan mahdotonta tehdä. (H8)

Pystyy nopeisiin muutoksiin [...] Sopeutumiskyky, ehkäpä löytää aina sitten sen uuden suunnan, jos tarvitsee. (H4)

Vastauksissa kuului muutosvalmiuden ja kyvyn uuden oppimiseen olevan olennaista työllistymisenkin kannalta.

Uskaltaa ja jaksaa oppia uusia asioita ja tarttua asioihin ja sitten ottaa vastaan vähän kaikkea. (H11)

Pitää pystyä mukautumaan ja olemaan muutoksen mukana koko ajan. (H12)

Opettajilta vaadittuja itsesääätelyvalmiuksia puolestaan muutaman vastaajan (n=3) mukaan olivat *tunneälyyn* liittyvät osaamisalueet. Ne näkyvät taitona ajoittaa opetustoiminnassa tapahtuvat korjaukset ja rohkaisu oppimista edistäen, sekä tilanteeseen sopivana reagoitina niin opetuksessa kuin sen ulkopuolella tapahtuvissa tilanteissa, joissa vaaditaan herkkyyttä ja empatiakykyä.

Ja sitten pysähtyminen oppilaan kohdalla, että lukee sitä tilannetta. (H11)

Tunneäly on vastaajien mukaan ratkaisevassa roolissa opetuksen yksilöllistämisen sekä jokaisen oppilaan henkilökohtaisessa kohtaamisessa ja tukemisessa. Haastatteluissa mainittiin lisäksi *sitoutuminen* yhtenä opettajan itsesääätelyvalmiutena. Nuorisosirkuksissa puhutaan usein oppilaiden sitoutumisesta harrastukseen, mutta yksi vastaajista toi esille myös opettajan sitoutumisen työhön.

Sä oot motivoitunut siitä työstä. Sä oot sitoutunut [...] motivaatio ja sitoutuminen, ne on hirveän tärkeitä. (H9)

Persoonallisuuden piirteitä, joita opettajilta vaaditaan, ovat vastaajien mukaan *luovuus* ja *positiivisuus*, joka mainittiin myös sirkustaiteilijan kohdalla. Tämän tutkimuksen haastatteluissa vastaajat sanoivat luovuuden olevan olennainen osa sirkusopettajan osaamista ja se ilmenee niin esitysten ohjaamisessa kuin myös ideoiden rikkaudessa opetuksessa. Luovaa opettajuutta tukee opettajien valmius olla ennakkoluulottomia uusia ideoita kohtaan.

Pitää olla ehkä paljon ainakin jotenkin mielikuvitusta ja ideoita [...] ei käy raskaaksi keksiä niille kaikille tekemistä, vaan keksii aika helposti sitä kaikkea puuhaa. (H7)

Yksi on ennakkoluulottomuus, joka on auttanut. (H5)

Positiivisuuden merkitys taas koski sekä opettajan että taiteilijan ammatteja.

Mä osaan nähdä sen valon tunnelin päässä. (H3)

Sä näet sen hyvän siinä pienessä harrastajassa, joka on puoli vuotta harjoitellut sitä kuperkeikkaa ja se ei vielä kukaan mene ja kääntää sen sille vanhemmalle kivasti, että mukavasti on mennyt täällä treeneissä. (H9)

Sirkustaiteilija kohtaa työtehtävien puitteissa jatkuvasti erilaisia ihmisiä, jolloin *sosiaalisuus ja avoimuus* ovat vastaajien mainitsemia ammatissa toimimista tukevia persoonallisuuden piirteitä.

Mun on aika helppo tulla monenlaisten ihmisten kanssa toimeen ja tutustua. (H3)

Ihmisten kanssa toimeen tulemisen ja muiden huomioimisen lisäksi vaaditaan uteliaisuutta ja kiinnostusta niin ihmisiä kuin myös koko ammattialaa kohtaan.

Mä oon kyllä aika vilpittömän kiinnostunut vähän melkein kaikesta. (H8)

Muita taiteilijalta vaadittuja persoonallisuuden piirteitä, jotka nousivat esiin vastaajien kertomuksista, olivat *rohkeus ja sisukkuus*.

Jos sä haluat tehdä jotain, kertoa jollekin niin sitten pitää vaan uskaltaa. (H2)

Ei kannata ehkä pelätä työntekoa, sitähan saa tehdä. (H1)

5.3 Mikä sirkustaiteen koulutuksessa alan ammattilaisten mukaan on tukenut ammatissa toimimista?

Sirkuskoulutuksen opinnot, harjoittelut ja työelämäosaamisen kehittyminen opintojen aikana ovat tukeneet sirkusalan ammattilaisten työssä suoriutumista.

TAULUKKO 7. Mikä koulutuksessa on tukenut ammatissa toimimista

Sirkusopinnot
Sirkustekniikan opinnot (n=10)
Yleiset sirkusopinnot (n=6)
Sirkusta tukevat tekniikkaopinnot (n=4)
Opintojen henkilökohtaistaminen (n=4)
Harjoittelut
Taiteellinen harjoittelu (n=11)
Opetusharjoittelu (n=8)
Sirkusesityksen ohjaamisen harjoittelu (n=3)
Työelämäosaaminen
Verkostoituminen (n=9)
Yhteistyö sirkusalan ammattilaisten kanssa (n=7)
Vaihto-opiskelu (n=5)

Ensimmäinen yläkategoria, **sirkusopinnot**, käsittää erilaisia opintoja ja opetuksen järjestelyjä, joiden vastaajat näkivät tukevan ammatissa toimimista. Eniten (n=10) mainintoja vastauksissa saivat *sirkustekniikan opinnot* usean vastaajan kertoessa monilajisuuden merkityksestä ja sen tärkeydestä niin opintojen alussa kuin myös myöhemmin työuralla opettajuuden, taiteilijuuden ja henkilökohtaisen hyvinvoinnin tukijana.

Mun mielestä ehdottoman järkevää on se, että on monta lajia siinä alussa [...] Pääsi kokeilemaan vähän kaikkea ja mä oon huomannut, että siitä on tosi paljon apua tässä työelämässä. (H12)

Omissa lajivalinnoissa [...] mä en keskittynyt pelkästään yhteen lajiin, vaan treenasin vähän useampia. (H10)

Sirkuksen opettamisen kannalta nähtiin juuri monipuolisten ja laaja-alaisten perustaitojen oppimisen opintojen aikana tukevan ammatissa toimimista.

Mä koen, että mulla on tosi vahvat perusteet kaikista lajeista ja tosi varmaan olo lähteä opettamaan kaikkia lajeja. (H6)

Monilajisuuden ohella vastauksissa painottuivat päälajitunnit, jotka sisältävät erikoistumiseen tähtääviä sirkustekniikan lajitunteja. Päälajituntien koettiin tukevan ammatissa toimimista, mutta vastauksissa oli hajontaa näkemyksissä sopivasta tuntien määrästä. Toisen opiskeluvuoden syksystä alkaen valittuja yhtä tai kahta sirkuslajia sisältyi opintoihin vastaajien mukaan juuri sopivasti, liikaa, mutta myös muutaman vastaajan mukaan liian vähän.

Meillä oli mun mielestä tosi paljon tekniikkaa. (H9)

Enemmän päälajia täytyisi olla. (H7)

Päälajituntien ja muidenkin tekniikkatuntien lukumäärän lisäksi vastaajilla oli eriäviä näkökulmia koskien tuntien opetussisältöjä, joita käsitellään tarkemmin opetussisältöjen päivitystä käsittelevässä luvussa 5.4.

Itse sirkustekniikan lajitunteja koskevien mainintojen lisäksi kerrottiin vierailevien, sirkusammattilaisina toimivien opettajien kautta saadusta opista, jonka koetaan tukevan niin opettajan kuin myös taiteilijan työtehtävissä toimimista.

Kyllä mä koen, että se oli tosi hyödyllistä saada sekä lajiteknisesti että erilaista näkökulmaa opetukseen. (H10)

Mulla kävi pari vierailevaa opettajaa ja sehän oli aina ihanaa. (H12)

Joko vakituisina tai vierailevina opettajina toimivilla taiteilijoilla ja sirkusalan ammattilaisilla oli vastaajien mukaan positiivinen vaikutus opiskeluaikana tapahtuvaan oppimiseen ja valmistumisen jälkeiseen ammatissa toimimiseen. Sen lisäksi, että joko vakituisina tai vierailevina opettajina toimivia taiteilijoita oli lajiopettajina, kertoi muutama vastaaja vapaa-ajalla tapahtuneen ammattilaisten kanssa treenaamisen tukeneen ammattiin valmistumista ja taiteilijana toimimista.

Käytiin treenausta yhdessä, mutta sitten oikeasti, kun mä mietin, niin sehän koutsas mua joka liikkeeseen [...] Se antoi tosi hyviä neuvoja. (H4)

Opintoihin kuuluu laaja kirjo *yleisiä sirkusopintoja* (Turku AMK, n.d.b), joista muodostui oma alakategoria. Vastaajat mainitsivat opintoja, jotka ovat jääneet heille mieleen joko sisältöjen tai opettajan takia, jonka lisäksi mainintoja saivat opinnot, joista vastaajat kokevan olevan heille hyötyä heidän tämänhetkissä työtehtävissään.

Sirkushistoria on kyllä antanut tosi paljon eväitä [...] Kyllä se historia on ollut ihan ehdottomasti tärkeä. (H3)

Tälleen jälkeensä muistan tai oon miettinyt, että hyödyin, että siellä on se perusriggaus asia ollut. (H4)

Tosi hyvät Haaga Helian noi pedagogiset opinnot. (H2)

Sirkustekniikan ohella opintoihin kuuluu *sirkusta tukevia tekniikkaopintoja* (Turku AMK, n.d.b), joiden koettiin tukevan ammatissa toimimista. Näistä opinnoista puhuttiin yleisellä tasolla, mutta myös muutama yksittäinen kurssi sai maininnan, jotka nähdään tarpeellisena nostaa esiin.

Improjutut on ollut tosi tärkeitä. (H6)

Klovneria- kurssi on tosi tärkeä ainakin. (H4)

Itse opintojen ohella myös opintojen järjestämiseen liittyvän tekijän, *opintojen henkilökohtaistamisen*, katsottiin tukeneen ammatissa suoriutumista. Vastaajista noin kolmannes (n=4) kertoi mahdollisuudesta vaikuttaa jossain määrin omaan suuntaukseen ja lajivalintoihin.

Ilma-akrossa mä en keskittynyt pelkästään yhteen lajiin vaan treenasin vähän useampia. (H10)

Turun Taideakatemian sirkuskoulutukseen sisältyy useita **harjoitteluita**, joista osa kuuluu pakollisiin opintoihin, mutta opiskelijat voivat suorittaa myös vapaasti valittavia opintoja osallistumalla erilaisiin harjoitteluihin ja projekteihin (Turku AMK, n.d.b), joita toteutetaan niin koulun omissa tiloissa kuin myös koulun ulkopuolella. Sirkustaiteilijan ammatissa toimimista tukevat lähes kaikkien vastaajien (n=11) mukaan *taiteelliset harjoittelut*, joiden keskiössä on itse esiintyminen. Etenkin koulun ulkopuolisten harjoitteluiden koettiin tukevan myöhempää taiteilijan uraa.

Se oli hirveän opettavaista, harjoitusprosessissa ja siinä esityksessä mukana olo. (H9)

Tärkeä koulun ulkopuolinen kokemus. (H3)

Se ehkä toimi parhaimpana työharjoitteluna just niihin esityksiin, artistinäkökulmaan liittyen. (H10)

Koulutuksen aikana opiskelijoilla oli koulun ulkopuolisten esiintymisten ohella useita koulun sisällä tapahtuvia taiteellisia harjoitteluja, joiden kautta hankitun esiintymiskokemuksen vastaajat näkivät tukevan taiteilijana toimimista.

Se, että tuli esiinnyttyä tosi paljon kouluaikana niin kyllä se helpotti älyttömästi sitten siirtymistä ammattikentälle, koska oli jo kokenut tavallaan aika paljon koulukontekstissa. (H8)

Opetusharjoittelulla on puolestaan merkittävä rooli sirkusopettajan ammatillisessa kehitymisessä. Vastaajat kertoivat oppineensa harjoittelujen aikana ammatin kannalta oleellisia asioita.

Se oli ihan tosi hyvä oppi siihen lasten ja nuorten kanssa toimimiseen. (H13)

No opettamisesta mulla oli kyllä aika hyvä fiilis. Itse opettamisen suhteen ei ollut hirveästi ongelmia. (H11)

Vastauksissa kuului koulun ulkopuolella suoritettavien harjoitteluiden merkityksellisyys niiden luodessa yhteyksiä työelämään, joka on yksi ammatillisen koulutuksen tavoitteista (ks. luku 2.1).

Opetusharjoittelut oli pakko mennä suorittamaan nuorisosirkukseen, mikä oli ihan loistavaa, koska silloin tutustuin siihen oikeaan työmaailmaan. (H6)

Sirkuskoulutukseen sisältyy myös *sirkusesityksen ohjaamisen harjoittelu* (Turku AMK, n.d.c), jonka merkitys ammatissa suoriutumisen kannalta sai muutaman (n=3) maininnan. Samoin kuin opetusharjoittelun kohdalla, myös ohjaustyön tekeminen aidossa työympäristössä on ammatillisen kehittymisen kannalta tärkeää.

Voisi olla hyödyllistä saada kokemusta ,vaikka jonkun nuorisosirkuksen kevätshowsta, miten semmoista rakennetaan [...] yhdessä ohjaamaan ja joksikin apu ohjaajaksi, jos pääsisi niin voisi olla tosi hyödyllistä. (H10)

Koulun aikana tehdyt harjoittelut kartuttivat vastaajien mukaan työkokemusta ja vastauksissa sanottiin koulun mahdollistavan ja kannustavan tekemään omia luovia töitä.

Siellä kannustetaan tekemään itse omat soolot ja tehdään ne ohjaukset ja tehdään opinnäytetyöt [...] tehdään myöskin ne pienryhmät teokset. (H11)

Sen puolesta, että miten kannustetaan, niin niin sen puolesta on kyllä tosi hyvä. (H2)

Vastauksissa kerrottiin positiivisen kannustuksen ohella myös paineesta osallistua esitysprojekteihin ja muiden opiskelijoiden tekemiin ohjaustöihin, jonka nähtiin johtuvan osittain pienestä ryhmäkoosta.

Kyllä sieltä koulun puolelta myös oli painetta, koska meitä oli aika vähän, niin sitten se, että olkaa toisten tuotannoissa. (H8)

Vastauksissa puhuttiin edellisten kolmen harjoittelumuodon ohella käytännön harjoittelusta ja teknisestä harjoittelusta, jolloin oppimistavoitteina ovat pääasiassa tuotannolliset taidot ja näyttämötekniikkaan liittyvä osaaminen, kuten ääni- ja valotekniikan käyttö. Näiden osa-alueiden oppiminen tapahtui vastaajien mukaan pääsääntöisesti taiteellisten harjoitteluiden ja sirkusesityksen ohjaamiseen liittyvän harjoittelun yhteydessä.

Mun mielestä oli tosi tärkeitä opetella järjestämään tapahtumaa. (H2)

Työelämäosaamisen kehittymistä tuki vastaajien mukaan jo opintojen aikana tapahtunut *verkostoituminen*. Osa verkostoitumisesta tapahtui osana opintoja, mutta verkostoitumista tapahtui myös omaehtoisesti opintojen ohella.

Verkostoitumisella sirkusalan ammattilaisten kanssa on merkittävä rooli alan työkenttään tutustumisessa, mikä edistää työelämäosaamisen vahvistamista ja myöhempää ammatissa toimimista.

Oli vierailevia opettajia osittain kentältä ja se oli myös tosi arvokasta, koska sitten heiltä myös kuuli eri asioita kuin pysyviltä opettajilta. (H8)

Se verkostoituminen olisi kyllä tosi hyvä. Meillä oli joitain (vierailevia) opettajia, lyhytaikaisia kurssimuotoisia. (H4)

Vierailevat taiteilijat rikastuttivat ja muokkasivat opiskelijoiden kuvaa sirkustaiteen kentästä ja erilaisista työmuodoista sekä työllistymisen eri tavoista.

Tarinoiden kautta oppinut paljon esimerkiksi perinteisen sirkuksen työkentästä. (H3)

Suurin osa taiteilijoiden ja myös muiden alan toimijoiden vierailuista tapahtuivat joko vierailevan lajiopettajan muodossa tai lyhyinä työpajoina tai kursseina.

Jonkun verran siellä kävi ammattilaisia silloin tällöin puhumassa jossain tilaisuuksissa ja myös pitämässä jotain workshoppeja. Ne oli mun mielestä todella arvokkaita juttuja aina kun tuli kentältä ihmisiä sinne. (H8)

Koulun sisällä tapahtuneen tutustumisen ohella taiteilijoina toimivat opettajat olivat vieneet opiskelijoita koulun ulkopuolisiin tapahtumiin.

Mehän käytiin paljon noissa tapahtumissa [...] Niissä me oltiin tosi paljon mun mielestä. (H13)

Matkat tapahtumiin ja festivaaleille sekä *yhteistyö sirkusalan ammattilaisten kanssa* on olennainen osa sirkusalan tekijöiden välistä verkostoitumista. Haastatteluissa mainittiin sirkusartistin perustutkinnon tarjoavan Lahdessa sijaitsevan koulutuskeskus Salpauksen (Salpaus, n.d.) kanssa tehty yhteistyö.

Tehtiin Lahden kanssa yhteistyötä, oli vierailuja, kannustettiin olemaan yhteydessä nuorisosirkuskouluihin. (H1)

Oppilaat esimerkiksi piti yhteyttä Lahden Turun välille, että ihmiset yritti rakentaa tavallaan siltoja tai verkostoja. (H8)

Yhteistyö sirkusalan ammattilaisten kanssa käsitti niin Salpauksen sirkuskoulutuksen kanssa kuin myös nuorisosirkusten ja nuorisosirkusliiton

järjestämien tapahtumien yhteydessä tapahtuneen toiminnan, joka oli osittain kuulunut opintoihin, mutta ollut myös omaehtoista.

Mä hakeuduin itse asiassa nuorisoliiton toimintaan tosi paljon silloin. (H4)

Yhteistyö muiden Turun ammattikorkeakoulujen linjojen kanssa ja opiskelijayhdistyksessä toimiminen antoi vastaajien mukaan tilaisuuden tutustua muihin opiskelijoihin koulun sisällä ja loi mahdollisuuden luoda verkostoja myöhempää uraa ajatellen.

Mä tutustuin kouluaikana hyvin pitkälti opiskelijayhdistyksen kautta [...] Opiskelijayhdistyksessä toimiminen oli mulle semmoinen isoin juttu. (H11)

Työelämäosaamista kartutti lisäksi *vaihto-opiskelu* ja sen nähtiin tukevan ammatissa toimimista eri tavoin. Haastatteluissa kerrottiin vaihto-opiskelun olleen hyödyllistä muun muassa vaihtokohteessa tapahtuneen intensiivisen lajiharjoittelun tai uudenlaisten taiteellisen työn tekemisen tapojen oppimisen takia.

Se, että miten siellä tehtiin taiteellista työtä ja tehtiin niitä valintoja teosta tehdessä ja se rytmittäminen. (H3)

Lisäksi vaihto-opiskelun nähtiin tukevan ammatissa toimista tarjoamalla mahdollisuuksia verkostoitua kansainvälisesti jo opiskeluaikana.

Ja sitä kautta se verkostoituminen tuli. Siellä sitten siellä tapasi ulkomaisia ihmisiä, joita törmää vieläkin. (H4)

5.4 Miten sirkustaiteen ammattilaisten mielestä koulutusta tulisi kehittää, jotta se tukisi tutkintolinjalta valmistuneiden suoriutumista paremmin sirkustaiteen työtehtävissä?

Haastatteluissa ilmeni useita tekijöitä, joita kehittämällä ja uudistamalla voisi vastaajien mukaan tukea valmistuneiden suoriutumista sirkusalan työtehtävissä ja lisätä näin koulutuksen työelämävastaavuutta. Lukuisista esiin tuoduista asioista muodostettiin kolme yläkategoriaa, jotka koskevat opintojen sisältöjä, työelämäosaamista ja itsensä johtamisen taitoja.

TAULUKKO 8. Miten koulutusta tulisi kehittää

Opintojen sisältöjen päivittäminen ja opetuksen uudistaminen
Opintojaksojen sisältöjen päivitys (n=13)
Opintojen kuormituksen vähentäminen (n=9)
Opintojen yksilöllistäminen (n=9)
Työelämässä tehtyjen harjoitteluiden lisääminen (n=3)
Työelämäosaamisen vahvistaminen
Työelämä tietoisuuden kasvattaminen (n=12)
Tuotannollisten ja hallinnollisten taitojen osaamisen vahvistaminen (n=11)
Verkostoitumismahdollisuuksien lisääminen (n=11)
Itsensä johtamisen taitojen lisääminen
Itseohjautuvuuden vahvistaminen (n=6)
Itsensä säätelyn ja elämänhallinnan taitojen kehittäminen (n=4)

Haastateltavat kertoivat useista eri aiheista, jotka liittyivät **opintojen sisältöjen päivittämiseen ja opetuksen uudistamiseen**, jotta koulutus tukisi paremmin työtehtävissä suoriutumista ja vastaisi näin ollen työelämässä vaadittuun osaamiseen. Työtehtävät sirkustaiteen kentällä ovat monimuotoisia ja yksilöltä vaadittu osaaminen muuttuu myös alalla tapahtuvien muutoksien myötä (ks. luku 3.3). Osaamisvaatimuksien muuttuessa on selkeää, että **opintojaksojen sisältöjen päivitys**, uudistaminen ja kehittäminen uusien vaatimusten edessä on tärkeää, jotta valmistuneet suoriutuvat kentällä vaadituista työtehtävistä.

Opintojaksojen sisältöjen päivityksen ja uudistamisen tarve mainittiin kaikissa (n=13) vastauksissa ja koskee sirkustekniikan opintojen ohella myös sirkusta tukevia tekniikkaopintoja ja muita opintoja.

Siellähän on tosi hyvät rakennusaineet [...] pitäisi olla vähän ehkä niin kuin pölyt pyyhitty siitä. (H3)

Siinäkin oli lähinnä se toteutus vaan niin vajaa, että se ei tuntunut, että se edistää oikeastaan. (H8)

Vastaajat toivoivat myös, että niin sirkustekniikan kuin myös sirkusta tukevien tekniikkaopintojen, joihin lukeutuvat liikeilmaisuus, näyttämöilmaisuus ja kehonhuolto (TurkuAMK, n.d.b), sisällöt olisivat monipuolisempia.

Myös sen lajin sisällä niitä eri lajeja. (H12)

Kyllä sitä oli myös sitten tavallaan niin kun liikaa ja ehkä sitten taas voisi olla monipuolisempaa. (H13)

Muita haastatteluissa esiin nousseita asioita, joita kehittämällä haastateltavien mukaan tuettaisiin ammatissa suoriutumista, ovat erilaisia sirkustekniikoita hallitsevien lajiopettajien ja vierailevien opettajien määrän lisääminen. Vastaajat kertoivat yleisesti opettajan puutteesta tai sanoivat, että koulun sisällä ei ollut heidän opintojen aikana ollut opettajaa tietyille lajeille.

Meillä nyt ei varsinaisesti ollut edes opettajaa. (H7)

Silloin ei ollut sellaista opettajaa koulussa sisällä, joka sitä olisi voinut. Tai, että ei ollut enää opettaja siihen. (H12)

Opettajavierailut olivat haastateltujen mukaan tärkeitä, mutta vierailevien opettajien hyödyntäminen ei vastaajien mukaan ollut säännöllistä tai jatkuvaa. Opettamisen ja ohjaamisen taitoihin kuuluvia opintoja, kuten pedagogiikkaa (Salonen & Savander- Ranne, 2015) ja didaktiikkaa (Leino & Leino, 1995; Kansanen, 2004), kaivattiin enemmän ja sisältöjen toivottiin olevan monipuolisempia ja kohdistuvan työelämässä tarvittavien taitojen opetukseen.

Didaktiikka olisi voinut olla vieläkin enemmän. (H10)

En mä kokenut, että mä olin saanut hirveästi sirkuskoulussa siis semmoista [...] että nyt näille ikäluokille kannattaa tehdä tällaisia. (H9)

Kohderyhmien, ryhmädynamiikan ja muuttuviin tilanteisiin reagoimisen käsittelyn tärkeys tuli esiin vastauksissa, ja vastaajat toivoivat näiden aiheiden sisällyttämistä osaksi opettamisen ja ohjaamisen taitojen opetusta.

Tällä tavalla hyvä harrastuspolku rakennetaan tai sitten ehkä sellaisia asioita, mistä ehkä olisi ollut hyötyä tai jostain ryhmä dynamiikasta. [...] Tämmöiset ryhmän hallintataidot. (H9)

Myös erityispedagogiikan (Kivirauma, 2015) opintojen tarve mainittiin ja todettiin että tarve on aina ollut, mutta siitä ei erityisemmin puhuttu kouluaikana.

Tukea tarvitsevia oppilaita, niistä ei ollut puhetta vielä mun opintoaikoina oikeastaan ollenkaan. (H11)

Opettamisen ja ohjaamisen taitojen opintojen kehittäminen on tärkeää opettajan työssä suoriutumiselle, mutta vastaajien mukaan on olennaista tarjota myös

dramaturgian opintoja ja taiteelliseen työskentelyyn tarvittavia välineitä, jotka tukisivat erityisesti taiteilijana työskentelyä.

Muita opintojaksojen sisältöjen päivittämiseen liittyviä tekijöitä vastaajien mukaan olivat arviointikriteerien päivityksen tarve sekä opintojen aikana käytyjen palautekeskustelujen kehittäminen.

Iso puute mitä on ollut kouluaikana ollut [...] itsessään palautekeskustelut on ollut jotenkin ihan tosi köykäisiä ja huonoja. Plus ei olla opeteltu. Meillä ei olla opeteltu palautteen antamista eikä palautteen saamista. (H11)

Opintojen sisältöjen päivittämiseen ja opetuksen uudistamiseen lukeutuu myös suuressa osassa vastauksista (n=9) mainittu koulutuksen aikana koetun *opintojen kuormituksen vähentäminen*. Vastaajat kertoivat opintojen kuormituksen johtuneen erilaisista tekijöistä, joihin lukeutuvat muun muassa opintojen sisältöihin ja ajoitukseen liittyvän kokonaisvaltaisen käsityksen puute, fyysisten oppituntien määrä ja ajoitus, riittämätön palautuminen ja ajan antaminen asioiden oppimiselle.

Eliikkä tavallaan, että jos sä et oikeasti tiedä mitä siellä viikon aikana muut opettajat teettää ja tekee ,niin siinä hommassa ei ole mitään järkeä. Että kyllähän noin kokonaisvaltainen, tavallaan tähän ruumiiseen kiinnittyvä työskentely vaatii sen, että jengi tietää mitä ne muut tekee. [...] Kokonaisvaltaisesti käsittää, että mitä ne opiskelijat siellä tekee päivän aikana. (H1)

Hyvä ajatus, mutta niiden rytmitys ja toteutus ei mielestäni vastannut sitä, mitä se olisi voinut olla. (H8)

Vastauksissa ei puhuttu minkään opintojakson olevan tarpeeton, mutta kuormitusta lieventäisi vastaajien mukaan fyysisten oppituntien vähentäminen ja toteutusten rakenteiden muokkaaminen palvelemaan paremmin yksilön tarpeita.

Että niin jotenkin ei haluaisi ottaa noista fyysistä tunneista melkein mitään pois, mutta ehkä sitä voisi olla vähän vähemmän. (H2)

En jättäisi [...] kokonaan pois, mutta mun mielestä se olisi asia josta voisi vähentää. [...] Lajitunteja [...] olisi voitu rakentaa optimoidummin, että siitä olisi voinut saada enemmän irti. (H10)

Pitäisi opiskelijoiden jaksaminen ottaa paremmin huomioon koulutuksen aikana [...] Miten suunnitellaan kuormitus vastaamaan sitä niin, että siitä treenistä on maksimaalinen hyöty ja minimaalinen haitta. (H5)

Opintojen kuormitusta voisi vastaajien mukaan vähentää myös antamalla aikaa asioille, joka mahdollistaisi syvemmän ja korkeamman tason osaamisen, joka tukisi lisäksi valmistuneiden suoriutumista työtehtävissä opintojen jälkeen.

Kaikki oppii vähän kaikkea, mutta sitten se on silleen, että ei niihin oikeasti ole ehditty paneutua, että mitä tässä nyt varsinaisesti opetetaan tai tuntuu että ihmiset vähän niin kuin juoksee niitä läpi. (H8)

Terveellisten työtapojen ja hyvien työmallien välittämisessä, kuten opintojen ja muun elämän aikatauluttamisessa sekä fyysisen harjoittelun määrän ja palautumisen välisen tasapainon korostamisessa, on opettajilla esikuvina merkittävä rooli.

Puskettiin hyvin epäterveitä työmalleja [...] Aikatauluista esimerkiksi, että mistään aikatauluista ei ikinä pidetty kiinni. (H7)

Kuormitusta vähentäisi sekä opiskelijoiden välillä tapahtuvan, että opettajien ja muun henkilökunnan ja opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen ja kommunikaation kehittäminen. Muutama vastaaja mainitsikin yhteistyön niin vakituisten opettajien kuin myös vierailevien ohjaajien ja opettajien olleen välillä vaikeaa.

Se oli vaan sellaista tuskaa ja ei millään tavalla empaattista toimintaa. (H12)

Se oli mun mielestä tosi vaikeaa tehdä niitä numeroita, kukaan ei auttanut. (H13)

Osa opintojaksoista nähtiin merkityksellisinä joko niille, jotka työskentelevät nyt valmistumisen jälkeen pääasiassa taiteilijoina, kun taas toiset opinnot tukivat pikemmin opettajana toimimista. Riippumatta siitä, kummissa työtehtävissä vastaaja pääasiassa toimii, suuri osa vastaajista (n=9) koki *opintojen yksilöllistämisen* ja henkilökohtaistamisen olleen riittämätöntä ja totesivat, että eivät olleet pystyneet juurikaan vaikuttamaan opintoihinsa tai kurssivalintaansa opintojen aikana.

No ei ole kyllä semmoista oloa, että oltaisiin saatu vaikuttaa. (H12)

Jos pystyisi enemmän itse vaikuttamaan omaan oppisisältöönsä, niin olisi kyllä todella mahtavaa [...] Joo olisi äärettömän ihanaa, jos olisi voinut itse vaikuttaa enemmän. (Yksilöllistäminen oli huomioitu) erittäin huonosti. (H8)

Vaikka vastauksissa mainittiin mahdollisuus vaikuttaa sekä lajivalintoihin että omaan ammatilliseen suuntaukseen, käy kuitenkin ilmi, että opintojen yksilöllistäminen on pikemminkin puutteellista kuin toteutuu riittävässä määrin.

Periaatteessa (pystyi vaikuttamaan suuntaukseen), mutta oli tietty paljon projekteja, mitkä piti vaan tehdä. (H2)

Jos ajatellaan tälleen kokonaisuutena, niin ehkä sen koulutuksen pitäisi keskittyä enemmän joko sinne opettajuuteen tai siihen esiintyvyyteen [...] eikä tavallaan myydä sitä, että meillä voi tehdä tätä ja tuota ja sitten jäät vähän semmoiseen haaleaan veteen molemmissa. (H6)

Opiskelijat pystyisivät vastaajien mukaan vahvemman opintojen yksilöllistämisen ja opiskelijälähtöisyyden lisäämisen kautta seuraamaan omia mielenkiintojaan, kehittämään omia vahvuuksiaan ja suoriutumaan paremmin tulevissa työtehtävissä.

Pitäisi sitten tosi paljon enemmän pystyä yksilöimään omaa koulutuspolkua. [...] Pitäisi oikeasti olla mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin, jotta saisi muodostettua sen sisällön mitä itse hakee ja tarvitsee. (H1)

Että henkilökohtaistettaisi, kun tää on kuitenkin semmoinen henkilökohtainen ala. Kaikilla on ne henkilökohtaiset ominaisuudet. (H4)

Jotenkin sen pitäisi olla silleen niin kuin oppilaslähtöistä. (H4)

Harjoitteluita ja projekteja koskevat puutteet kohdistuivat vastaajien mukaan *työelämässä tehtyjen harjoitteluiden lisäämiseen* ja työelämän kanssa tehtävään yhteistyöhön. Vastauksissa mainittiin koulun ulkopuolella tehtävät esiintymisprojektit, esiintymisdemot suuremmalle yleisölle sekä useammat ohjaustyöt tekijöinä, joiden lisääminen parantaisi vastaajien mukaan valmistuneiden suoriutumista paremmin työelämässä.

Kokisin tärkeäksi työelämän kanssa työharjoittelun [...] voisi olla hyödyllistä saada kokemusta, vaikka jonkun nuorisosirkuksen kevätshowsta [...] että siinä onkin sitten ammattilainen vieressä [...] Jos pääsisi niin joku tommoinen voisi olla tosi hyödyllistä (H10)

Työelämäosaamisen vahvistamiseen kytkeytyy useita eri osa-alueita, joihin liittyvän osaamisen lisäämisen sekä tietojen ja taitojen kehittäminen jo opiskeluaikana tukisi vastaajien mukaan valmistuneiden suoriutumista sirkusalan työtehtävissä. *Työelämä tietoisuuden kasvattamiseen* liittyviä tekijöitä mainittiin lähes kaikissa haastatteluissa (n=12) ja ne koskivat sekä taiteilijan että opettajan

tehtävissä toimivia. Vastaajat toimivat erilaisissa työsuhteissa, niin työntekijöinä kuin myös työnantajina. Lisäksi haastateltavat harjoittivat erilaisia yritysmuotoja työllistääkseen itseään ja muita sekä toimivat moninaisissa yhdistystoiminnan tehtävissä. Monimuotoiset työntehtävät ja työllistymisen muodot näkyivät vastauksissa vaatimuksena hallita tuotannollisia ja hallinnollisia taitoja, joihin kuuluu apurahaproessin ja erilaisten yrittämisen muotojen ymmärtäminen ja tietoisuus siitä, mitä yhdistyksen perustaminen ja pyörittäminen tarkoittaa. Sekä työelämä tietojen ja -taitojen että *tuotannollisten ja hallinnollisten taitojen osaamisen vahvistamisessa* oli vastaajien mukaan olennaista sirkusalan ja sen ominaispiirteiden huomioiminen.

Pitäisikö ne työelämäopinnot olla sirkus opiskelijoille omanaan. (H3)

Kun ei se suoranaisesti auttanut sitten ymmärtämään tätä oman alan tuotantoa, vaan se oli semmoinen yleinen. (H4)

Tuotannollisten taitojen oppimisen merkitys korostui vastauksien perusteella erityisesti sirkustaiteilijoina toimivien keskuudessa, kun taas hallinnollisten taitojen omaksuminen opintojen aikana oli tärkeämpää niille, jotka työskentelevät opettajina tai hallinnollisissa tehtävissä.

Kyllä sieltä puuttuu kyllä aika paljon tuotannollisen taitojen opettamista. (H2)

Ei ehkä koulussa niinkään käyty läpi, niin oli just tämä hallinnollinen puoli, että se on tosi tärkeä myös opettajana osata sitä puolta. (H6)

Haastatteluissa ei kysytty tarkemmin, minkälaista tuotannollisten ja hallinnollisten taitojen osaamista työelämässä tarvitaan, mutta haastateltavat nostivat kuitenkin esiin kaksi osa-aluetta, markkinoinnin ja tietämyksen apurahoista, joiden opetusta tulisi kehittää ja lisätä, jotta valmistuneet suoriutuisivat paremmin työtehtävissään.

Apurahoista ei ollut mitään puhetta, että se on kaikki opeteltu ihan itse sen jälkeen. (H4)

Olisi voinut tarvita enemmän just siihen markkinointiin ja että mistä niitä keikkoja tai produktioita sitten löytäisi. (H10)

Vastaajat puhuivat tarpeesta saada tietoa markkinoinnista ja apurahoista nimenomaan sirkustaiteen kontekstissa sekä mahdollisuuden tehdä

apurahahakemuksiin liittyviä asioita käytännössä, jotta tieto ei jää teoreettiselle tasolle.

Hankitaan vaikka joku käytännön taito itselleen, että tehdään vaikka apurahahakemus oikeasti[...] Ehkä olisi tosi hyvä, että käytännössä opetetaan, mitä voit joka päivä tehdä, jotta sä edistät sun uraa. (H2)

Sekä taiteilijoina että opettajina työllistyneet vastaajat kertoivat tarpeesta tietää syvemmin erilaisista yritysmuodoista sekä siitä, mikä muoto sopisi parhaiten erilaisiin sirkustaiteen työtehtäviin.

Tuntui tosi vaikealta esimerkiksi itse ryhtyä sitten yrittäjäksi, koska ei ollut mitään tietoa siitä miten, mitä kaikkea käytännössä se vaatisi [...] Isoin asia mitä olisi kaivannut opinnoista enemmän [...] Sellaista konkretiaa, että miten tässä just meidän alalla [...] Mitä ne käytännössä tarkoittaa tai mihin tilanteeseen ne sopii kukin. (H10)

Vastusten perusteella useat sirkuskoulutuksesta valmistuneet ovat päätyneet perustamaan oman yhdistyksen, jolloin jo opintojen aikana tapahtuva yhdistyksiä koskevan tiedon lisääminen olisi tärkeää.

Ihmisten pitäisi tietää miten yhdistys toimii tai kannattaako perustaa yhdistystä. (H1)

Tekemällä opeteltu kaikki ihan tuosta yhdistystoiminnasta lähtien käytännössä sitten ton sirkuskoulun jälkeen. (H4)

Edellä mainittujen työelämäosaamista koskevien osa-alueiden lisäksi vastaajat mainitsivat koulutuksesta puuttuvan sisältöjä ja opetusta, jotka kehittäisivät ja parantaisivat ymmärrystä ja tietämystä sirkustaiteilijan ja -opettajan työstä eli työelämä tietoisuutta.

Mulla ei ole ollut aavistustakaan, että mitä taiteilijan työ tarkoittaa, mitä kaikkea pitää tehdä ja osata. (H1)

Minkälaisia erilaisia polkuja on mahdollista olla [...], mimmosia suuntia on, mikä on mahdollista, mitä kautta voisi lähteä kentälle, kehen ottaa yhteyttä. (H8)

Mitä se sitten tarkoittaa, että jos haluais valmistumisen jälkeen vaikka olla sirkustaiteilija. (H12)

Mitä siellä on tulossa? Mistä se toimeentulo koostuu? Miten yhdistää palkkatyö ja työttömyysturva? (H5)

Niin taiteilijan työtä kuin myös opettajan työtä koskevan tietoisuuden puute saivat useita mainintoja vastauksissa (n=12). Osa vastauksissa esiintyneistä työelämässä vaaditun osaamisen puutteista ei kohdistunut tiettyyn ammattiin tai työtehtäviin, vaan niiden katsottiin kohdistuvan kaikkiin työntekijöihin.

Työsopimuksista ei ollut mitään puhetta ikinä. Siitä pitäisi olla. Työntekijän oikeuksista, velvollisuuksista ei mitään puhetta. (H11)

Keinona sirkusopettajan tietoisuuden lisäämiseksi mainittiin työharjoittelut koulun ulkopuolella, jotka toisivat mukanaan myös mahdollisuuksia verkostoitua jo opintojen aikana.

Kaikkien pitäisi käydä jossain nuoriso sirkuksessa opettamassa. Myös ehkä hahmottaisi itse sitä, että mitä itseltä puuttuu, taitoja vaikka siihen. (H7)

Kuuluisi tulla enemmän tänne kentälle porukkaan harjoitteluun, että olisi sellaista jalkaa ovenvälissä [...] Se olisi mun mielestä hirveän hyödyllistä ihmisille, jotka on nimenomaan siitä ohjaajuudesta kiinnostuneita. [...] Mun mielestä se kuuluisi olla niin, että ne Turussa opiskelevat, jotka opiskelee nimenomaan ohjaajaksi, niin että ne kävisi harjoittelujaksoilla eri sirkuskouluissa. (H9)

Verkostoitumismahdollisuuksien lisääminen osana opintoja olisi vastaajien mukaan merkityksellistä myöhempiä työtehtäviä ajatellen. Lähes kaikki vastaajat (n=11) sanoivat, että koulussa ei ollut riittävästi verkostoitumismahdollisuuksia ja lisäksi kerrottiin, että verkostoituminen opintojen aikana tapahtui pitkälti omaehtoisesti.

Aika paljon omaehtoista enemmän [...] ehkä enemmän koulun ulkopuolella [...] mä oon huomannut, että ulkomaankouluissa on enemmän myös sitä kansainvälistymiseen suuntaavaa verkostoitumista. (H4)

Avaimia tähän työelämään, semmoisia on joutunut opettelemaan itse ja sitten on joutunut myös etsimään tietoa, että mistä saa tietoa tavallaan jaa luomaan suhteita ihmisiin. (H12)

Ehkä sitten ihmisiä puhumaan, jotka myös on perehtynyt siihen asiaan, niin tuomaan sitä tietoa sinne ihmisille kouluun, että se tavallaan tulee opintojen osana jo [...] Mua olisi ainakin ihan älyttömästi kiinnostanut koulun aikana kuulla, että siellä olisi käynyt vaikka siis kentältä esiintyviä, tällä hetkellä toimivia artisteja vaan kertomassa että mitä he tekee, miten he tekee, miten he vaikka pyytää rahaa, siis tämmöisiä ihan tavallaan tosi perusjuttuja, mutta mitä kukaan ei kerro eikä niitä tiedä. (H8)

Opintojen aikana tapahtuvien verkostoitumismahdollisuuksien kehittäminen liittyi haastateltavien näkemyksen mukaan kiinteästi vierailuihin ja etenkin

taiteilijavierailujen lisäämiseen. Vastausten perusteella sirkusalan toimijoiden vierailut olivat olleet mieleen painuneita kokemuksia, niitä pidettiin tärkeinä ja toivottiin enemmän.

Mä muistan, että meillä kävi sirkus infosta [...] kertomassa siitä heidän toiminnastaan ja sellaista kaivannut lisää, että olisi käynyt vaikka vierailevia taiteilijaryhmiä [...] käynyt semmoisia, ketkä on alalla kertomassa siitä omasta työstään, että miten he toimii, että se sirkusinfo vierailu, se on jäänyt silleen hyvänä asiana mieleen. Ja sitten meillä kävi tuolta liitosta ehkä myös joku vierailemassa. (H12)

Verkostoitumismahdollisuuksien ja taiteilijavierailujen lisäämisen tarpeesta puhui lähes jokainen vastaaja (n=11). Lisäksi vastauksissa mainittiin mentorointi yhtenä työelämäosaamiseen liittyvänä osa-alueena, josta haastateltavat olisivat halunneet tietää enemmän, ja joka auttaisi valmistuneita pääsemään kiinni taiteilijan uraan opintojen jälkeen.

Kaksi viimeistä kehitystä vaativaa osa-aluetta, jotka vastauksissa mainittiin, lukeutuvat ***itsensä johtamisen taitoihin***: *itseohjautuvuuden vahvistaminen ja itsesäätelyn ja elämänhallinnan taitojen kehittämisen*. Vaikka nämä taidot eivät ole suoraan luettavissa opinto-oppaasta (Turku AMK, n.d.b), käsitellään niihin liittyviä aiheita eri opintojaksoilla sisällä ja ne ovat työelämässä vaadittuja osaamistarpeita. Lisäksi ne ovat Ruohotien (2002) asiantuntijan taitoprofiilissa esille nostettuja avainkompetensseja.

Itseohjautuvuuteen voidaan liittää vastauksissa mainitut opiskelijälähtöisyys ja vastuunkanto, joiden vahvistaminen ja mahdollistaminen jo opintojen aikana nähtiin tärkeänä.

Mitä enemmän opiskelijat pääsee kouluaikana suunnittelemaan sitä omaa harjoitteluaan sekä opetustyötään, niin sen paremmat kyvyt ja valmiudet niillä on elämässä ottaa sitä vastuuta. (H5)

Haastatteluissa puhuttiin itseohjautuvuudesta erityisesti oman toiminnan säätelynä, jonka kehittämisen ja vahvistamisen tulisi olla osa opintoja itseohjautuvuudella ollessa merkittävä rooli tulevilla työtehtävissä suoriutumisen suhteen.

Itseohjautuvuus on tosi hyvä oppia. (H3)

Opintojen aikana koettu itseohjautuvuuden tarpeen puute liittyi vastaajien mukaan myös yksilöllistämisen puutteeseen, sillä vähäiset henkilökohtaiset valinnanmahdollisuudet opinnoissa eivät tukeneet itseohjautuvuuden kehittymistä.

Mä en ole tehnyt yhtäkään kurssivalintaa [...] koska ei ollut vaihtoehtoja [...] Mun ei tarvinnut meidän vuosikurssilla tehdä minkäänlaista hallintaa siitä omasta opiskelusta [...] Niin sitten sen jälkeen hypätä siihen, että kaikki täytyy hallita itse [...] Se ensimmäinen vuosi valmistumisen jälkeen, se oli ihan helvettiä. (H11)

Myös itsesäätelyn- ja elämänhallinnan taitoja tulee kehittää jo opintojen aikana. Puutteellinen osaaminen vaikeuttaa työtehtävissä suoriutumista etenkin työuran alussa, mutta niillä on negatiivinen vaikutus koko työuraan, työssä jaksamiseen ja hyvinvointiin.

Ja sitten koko tää ajanhallinta [...] Se oli niin järkyttävä se muutos [...] oman työnaikatauluttaminen, itsestä huolen pitäminen [...] oppimaan opettelu. (H11)

Muita elämänhallintaan ja itsesäätelyyn liittyviä taitoja, joiden opetuksen vastaajien mukaan tulisi sisältyä koulutukseen, ovat terveellisten työskentelytapojen omaksuminen ja työhyvinvoinnin edistäminen. Terveellisiä työtapoja olisi oleellista omaksua jo opintojen aikana, jotta jo aiemmin käsiteltyä kuormitusta voidaan välttää.

Ehkä semmoinen työssä hyvinvointi asia olisi myös aika tärkeitä siinä jo koulutuksen aikana. (H12)

Vastaajien mukaan itsensä johtamisen taidot eli itseohjautuvuuden vahvistaminen sekä itsesäätelyn ja elämänhallinnan taitojen kehittäminen ovat olennaisia osaamisalueita, jotta valmistuneet suoriutuvat paremmin sirkustaiteen työtehtävissä. Haastateltujen sirkusalan ammattilaisten mukaan itsensä johtamisen taitojen opettamisen kehittämistä vaaditaan ja kehittäminen ei kohdistu ainoastaan opintojaksoihin ja opiskelijoiden osaamiseen, vaan laajemmin koko sirkuskoulutukseen.

6 POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena on vastata kysymykseen siitä, miten Turun Taideakatemian sirkuskoulutuksen opetus vastaa työelämässä vaadittua osaamista. Saatujen tulosten avulla on lisäksi tarkoitus pohtia, miten koulutusta tulee kehittää, jotta se vastaisi paremmin työelämän vaatimuksiin nyt ja tulevaisuudessa. Tutkimusta varten haastateltiin 13 sirkuskoulutuksesta valmistunutta sirkusalan ammattilaista. Tutkimuskysymyksiä oli neljä ja ne koskivat sirkusalan työtehtäviä, sirkustaiteen kentällä vaadittua osaamista, koulutuksen antamia eväitä ammatissa toimimiseen sekä sitä, miten koulutusta tulisi kehittää, jotta se tukisi paremmin työtehtävissä suoriutumista. Tässä tutkimuksessa sirkusalan ammattilaisella tarkoitetaan sirkusopettajia ja sirkustaiteilijoita koulutuksesta valmistuneiden työskennellessä pääasiassa näissä ammateissa.

Koulutuksen kehittämisessä on olennaista ymmärtää, millaista osaamista valmistunut henkilö on hankkinut opintojensa aikana, eli mikä on valmistuneen profiili. Sirkuskoulutuksen tutkintonimike on *teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK), sirkus*, mutta toisaalta sirkuskoulutuksesta kertovassa tekstissä oppilaitoksen verkkosivulla käytetään käsitettä sirkustaiteilija-opettaja (Turku AMK. (n.d.a). Tarkastellessa kansainvälisiä korkeakoulutasoisia sirkuskoulutuksia on huomioitava, että kolme- tai nelivuotisen koulutuksen jälkeen valmistuvilla on sirkustaiteilijan Bachelor-tutkinto (ks. Codarts University for the Arts, n.d.; École Nationale du Cirque, n. d.; École supérieure des arts du cirque, n. d.). Tästä herää kysymys, onko Taideakatemian sirkuskoulutuksen mahdollista antaa valmiudet toimia sekä sirkustaiteilijan että -opettajan ammatissa, kun muissa kouluissa opetus keskittyy pääsääntöisesti yhteen sirkusalan tehtävään, eli taiteilijuuteen. Kuitenkin tämän tutkimuksen haastateltavien (ks. luku 4.3) kohdalla ilmeni, että sirkusalan ammattilaiset tekevät ainakin jossakin vaiheessa uraansa sekä

sirkustaiteilijan että -opettajan töitä. Koulutuksen tarkka rajaaminen vain toiseen näistä ammateista ei välttämättä parantaisi valmistuneiden työllistymistä ja suoriutumista erilaisissa työtehtävissä. Ensimmäinen tutkimuskysymys koskikin sirkusalan ammattilaisen työtehtäviä. Sirkusopettajan työtehtäviin mainittiin kuuluvan opettaminen ja opetuksen suunnittelu sekä tuotannolliset ja hallinnolliset tehtävät, jotka nousivat esiin myös sirkustaiteilijoiden työtehtävissä. Tuotannollisten ja hallinnollisten tehtävien maininta ei ole yllättävää, sillä työsuhteiden määräaikaisuus ja freelancerina toimiminen (Sirkuksen tiedotuskeskus, 2017) edellyttävät jatkuvaa oman osaamisen markkinointia ja myös rahoituksen hankkimista. Taiteilijan työtehtäviin lukeutuvat lisäksi esitysten luomistyö ja esiintyminen sekä sirkuslajien ja muu fyysiseen suorituskyykyyn liittyvä harjoittelu.

Toinen kysymys käsitteli työssä vaadittua osaamista, ja tuloksissa nousivat selkeästi esiin Ruhotien (2002) asiantuntijaprofiilin avainkvalifikaatiot. Sekä taiteilijan että opettajan osaamisvaatimuksiin mainittiin kuuluvan sirkustekninen lajiosaaminen, joka lukeutuu Ruhotien (2002) mallin ammattispesifisiin tietoihin ja taitoihin. Osaamisvaatimuksissa esiintyivät myös tuotannolliset ja hallinnolliset taidot, jotka kuuluvat yleisiin työelämävalmiuksiin (Ruhotie, 2002) sekä itsensä johtamisen taidot, jotka sisältyvät Ruhotien (2002) mallin itsesäätelyvalmiuksiin. Ammattien välisissä osaamisvaatimuksissa oli myös eroja: opettajan ammatissa tarvitaan vastaajien mukaan opetus-, ohjaus- ja vuorovaikutustaitoja, kun taas taiteellinen luominen, muutosvalmius ja joustavuus kuuluvat sirkustaiteilijan osaamisvaatimuksiin. Nämä tulokset ovat hyvin samankaltaisia aiempien tutkimuksien ja sirkustaidetta koskevan kirjallisuuden kanssa (esim. Beauthier ym., 2016; Burt & Lavers, 2017; Herman, 2009; Jacob, 2008). Myös sirkustaiteilijan osaamisvaatimukseen lukeutuvat persoonallisuuden piirteet, sisukkuus, rohkeus, sosiaalisuus ja avoimuus mainittiin niin haastatteluissa kuin myös aiemmissä tutkimuksissa (Herman, 2009; Jacob, 2008) ja niistä muodostettiin oma yläkategoria Ruhotien (2002) mallista otettujen luokkien rinnalle.

Kolmannessa kysymyksessä haluttiin löytää vastauksia siihen, mikä koulutuksessa on sirkusalan ammattilaisten mukaan tukenut ammatissa toimimista. Sirkustekniikan opintojen nähtiin tukevan ammatissa suoriutumista samoin kuin harjoitteluiden, joista esiin nousivat taiteelliset eli esiintymiseen

liittyvät harjoittelut ja opetusharjoittelu. Myös opintojen aikana tapahtuneen verkostoitumisen ja yhteistyön alan ammattilaisten kanssa koettiin tukeneen sirkusalalla toimimista. Neljännen tutkimuskysymyksen kautta puolestaan vastattiin siihen, mitä tutkittavien henkilöiden mielestä koulutuksessa tulisi kehittää, jotta se tukisi valmistuneiden suoriutumista paremmin sirkustaiteen työtehtävissä. Opintoja koskevia kehityskohteita olivat vastaajien mukaan opetussisältöjen päivittäminen, opiskelijoiden kuormituksen vähentäminen ja opintojen yksilöllistäminen, joka kuuluu olennaisena osana suomalaisten korkeakoulujen tarjoamaan opetukseen (OECD, 2022). Kehittämiskohteena mainittiin tuloksissa myös työelämätietoisuuden lisääminen, tuotannollisten ja hallinnollisten taitojen osaamisen vahvistaminen sekä paremmat mahdollisuudet verkostoitua jo opintojen aikana. Näiden osa-alueiden kehittämisen ja oppimisen voidaan katsoa tapahtuvan nimenomaan koulun ulkopuolella (Kotila & Mäki, 2015). Kehittämiskohteisiin sirkusalan ammattilaisten mukaan kuuluvat lisäksi itseohjautuvuuden vahvistaminen sekä itsesäätelyn ja elämänhallinnan taitojen kehittäminen. Näitä taitoja vaaditaan työelämässä, sillä ammattilaiselta odotetaan täsmällisyyttä ja kykyä aikatauluttaa oma työ sekä vastata omasta hyvinvoinnista ja työkyvystä (Burt & Lavers, 2017; Herman, 2009).

Vertaamalla tuloksia tutkimuksen teoriataustaan voidaan vetää johtopäätöksiä siitä (Koski, 2011; Puusa, 2011b; Vilka, 2021), miten Turun Taideakatemia sirkuskoulutusta voidaan kehittää vastaamaan työelämän vaatimuksiin nyt ja tulevaisuudessa (Mulder, 2017) sirkustaiteen kentän ja sen työtehtävien ollessa jatkuvassa muutoksessa (Jacob, 2008). Sirkuskoulutuksen yhdeksi kehittämisen kohteeksi nousee opintojen sisältöjen jatkuva kehittäminen ja päivittäminen, jotta koulutus pysyy muutoksien mukana ja pystyy vastaamaan alan osaamisvaatimuksiin. Käytännössä tämä vaatii vuoropuhelua koulutuksen ja sirkuskentällä toimivien välillä sirkusalan ammattilaiseen kohdistuvista vaatimuksista sekä kykyä ennakoida tulevaisuuden osaamistarpeita (Collin & Billett, 2011; Nyyssölä, 2013; Opetushallitus, 2015). Koulutuksen sisältöjen parempi työelämävastaavuus parantaisi sekä valmistuvien työllistymistä omalle alalle että työtehtävissä suoriutumista.

Työelämävastaavuuden lisääminen työelämässä tapahtuvan oppimisen kautta on toinen sirkuskoulutuksen kehittämiseen liittyvä kohde. Oppimisen kannalta on tärkeää vahvistaa työelämän kanssa tehtävää yhteistyötä ja

huomioida, että keskeistä ammatillisen osaamisen kehittymiselle on työpaikalla tapahtuva työssä oppiminen (Collin & Billett, 2011; Kotila & Mäki, 2015). Koulun ulkopuolella suoritettavat harjoittelut, kuten opetusharjoittelut nuorisosirkuksissa, tukisivat oppimista ja samalla loisivat mahdollisuuksia verkostojen kehittämiseen työelämän kanssa jo opiskeluaikana (Mäntylä, 2007). Myös taiteellisten harjoitteluiden tekeminen koulun ulkopuolella lisäisi ymmärrystä taiteilijana toimimisesta ja mahdollisista yritysmuodoista sekä ammattiin kuuluvista tehtävistä: markkinoinnista, töiden ja rahoituksen hausta. Yhteistyö, joka syventää yhteyksiä työelämään (Purhonen, 2002), voisi yksinkertaisimmillaan tarkoittaa sirkusalan eri toimijoiden vierailuja ja vierailevien opettajien lisäämistä sekä opiskelijoiden vierailuja eri toimijoiden luona.

Kolmantena koulutuksen kehittämiskohteena on opintojen yksilöllistäminen, joka tukee yksilön henkilökohtaisten kykyjen kehittymistä ja auttaa opiskelijaa seuraamaan omia mielenkiinnon kohteitaan (Collin & Billett, 2011). Opetuksen yksilöllistäminen antaisi opiskelijalle mahdollisuuden syventää osaamistaan tietyllä sirkustaiteen osa-alueella, joka tukee hänen työllistymistään ja antaa hänelle paremmat valmiudet suoriutua valitsemistaan työtehtävistä. Opintojen yksilöllistäminen voisi tarkoittaa myös sitä, että opiskelija pystyisi suuntaamaan opintojaan syventäen osaamistaan joko taiteilijan tai opettajan ammattiin kuuluvilla osa-alueilla. Yksilöllisten opintopolkujen toteutuminen (Nyyssölä, 2022) vaatisi opiskelijalähtöisempää opintojen suunnittelua ja yksilöllisten valinnanmahdollisuuksien lisäämistä. Opiskelijan aktiivinen osallistuminen opintojen suunnitteluun edistäisi itsensä johtamisen taitojensa kehittymistä, mikä on merkittävää sekä työtehtävissä suoriutumisen että yksilön kokonaisyhyvinvoinnin kannalta.

6.2 Eettiset kysymykset, tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys

Eettiset kysymykset muodostavat laajan alueen ja liittyvät tutkimustyön jokaiseen vaiheeseen (Cohen ym., 2018). Koko tutkimusprosessin aikana on otettava huomioon eettisyyden pääperiaatteet: normien noudattamisen pakko, tarpeettomien haittojen, riskien tai vahinkojen minimointi, tutkittavien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ja suojeleminen, tutkimuksen riippumattomuus, tutkijan kompetenssi, metodien huolellinen käyttö sekä

yksityisyyden suojele (Soini & Rautanen, 2022; TENK, 2019). Tämän tutkimuksen kohdalla eettisten kysymyksiä pohdinta kohdistui etenkin aineiston hankintaan, sen analyysiin ja tulkintaan (Cohen ym., 2018; Hirsjärvi & Hurme, 2022) sekä tutkittavien yksityisyyden suojeleuun varmistamalla tutkittavien anonymiteetti tutkimuksen kaikissa vaiheissa (Cohen ym., 2018; Hirsjärvi & Hurme, 2022; Kuula, 2011). Tutkimuksen empiirisen aineiston keruu toteutettiin vastaajan antamalla tietoon perustuvalla suostumuksella, jossa huomioitiin tutkimuksen luonne, sen eteneminen ja aineiston käyttötarkoitus (Cohen ym., 2018). Tutkittaville lähetettiin tiedote tutkimukseen osallistumisesta (liite 2), tietosuojalomake (liite 3) ja suostumuslomake tutkimukseen. Kerätyn aineiston luottamuksellinen käsittely ja tutkittavien anonymiteetin varmistaminen (Cohen ym., 2018; Hirsjärvi & Hurme, 2022) on huomioitu säilyttämällä aineisto sähköisesti turvattuna salasanoilla ja se hävitetään välittömästi tutkimuksen valmistuttua. Olennaisena osana kaikissa tutkimuksen vaiheissa oli henkilötietojen suojaamisen säännösten, GDPR:n huomioiminen (Soini & Rautanen, 2022), jonka vuoksi pääsy aineistoon oli tietosuojalomakkeen (liite 3) mukaisesti ainoastaan tutkijalla ja tutkimuksen ohjaajalla (Cohen ym., 2018; Miles & Hubermann, 1994). Ihmisarvon ja yksityisyyden kunnioittaminen (Cohen ym., 2018) huomioitiin haastatteluissa antamalla tutkittavalle oikeus päättää, mitä ja miten hän halusi vastata esitettyihin avoimiin kysymyksiin, joka antoi mahdollisuuden pitää henkilökohtaiset asiat yksityisinä (Miles & Hubermann, 1994). Analyysivaiheessa aineistosta poistettiin kaikki henkilöön, paikkoihin tai tapahtumiin viittaavat tunnistetiedot, jotta tutkittavaa ei voida tunnistaa aineistosta (Ford & Reutter, 1990). Lisäksi tutkimustulokset esitetään niin yleisluontoisesti kuin mahdollista, jotta niitä ei voi kohdistaa yhteen henkilöön (Kuula, 2011; Miles & Hubermann, 1994). Tutkimuksen kaikissa vaiheissa on otettu huomioon tutkijan vastuu niin tutkimukseen osallistuvia henkilöitä kuin myös oppilaitosta kohtaan aineiston keruun, analyysin ja tulosten oikeudenmukaisuudesta (Cohen ym., 2018).

Tutkimuksen luotettavuus laadullisessa tutkimuksessa koostuu useasta eri osatekijästä (Aaltio & Puusa, 2011), joihin lukeutuvat muun muassa tutkijan rooli, tutkimuksen tarkoituksenmukaisuus, tutkimuskysymysten selkeys, tutkimukseen liittyvä teoria ja koko tutkimusprosessi aineiston keruusta aina tuloksiin (Miles & Hubermann, 1994). Tutkijalla on omien kokemusten kautta syntynyttä esitietoa

niin suomalaisista kuin myös kansainvälisistä sirkuskoulutuksista (Aaltio & Puusa, 2011), jota hän on käyttänyt hyväkseen teoreettisen viitekehyksen luomisessa sekä haastattelurungon (liite 1) laatimisessa. Tutkijan esitiedot, oletukset, ennakoasenteet tai -käsitykset eivät ole vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin (Cohen ym., 2018; Miles & Hubermann, 1994), vaan tulokset perustuvat tarkkaan ja systemaattiseen aineiston analyysiin, jossa tutkija on huolellisesti käsitellyt aineistosta saatuja tietoja (Miles & Hubermann, 1994; Puusa, 2011b; Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Tutkimuksen luotettavuuden ja läpinäkyvyyden varmistamiseksi esitetään luvussa 4.3 selkeä kuvaus tutkittavien henkilöiden taustoista ja heidän suhteestaan tutkimuksen kohteena olevaan ilmiöön (Puusa & Juuti, 2011). Lisäksi luvuissa 4.2 ja 4.4 kuvataan haastateltavien valintaa, aineiston keruuta ja analyysiä (Graneheim & Lundmann, 2004; Hirsjärvi ym., 2007; Miles & Hubermann, 1994). Teemahaastattelun todettiin soveltuvan aineistonkeruuseen sen mahdollistaessa tarkentavat kysymykset haastatteluvaiheessa (Hirsjärvi & Hurme, 2022), joka vähentää tulkintavirheitä (Puusa, 2011a) Lukuisten suorien lainauksien käytön tarkoitus on antaa lukijalle elävä kuva kerätyn aineiston laadusta ja luonteesta (Patton, 1990; Sandelowski, 1993). Tutkija on koko prosessin ajan ollut tietoinen siitä, että tuloksilla on mahdollisesti vaikutuksia ihmisten elämään (Miles & Hubermann, 1994), jonka vuoksi niin tutkittavien kuin myös tutkimuskohteena olevan oppilaitoksen henkilökunnan anonymiteetin suojaaminen on ollut korkein prioriteetti.

Luotettavuuden yhteydessä puhutaan myös tutkimuksen pätevydestä, eli validiteetista, jonka tutkija katsoo toteutuvan tutkimuksen tuloksien vastatessa asetettuihin tutkimuskysymyksiin (Varto, 1992). Laadullisessa tutkimuksessa validiteetin käsite ”merkitsee kuvauksen ja siihen liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuutta” (Hirsjärvi ym., 2007, s. 227). Samalla se ilmentää tutkijan hallintaa omasta tieteenalastaan (Grönfors, 1982), joka näkyy ilmiötä koskevaan teoriaan ja aiempiin tutkimuksiin perehtymisenä. Pohdittaessa, onko johtopäätöksillä mahdollisesti laajempi vaikutus (Miles & Hubermann, 1994) nousee esiin kysymys tutkimuksen mahdollisista negatiivisista seurauksista (Hirsjärvi & Hurme, 2022). Etenkin ihmisiä koskevassa tutkimuksessa tulee tutkimuksen haittoja ja riskejä tarkastella sen mukaan, voiko tutkimus aiheuttaa negatiivisia kokemuksia tutkittaville ja kuinka todennäköisiä ne ovat (Miles &

Hubermann, 1994). Tämän tutkimuksen tulosten vaikutus tutkittavien elämään on vähäinen, sillä he ovat jo valmistuneet eivätkä tutkimustuloksien seurauksena mahdollisesti tapahtuvat muutokset koulutuksessa vaikuta suoraan heihin. Kuitenkaan ei ole mahdollista tyhjentävästi päätellä, ovatko kaikki koulutuksen kehittämistä johtuvat muutokset toivottavia vai voiko niillä mahdollisesti olla vahingollisia seurauksia (Kuula, 2011). On kuitenkin odotettavissa, että tämän tutkimuksen tulokset eivät heikennä koulutuksen työelämävastaavuutta, vaan tutkimuksen tulokset voivat herättää ajatuksia, mihin suuntaan koulutusta tulisi kehittää.

6.3 Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimuksen tarkoituksena on ollut kartoittaa vähän tutkittua aihepiiriä, eli sirkustaiteen koulutusta, tarkastella sirkusalan työtehtäviä ja niissä vaadittua osaamista sekä pohtia, miten Turun Taideakatemia sirkuskoulutuksen työelämävastaavuutta voisi parantaa. Tutkimus antaa merkittävää tietoa suomalaisten sirkusalan ammattilaisten työtehtävistä ja niissä vaaditusta osaamisesta. Samalla tutkimus antaa tietoa siitä, miten Turun Taideakatemia sirkuskoulutuksesta valmistuneiden opiskelijoiden osaaminen vastaa työelämän vaatimuksiin (Stenström ym., 2004). Näistä tiedoista on hyötyä etenkin sirkustaiteen opetusta suunnitteleville ja kehittäville henkilöille sekä myös oppilaitoksille. Turun Taideakatemiassa ja muissa oppilaitoksissa tehdään jatkuvaa työtä koulutuksien parantamiseksi. Näin ollen tutkimus tarjoaa arvokasta tietoa siitä, miten koulutusta voidaan kehittää niin, että se vastaa entistä paremmin työelämän vaatimuksiin ollessa samalla taloudellisesti kestävä. On selkeää, että kaikki kehitys- ja uudistustarpeet, jotka tutkimuksessa nostetaan esiin, eivät ole välttämättömiä tai mahdollisia, mutta ne herättävät toivottavasti ajatuksia siitä, mitä osa-alueita opetussuunnitelman kehitystyössä olisi tärkeä huomioida. Tämän tutkimuksen merkitys ja vaikutus näkyy kuitenkin vasta, kun voidaan tarkastella tehtyjen uudistusten ja koulutuksen kehittämisen vaikutusta opiskelijoiden ammatilliseen osaamiseen (Laitinen, 2020), työtehtävissä suoriutumiseen ja työllistymiseen. Tutkimus voi parhaillaan toimia innoittajana myös muiden taiteenalojen koulutuksien työelämävastaavuutta koskevalle tutkimukselle. Lisääntynyt tutkimus voi parantaa taidealojen koulutuksen laatua

ja vaikuttaa positiivisesti valmistuneiden työllistymiseen ja valmiuksiin selviytyä työelämässä. Yhä kiristyvässä taloustilanteessa on myös tärkeää nostaa esiin taiteen ja kulttuurin sekä niiden opetuksen yhteiskunnallinen merkitys. Taiteen ja kulttuurin merkityksen ja vaikuttavuuden perusteluiden tukemiseksi on tärkeää tuottaa lisää tutkimukseen perustuvaa tietoa taiteesta ja taidealojen koulutuksesta. Tämän tutkimuksen merkityksellisin teoreettinen anti on ollut sirkusalaa koskevan tiedon tuottaminen sekä Ruohotien (2002) mallin soveltaminen sirkusalan ammattilaisten osaamisvaatimusten kartoittamiseen ja mallin kehittäminen lisäämällä persoonallisuuden piirteet jo olemassa olevien kolmen kvalifikaatioluokan rinnalle.

Lähtökohtina mahdollisille jatkotutkimusaiheille ovat tämän tutkimusprosessin aikana kohdatut haasteet ja prosessin aikana syntyneet mielenkiinnon kohteet. Tämän tutkimuksen heikkoutena on hyvin moniulotteinen haastattelurunko, jonka vuoksi tuloksia on paljon ja tutkija ei ole pystynyt perehtymään syvällisesti jokaiseen teemaan (Aaltio & Puusa, 2011). Tutkimus tarjoaa paljon tietoa tutkituista aiheista, mutta olisi tärkeää tuottaa niistä myös syvempää ymmärrystä. Jatkossa olisi mielenkiintoista toteuttaa vastaavanlainen tutkimus Lahden koulutuskeskus Salpauksen ammatillisesta sirkusartistikoulutuksesta valmistuneiden keskuudessa, jotta saataisiin lisätietoa suomalaisista sirkuskoulutuksista valmistuneiden sijoittumisesta työelämään. Lisäksi tämän Turun koulutusta koskevan tutkimuksen voisi toteuttaa määrällisenä tutkimuksena, joka mahdollistaisi suuremman vastaajien lukumäärän (Vilkkä, 2007). Sähköisen kyselylomakkeen lähettäminen tutkittaville kasvattaisi lisäksi etäisyyttä heidän ja tutkijan välillä, joka vähentäisi tutkijan mahdollista vaikutusta tutkimustuloksiin ja lisäisi näin ollen tutkimustulosten objektiivisuutta (Vilkkä, 2007). Yhtenä jatkotutkimusaiheena olisi myös sirkusalan työtehtävien ja osaamisvaatimusten tutkiminen niin työnantajan kuin myös kansainvälisestä näkökulmasta. Laajemmasta sirkusalaa koskevasta tutkimuksesta hyötyisivät suomalaisen taidekentän ja kansallisten oppilaitosten ohella myös kansainväliset sirkuskoulutukset.

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2011). Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (s. 153–166). Johtamistaidon opisto. Hansaprint.
- Achard, J.-R. (2005). Isät, oppimestarit ja opettajat. Teoksessa J.-M. Guy (toim.), *Sirkuksen vallankumous* (s. 179–187) (suom. M. Paavilainen). Like.
- Adolfová, B. & Agans, J. P. (2023). “There is just more love in it”: a qualitative study of youth voice and relatedness in U.S. youth circus programs. *Leisure = Loisir*, 1–20.
<https://doi.org/10.1080/14927713.2023.2252834>.
- Ahokallio-Leppälä, H. (2016). *Osaaminen keskiössä - Ammattikorkeakoulun uusi paradigma*. [Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Tampere University Press.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (Neljäs uudistettu painos). Vastapaino.
- Albrecht, E. (2006). *The Contemporary Circus- Art of The Spectacular*. E-Kirja. Plymouth, UK: The Scarecrow Press Inc.
- Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>.
- Ammattikorkeakouluun. (n.d.). *Opetussuunnitelma*.
<https://www.ammattikorkeakouluun.fi/opiskelu/#opetussuunnitelma>.
- ARENE. (2020). Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston julkaisu. *Ammattikorkeakoulubarometri 2020*. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMK%20barometri_2020.pdf?t=1583848191.
- Beauthier, L., Dubois, A. & Lemenu, D. (2016). *Circus+ Research on Youth and Social Circus Pedagogy*. Brussels: Caravan Circus Network.

<https://www.caravancircusnetwork.eu/wp-content/uploads/2018/12/Caravan-Circus-lw-compressed-1.pdf>.

- Broady, D. (1986). *Piilo-opetussuunnitelma: mihin koulussa opitaan*. Vastapaino.
- Burt, J. & Lavers, K. (2017). Re-imagining the development of circus artists for the twenty-first century. *Theatre, Dance and Performance Training*, 8(2), 143–155. <https://doi.org/10.1080/19443927.2017.1316305>.
- Cadwell, S. J. (2018). Falling together: an examination of trust-building in youth and social circus training. *Theatre, Dance and Performance Training*, 9(1), 19–35. <https://doi.org/10.1080/19443927.2017.1384755>.
- Centre National des Arts du Cirque. (n.d.). *Introduction*. Haettu 28.10.2023. <https://cnac.fr/article/946>.
- Codarts University for the Arts. (n.d.). *Study programme*. Haettu 09.09.2023. <https://www.codarts.nl/en/education/bachelors/circus/study-programme/>.
- Cohen, L, Manion, L. & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8. painos). E-kirja. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Collin, K. & Billett, S. (2011). Luovuus ja oppiminen työssä. Teoksessa C. Collin, S. Paloniemi, H. Rausku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.), *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus* (s. 211–224) (1.–2. painos). Wsoypro Oy.
- David, G. & Sagot-Duvaurox, D. (2005). Muutoksen taloudelliset haasteet. Teoksessa J.-M. Guy (toim.), *Sirkuksen vallankumous* (s. 197–210). (suom. M. Paavilainen). Like.
- EC. (n.d.). European Commission. European education area. *Bolognan prosessi ja eurooppalainen korkeakoulutusalue*. <https://education.ec.europa.eu/fi/education-levels/higher-education/inclusive-and-connected-higher-education/bologna-process>.
- EC. (2012). European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, (2012). *Transferability of skills across economic sectors: role and importance for employment at European level*, Publications Office. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/21d614b0-5da2-41e9-b71d-1cb470fa9789>.
- EC. (2018). *Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning*. <https://eur-lex.europa.eu/legal->

[content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C_:2018:189:TOC](https://eur-lex.europa.eu/content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG&toc=OJ:C_:2018:189:TOC).

- Elinkeinoelämän keskusliitto. (2019). *Suunta tulevaisuuden osaamiselle ja innovaatiotoiminnalle*. Julkaisut ja raportit. https://ek.fi/wp-content/uploads/EK_Innovaatiojulkaisu-Suomen-malli_27.8.2019-korj..pdf.
- Ellström, P-E. (1998). The many meanings of occupational competence and qualification. Teoksessa W. J. Nijhof & J. N. Streumer (toim.), *Key Qualifications in Work and Education* (s. 39–50). Kluwer Academic Publishers.
- Elo, S. & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62(1), 107–115. doi: [10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x).
- École Nationale du Cirque. (n.d.). *Higher Education in Circus Arts*. Haettu 09.09.2023. <https://ecolenationaledecirque.ca/en/circus-arts-programs/higher-education/>.
- École supérieure des arts du cirque. (n.d.). *École – presentation*. Haettu 28.10.2023. <https://www.esac.be/ecole/presentation/>.
- Eskola, J. (2001). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (s. 133–157). PS-kustannus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2005). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (7. painos). Vastapaino.
- EU. (2017). *Neuvoston suositus, annettu 22 päivänä toukokuuta 2017, eurooppalaisesta tutkintojen viitekehuksesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten perustamisesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi 23 päivänä huhtikuuta 2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksen kumoamisesta* (2017/C 189/03). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/%20PDF/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/%20PDF/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN).
- FEDEC. (n.d.). *Members*. Haettu 09.09.2023. <https://www.fedec.eu/en/members/>.

- Ford, S. & Reutter L. (1990). Ethical dilemmas associated with small samples. *Journal of Advanced Nursing* 15, 187–191.
- Graneheim U.H. & Lundman B. (2004) Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today* 24, 105–112.
- Grönfors, M. (1982). *Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät*. WSOY.
- Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. (n.d.). Johdanto: analyysi ja tulkinta. Teoksessa Jaana Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.
- Haminan teinisirkus. (n.d.). *Haminan teinisirkuksen historia*.
<https://www.haminanteinisirkus.fi/info/>.
- Hautamäki, J., Lahtinen, U., Moberg, S. & Tuunainen, K. (1993). *Eriyispedagogiikka. 1, Eriyispedagogiikka tieteenä*. WSOY.
- Hanhinen, T. (2010). *Työelämäosaaminen: kvalifikaatioiden luokitusjärjestelmän konstruointi*. [Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Acta Universitatis Tamperensis, 1571. Tampere University Press.
- Heikkinen, H. L. T. (2019). Osaamisperustaisuuden perusteet: Ammattikorkeakoulu ja tiedon tarkoitus. *UAS Journal* 1/2019.
<https://uasjournal.fi/1-2019/osaamisperustaisuuden-perusteet/>.
- Heikkinen, H. L. T. & Kukkonen, H. (2019). Ammattikorkeakoulu Toisin Ajateltuna. *Aikuiskasvatus* 39.4 (2019): 262–275.
<https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/88096/47282>.
- Herman, Z. (2009). *Analysis of key skills of young professional performer*.
https://www.fedec.eu/en/file/file/131/inline/EN%20FEDEC_MIROIR02.pdf.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. E-Kirja. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. Otavan kirjapaino Oy.
- Hyttinen, H., Karkkola, P., Åstrand, R. & Kakko S.-C. (2011). *Sosiaalinen sirkus: hyvien käytäntöjen opas*. Tampereen yliopisto, Tutkivan teatterityön keskus.

- Jacob, P. (2008). *The circus artist today: Analysis of the key competences*.
https://www.fedec.eu/en/file/file/134/inline/EN%20FEDEC_MIROIR01-part1_key-competences.pdf.
- Jones, E. A. & Voorhees, R. A. (2002). *Defining and Assessing Learning: Exploring Competency-Based Initiatives. Report of the National Postsecondary Education Cooperative Working Group on Competency-Based Initiatives in Postsecondary Education*. Brochure and Report. ED Pubs. <https://eric-ed-gov.libproxy.tuni.fi/?id=ED473245>.
- Juhila, K. (n.d.). Koodaaminen. Teoksessa Jaana Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.
- Kanfer, R. & Ackerman, P. (2005). Work competence: Person-oriented perspective. Teoksessa A. J. Elliot & C. S. Dweck (toim.), *Handbook of Competence and Motivation* (s. 336–353). The Guilford Press.
- Kansanen, P. (2004). *Opetuksen käsitemaailma*. PS-kustannus.
- Kivirauma, J. (2015). Johdanto. Teoksessa S. Moberg, J. Hautamäki, J. Kivirauma, U. Lahtinen, H. Savolainen & S. Vehmas (toim.), *Eriyispedagogiikan perusteet* (3. uudistettu painos) E-kirja. PS-kustannus.
- Koski, L. (2011). Teksteistä teemoiksi – dialoginen tematisointi. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (s. 126–149). Johtamistaidon opisto. Hansaprint.
- Koski, J. (2019). *Onko korkeakoulutuksen duaalimalli keinotekoinen?* <https://www.arene.fi/ajankohtaista/onko-korkeakoulutuksen-duaalimalli-keinotekoinen/>.
- Kotila, H. & Mäki, K. (2012). Saatteeeksi. Teoksessa H. Kotila & K. Mäki (toim.), *Ammattikorkeakoulupedagogiikka. 2* (s. 5–7). Edita,
- Kotila, H. & Mäki, K. (2015). Johdanto Teoksessa H. Kotila & K. Mäki (toim.), *21 tapaa tehostaa korkeakouluopintoja* (s. 9–12). Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.
- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (2. painos). Vastapaino.

- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. (1999). Sisällön analyysi. *Hoitotiede*, Vol. 11, no 1/-99, 3–12. <https://moodle.tuni.fi/mod/folder/view.php?id=1067899>.
- Kyrönlahti, E. (2007). Työterveyshoitajan ammatillisen osaamisen kehittäminen ammattikorkeakoulussa. Teoksessa s. Saari & T. Varis (toim.), *Ammatillinen kasvu = Professional growth: professori Pekka Ruohotien juhlakirja* (s. 118–128). Tampereen yliopisto, ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Lachaud, J.-M. (2005). Uudesta sirkuksesta nykysirkukseen. Teoksessa J.-M. Guy (toim.), *Sirkuksen vallankumous* (s. 128–141). Kääntänyt M. Paavilainen. Like.
- Laitinen, M. (2020). *Poliisikoulutuksen uusi paradigma - ammattilaisesta asiantuntijaksi. Poliisialan uuden ammattikorkeakoulututinnan työelämävastaavuus ja vaikutus tutkinnosta valmistuvien opiskelijoiden poliisiammatillisen osaamisen tasoon*. [Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto].
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/124028/978-952-03-1808-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531>.
- Lavers, K., Leroux, L. P. & Burt, J. (2019). *Contemporary circus* (1. painos). E-kirja. Routledge.
- Leino, A.-L. & Leino, J. (1995). *Kasvatustieteen perusteet* (5. uudistettu painos). Kirjayhtymä.
- Maleval, M. (2005). Nouveau cirque syntyy. Teoksessa J.-M. Guy (toim.), *Sirkuksen vallankumous* (s. 51–66). Kääntänyt M. Paavilainen. Like.
- Malm, K. (2023, 31. maaliskuuta). *Muistikuvia Turun ammattikorkeakoulun ajoilta*. Talk- TurkuAMK- blogi.
<https://talk.turkuamk.fi/puheenvuoroja/muistikuvia-turun-ammattikorkeakoulun-alkuajoilta/>.
- Maxenius, S. (2023, 31. Tammikuuta). *Ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan nykytila ja tulevaisuus*. TKI.fi. #TKI-tutuksi © Arene ry. <https://tki.fi/ammattikorkeakoulujen-tutkimus-kehittamis-ja-innovaatiotoiminnan-nykytila-ja-tulevaisuus/>.

- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (2. Painos). Sage.
- Mulder, M. (2017). A five-component future competence (5CFC) model. *The Journal of Agricultural Education and Extension*, 23(2), 99–102.
- Mäntylä, R. (2007). Ammatillinen kasvu ammattikorkeakoulussa. Teoksessa s. Saari & T. Varis (toim.), *Ammatillinen kasvu = Professional growth: professori Pekka Ruohotien juhlakirja* (s. 92–102). Tampereen yliopisto, ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- National Institute of Circus Arts. (n.d.). *Bachelor of Circus Arts*. Haettu 28.10.2023. <https://www.nica.com.au/bachelor>.
- Nijhof, W. J. (1998). Qualifying for the future. Teoksessa W. J. Nijhof & J. N. Streumer (toim.), *Key Qualifications in Work and Education* (s. 19–38). Kluwer Academic Publishers.
- Nyyslä, K. (2013). *Koulutuksen ohjaus. Näkökulmia koulutuksen ohjausjärjestelmiin, tietoperustaisuuteen ja valintoihin*. Opetushallitus, raportit ja selvitykset 2013:12.
- Nyyslä, K. (2022). *Koulutus tulevaisuudessa. Ennakointinäkökulmia koulunkäyntiin, kehittämiseen ja osaamiseen*. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2022:1.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Koulutus_tulevaisuudessa.pdf
- OECD. (2003). *Reviews of National Policies for Education: Polytechnic Education in Finland 2003*, Reviews of National Policies for Education, OECD Publishing, Paris. [https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1787/9789264199408-en](https://doi.org.libproxy.tuni.fi/10.1787/9789264199408-en).
- OECD. (2022). "Who is expected to enter tertiary education?". *Education at a Glance 2022: OECD Indicators*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/e934dcd5-en>.
- Opetushallitus. (n.d.). *Korkeakouluopiskelijoiden ulkomaanjaksot Suomesta ja Suomeen (vähintään 3 kk) Suomesta ja Suomeen 2012–2021*.
<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Korkeakouluopiskelijoiden%20ulkomaanjaksot%20Suomesta%20ja%20Suomeen%202012-2021.pdf>.

- Opetushallitus. (2015). *Mitä tarkoittaa ”ammattillisen koulutuksen työelämävastaavuus”*. Raportit ja selvitykset 2015:7.
<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/mita-tarκοittaa-ammattillisen-koulutuksen-tyoelamavastaavuus-0>.
- Opetushallitus. (2019). *Osaaminen 2035*. Raportit ja selvitykset 2019:3.
https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/osaaminen-2035_
- Opintopolku. (n.d.). *Ammattikorkeakouluopintojen rakenne*.
<https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/ammattikorkeakoulututkinnot#ylempi-amk-tutkinto--kehity-asiantuntijana>.
- Palonen, T. & Gruber, H. (2011). Satunnainen, rutiininomainen ja tietoinen osaaminen. Teoksessa C. Collin, S. Paloniemi, H. Rausku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.), *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus* (s. 41–56) (1.–2. painos). Wsoypro Oy.
- Patton M.Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. (2. Painos). Sage.
- Pohjonen, P. (2007). Ammatillinen osaaminen työelämän kehittäjänä. Teoksessa s. Saari & T. Varis (toim.), *Ammatillinen kasvu = Professional growth: professori Pekka Ruohotien juhlakirja* (s. 224–233). Tampereen yliopisto, ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Polit, D.F. & Beck, C.T. (2004). *Nursing Research. Principles and Methods*. Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia, PA.
- Purhonen, K. (2002). Ovatko ammattikorkeakoulut vastanneet työelämän odotuksiin. Teoksessa J.-P. Liljander (toim.), *Omalla tiellä – ammattikorkeakoulu kymmenen vuotta* (s. 164–170). Edita.
- Purovaara, T. (2005a). *Nykysirkus- aarteita, avaimia ja arvoituksia*. Helsinki: Like.
- Purovaara, T. (2005b). Vallankumouksen oppikirja – hyppy tuntemattomaan? Teoksessa J.-M. Guy (toim.), *Sirkuksen vallankumous* (s. 9–14). Kääntänyt M. Paavilainen. Like.
- Purovaara, T. (2008). *Ihmeen väkeä! : suomalaisen sirkuksen sankaritarinoita*. Like.
- Puusa, A. (2011a). Haastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat*.

- Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (s. 73–87). Johtamistaidon opisto. Hansaprint.
- Puusa, A. (2011b). Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (s. 114–125). Johtamistaidon opisto. Hansaprint.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2011). Mitä on laadullinen tutkimus? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (s. 47–57). Johtamistaidon opisto. Hansaprint.
- Rask, M. (2002). Ammattikorkeakoululaitoksen vakiintuminen ja uudet haasteet. Teoksessa J.-P. Liljander (toim.), *Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta* (s. 31–41). Edita.
- Ruohotie, P. (2000). *Oppiminen ja ammatillinen kasvu*. WSOY.
- Ruohotie, P. (2002). Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen ammattikorkeakoulun tavoitteena. Teoksessa J.-P. Liljander (toim.), *Omalla tiellä – ammattikorkeakoulu kymmenen vuotta* (s. 108–127). Edita.
- Ruohotie, P. (2003a). Asiantuntijana kehittyminen. Teoksessa E. Okkonen (toim.), *Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto: lähtökohdat ja haasteet* (s. 64–79). Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Ruohotie, P. (2003b). Mitä on huippuosaaminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja 1/03*, 4–11. OKKA-säätiö.
- Ruohotie, P. (2004a). Kompetenssit ammattikorkeakouluopetuksen tavoitteena. Teoksessa S. Kolehmainen & R. Kallinen (toim.), *Laatua ammattikorkeakouluopintojen ohjaukseen. Oped-Laatu-projektin loppuraportti* (s. 88–101). Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu A: 1/2004.
- Ruohotie, P. (2004b). Työelämän osaamistarpeet. Teoksessa J. Keskitalo (toim.), *Työelämä osana insinööriopintoja*. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu A: 6/2004. 21–37.
- Ruohotie, P. (2005a). Ammatillinen kompetenssi ja sen kehittäminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja (7)3*, 4–18.
- Ruohotie, P. (2005b). Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen koulutuksen tavoitteena. Teoksessa T. Varis (toim.),

Uusrenessanssiajattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuden kasvaminen (s. 31–49). OKKA-säätiö.

- Ruohotie, P. (2006). Metakognitiiviset taidot ja ammatillinen kasvu asiantuntijakoulutuksessa. Teoksessa A. Eteläpelto & J. Onnismaa (toim.), *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu* (s. 106–122). Kansanvalistusseura.
- Ruohotie, P. & Honka, J. (2003). *Ammatillinen huippuosaaminen: kompetenssitutkimusten avaama näkökulma huippuosaamiseen, sen kehittämiseen ja johtamiseen*. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2009). *KvaliMOTV - menetelmäopetuksen tietovaranto* [pdf-verkkójulkaisu]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>.
- Salonen, A. O. & Savander-Ranne, C. (2015). Monialaisen ammattikorkeakoulun opettajien tieto- ja osaamisperusta. *Aikuiskasvatus*, 35(2), 111–123. <https://doi.org/10.33336/aik.94130>.
- Salpaus. (n.d.). *Sirkusartisti*. Haettu 04.09.2023.
<https://www.salpaus.fi/koulutusesittely/sirkusartisti/>.
- Sandelowski, M. (1993). Theory unmasked: the uses and guises of theory in qualitative research. *Research in Nursing & Health* 16, 213–218.
- Sirkuksen tiedotuskeskus. (2017). *Selvitys sirkusammattilaisten määrästä ja toimenkuvasta*. <https://sirkusinfo.fi/2019/02/selvitys-sirkusammattilaisten-maarasta-ja-toimenkuvasta-vuonna-2017/>.
- Sirkus Finlandia. (2017). *Ohjelma 1997*. https://sirkusfinlandia.fi/wp-content/uploads/2021/12/1997_SF_Ohjelma.pdf.
- Stockholm University of the Arts. (n.d.). *Circus – Bachelor*. Haettu 28.10.2023.
<https://www.uniarts.se/english/courses/bachelor-programmes/circus-bachelor/>.
- Soini, T. & Rautanen, P. (2022, 14. marraskuuta). *Syventävä tutkimusprosessi. Tutkimusetiikka* [Video]. Panopto. Katsottu 14.11.2022.
<https://tuni.cloud.panopto.eu/Panopto/Pages/Viewer.aspx?id=8197cb3f-59a7-4630-ad18-af4d00bfbee6>.
- Stenström, M.-L., Laine, K. & Valkonen, S. (2004). Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittuminen työelämään. Teoksessa P. Tynjälä, J. Välimaa & M. Murtonen (toim.), *Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä*:

- pedagogisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia* (s. 109–125). PS-Kustannus.
- TENK. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019*. Tutkimuseettinen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Haettu 11.09.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf.
- Timmermans, S. & Tavory, I. (2012). Theory construction in qualitative research: From grounded theory to abductive analysis. *Sociological Theory*, 30(3), 167–186. <https://doi.org/10.1177/0735275112457914>.
- Tirri, K., & Kuusisto, E. (2019). *Opettajan ammattietiikkaa oppimassa*. Gaudeamus.
- Toikka, K. (1984). *Kehittävä kvalifikaatiotutkimus*. Valtion koulutuskeskus.
- Toiskallio, J. (1986). *Pedagogiikka. 1, Johdatusta kasvatustieteelliseen ajatteluun* (2. painos). WSOY.
- Trapp, F. (2023). Introduction. Teoksessa F. Trapp (toim.), *360° Circus* (1. painos) (s. 1–17). Taylor & Francis Group.
- Tuomi, I., Hautamäki, A. & Ketamo, H. (2021). *Työmarkkinatieto digitalisoituvassa Suomessa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:24. Tietokäyttöön.fi. Selvitys- ja tutkimustoiminta. Valtioneuvosto. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163031/VNTEAS_2021_24.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos). E-Kirja. Tammi.
- Turku AMK. (n.d.a). *Teatteri-ilmaisun ohjaaja (AMK), sirkus*. Haettu 23.02.2023. <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkinnot-ja-opiskelu/tutkinnot/sirkus/>.
- Turku AMK. (n.d.b). *Opinto-opas. Teatteri-ilmaisun ohjaaja/sirkus. Syksy 2022*. Haettu 23.02.2023 <https://opinto-opas.turkuamk.fi/fi/21632/fi/21673/PTEASS22/year/2022>.
- Turku AMK (n.d.c). *Sirkuksen ohjaustyön harjoittelu*. Haettu 31.07.2023. https://opinto-opas.turkuamk.fi/index.php/fi/PTEASS22/course_unit/1190
- Turun taiteen ja viestinnän oppilaitos. (1996). *Toimintakertomus 1995-1996*. Grafia.

- Tynjälä, P. (2003). Ammatillinen asiantuntijuus ja sen kehittäminen tietoyhteiskunnassa. Teoksessa J. Kirjonen (toim.), *Tietotyö ja ammattitaito – Knowledge work and occupational competence* (s. 85–108) (2. täydennetty painos). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä.
- Tynjälä, P. (2010). Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikkaa. Teoksessa C. Collin, S. Paloniemi, H. Rausku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.), *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus* (s. 79–95). Wsoy Pro.
- Tynjälä, P., Välimaa, J. & Sarja, A. (2003). Pedagogical perspectives on the relationships between higher education and working life. *Higher Education*, 46(2), 147–166. <https://doi.org/10.1023/A:1024761820500>.
- UNESCO. (2012). “*International standard classification of education: ISCED 2011*”. <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>.
- Vainio, E. (2019). *Sirkus nyt: suomalaisen nykysirkuksen tekijöitä, tarinoita ja historiaa*. Kustantamo S&S.
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 18.12.2014/1129. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Valtioneuvoston%20asetus%20ammattikorkeakouluista%20>.
- Valtioneuvosto. (2021). *Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko*. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:24. Valtioneuvosto. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162995/VN_2021_24.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Vanhanen-Nuutinen, L, Laitinen-Väänänen, S. & Väänänen, I. (2012). Työelämä haastaa ammattikorkeakoulupedagogiikan. Teoksessa H. Kotila & K. Mäki (toim.), *Ammattikorkeakoulupedagogiikka. 2* (s. 259–275). Edita.
- Varto, J. (1992). *Laadullisen tutkimuksen metodologia*. Kirjayhtymä.
- Vilkka, H. (2007). *Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet*. Tammi.
- Vilkka, H. (2021). *Tutki ja kehitä* (5. päivitetty painos.). E-kirja. PS-kustannus.
- Vipunen. (n.d.a). *Ammattikorkeakoulujen uudet opiskelijat, opiskelijat ja tutkinnot*. <https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulujen%20uudet%20opiskelijat%20opiskelijat%20ja%20tutkinnot%20-%20analyysi.xlsb>.

- Vipunen. (n.d.b). *Ammattikorkeakouluissa suoritettut tutkinnot*.
[https://vipunen.fi/fi-fi/ layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulujen%20tutkinnot%20-%20amk.xlsb](https://vipunen.fi/fi-fi/layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulujen%20tutkinnot%20-%20amk.xlsb).
- Voorhees, R. A. (2001). Competency-Based Learning Models: A Necessary Future. *New Directions for Institutional Research*, 2001(110), 5–13.
<https://doi.org/10.1002/ir.7>.
- Välimaa, J., Tynjälä, P. & Murtonen, M. (2004). Johdanto. Teoksessa P. Tynjälä, J. Välimaa & M. Murtonen (toim.), *Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä: pedagogisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia* (s. 5–12). PS-Kustannus.
- Weber, R. P. (1990). *Basic content analysis* (2. painos). Sage.

LIITTEET

Liite 1: Teemahaastattelun runko

Haastateltavan taustatiedot

- Ikä ja pohjakoulutus (peruskoulu, ammatillinen, lukio)
- Nykyinen tehtävä ja asema (työntekijä, työnantaja, yrittäjä, opiskelija, työtön/lomautettu, muu)
- Kuinka kauan olet työskennellyt tämänhetkisissä työtehtävissä
- Työurasi pääpiirteet ja kuinka päädyit opetusalle

Teema 1 Tämänhetkinen työkuva

Pääkysymys

- Mitä teet työkseesi?
- Millainen on työympäristösi?

Tarkentavat kysymykset

- Miten kuvailisit työtehtäviäsi?

Jatkokysymykset

- Ovatko työtehtäväsi muuttuneet?
- Miten näet työtehtäviesi muuttuvan tulevien vuosien kuluessa?

Teema 2 Työelämässä vaaditut taidot

Pääkysymys

- Kuvaile erilaisia työtehtäviä ja niissä vaadittua osaamista, taitoja ja kompetensseja.
- Minkälaisia geneeristä tai yleistä osaamista työelämässä vaaditaan?
- Millaisia osaamisalueita sirkustaiteen opettajan työhön kuuluu?
- Millaisia osaamisalueita sirkustaiteilijan työhön kuuluu?

Tarkentavat kysymykset

- Millaiset ominaisuudet ovat ammatissa onnistumisen kannalta tärkeitä? Mitä henkilökohtaisia ominaisuuksia vaaditaan?
- Mikä on tärkein työssä vaadittava taito?
- Kuinka arvioit ammatillisen osaamisesi tällä hetkellä? Mitkä ovat vahvuutesi?
- Onko sinulla osaamisvajetta?

Jatkokysymykset

- Pystytkö oppimaan uutta työssäsi? Onko sinulla mahdollisuus kehittyä työssäsi?

- Onko vaadittu osaaminen muuttunut työelämän aikana. Miksi ja miten, mitä ovat muutoksen syyt?
- Miten luulet työssä vaaditun osaamisen muuttuvan tulevaisuudessa? Tuleeko työsi osaamisalueisiin muutoksia?
- Kuinka varaudut muutokseen/ varaudutko muutoksiin?

Teema 3 Sirkustaiteen opinnot

Pääkysymys

- Miksi kiinnostuit sirkustaiteen koulutuksesta? Mistä sait tietoa koulutuksesta?
- Mistä opinnot koostuivat?
- Oliko opintojesi aikana huomioitu työelämäyhteys? Miten?

Tarkentavat kysymykset

- Oliko koulutuksessa huomioitu opintojen yksilöllistäminen?
- Pystyitkö vaikuttamaan omaan hops:iisi?
- Pystyitkö suuntautumaan sinua kiinnostavalle suunnalle joko opettajaksi tai taiteilijaksi?

Teema 4 Työelämävastaavuus

Pääkysymys

- Oletko päätenyt koulutustasi vastaaviin tehtäviin?
- Kuinka näet saamasi opetuksen vastaavan työelämässä vaadittua osaamista ja työelämän vaatimuksia?
- Oletko saanut eväitä molempiin ammatteihin?
- Mistä opintojen aikana kertyneestä osaamisesta koet olleen sinulle eniten hyötyä työelämässä, miksi?
- Mitä työelämässä vaadittua osaamista et oppinut opintojesi aikana?

Tarkentavat kysymykset

- Mitkä koulutuksen opinnot tai kurssit vastaavat parhaiten työelämässä vaadittua osaamista? Mistä opinnoista koet olleen ainoastaan vähän hyötyä työelämän kannalta?
- Mikä olisi mielestäsi kaikkein tärkein asia, joka valmistuneen tulee osata, jotta hän voi työllistyä pitkäaikaisesti alalle?
- Miten olet oppinut ja omaksunut taitoja, joita ei koulutuksen aikana kertynyt?

Jatkokysymykset

- Millaisia valmiuksia työelämän ja koulutuksen välinen yhteistyö edellyttää koululta ja työelämältä?
- Millaisia valmiuksia työelämän ja koulutuksen välinen yhteistyö edellyttää opiskelijalta?

Lopuksi

- Haluatko lisätä vielä jotain muuta?
- Oletko harkinnut siirtymistä toiselle alalle? Miksi?

Liite 2: Tiedote tutkimukseen osallistumisesta

Tiedote tutkimukseen osallistumisesta

SIRKUSTAITEEN OPETUSTA KEHITTÄMÄSSÄ - Laadullinen tutkimus Turun Taideakatemian sirkuskoulutuksen työelämävastaavuudesta [pro gradu -tutkielma]

Pyydän sinua osallistumaan tutkimukseeni, jonka tavoitteena on kehittää sirkuskoulutusta vastaamaan paremmin työelämän vaatimuksiin.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoja siitä, kuinka Turun Taideakatemian sirkuslinjalta valmistuneet kokevat opintojen vastanneen työelämässä vaadittua osaamista. Koulutusta kehitettäessä on oleellista tietää, mitä taitoja työelämässä vaaditaan, joten haastattelemalla kyseiseltä koulutuslinjalta valmistuneita on mahdollista saada ensikäden tietoa siitä, mitä osaamista he kokevat tarvitsevansa moninaisissa työtehtävissään, mistä opintojen kautta kertyneestä osaamisesta on hyötyä työelämässä ja mitä työelämän vaatimaa osaamista tutkittavat eivät ole saaneet opintojensa aikana.

Tutkimuksen kulku

Tutkimus on aloitettu helmikuussa 2023 ja sen tulisi valmistua marraskuussa 2023. Tutkijalla on Turun Ammattikorkeakoulun myöntämä tutkimuslupa.

Tutkimusaineiston keruu tapahtuu yksilöhaastattelujen kautta, joissa esitetään avoimia tutkimuksen teemoihin liittyviä kysymyksiä. Haastattelut toteutetaan Teams- alustalla ja yksi haastattelu kestää 30–60 minuuttia.

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota (tutkimukseen osallistuminen on tutkittaville ilmaisia).

Tutkimukseen liittyvät hyödyt ja riskit

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää kansallisesti ja kansainvälisesti niin sirkuskoulutuksen kuin myös muiden taiteen alojen koulutuksen kehittämistyössä. Lisäksi tutkimus antaa tietoa, millaisissa tehtävissä sirkustaiteen parissa työskentelevät henkilöt toimivat ja minkälaista osaamista työtehtävissä tarvitaan.

Tutkimuksessa käytettäviin menetelmiin ei liity terveydellisiä riskejä, sosiaalisia riskejä, taloudellisia riskejä tai henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen

Sinusta kerättyjä tietoja käsitellään luottamuksellisesti EU:n tietosuojalain ja Suomen tietosuojalain edellyttämällä tavalla. Tietosuojailmoituksessa on selostus henkilötietojen käsittelystä. Tietoja ei anneta tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille. Tutkimuksen ohjaaja Tampereen Yliopiston dosentti Elina Kuusisto voi tarvittaessa käsitellä aineistoa.

Henkilöiden yksityisyys turvataan tieteellisissä tutkimuksissa

Tutkimusaineisto tarjotaan tutkittavan suostumuksella arkistoitavaksi ilman henkilötietoja pysyvästi Tietoarkistoon. Tietoarkisto luovuttaa aineistoa rekisteröityneille asiakkailleen tutkimukseen ja ylempiin opinnäytteisiin.

Jos tutkittava ei anna suostumusta arkistointiin, tuhotaan aineisto tutkimuksen valmistumisen jälkeen.

Suostumusta anonymisoidun aineiston arkistointiin kysytään erillisellä suostumuslomakkeella.

Tutkimuksen rahoittajatahot

Tutkimuksella ei ole rahoittajia.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit peruuttaa osallistumisesi tutkimukseen tahansa koska tahansa. Lisäksi voit väliaikaisesti keskeyttää tutkimuksen.

Yksityisyys tutkimusjulkaisuissa ja tutkimuksesta tiedottaminen

Tutkittavien yksityisyys ja anonymiteetti turvataan.

Materiaalin käyttäminen muuhun kuin tutkimuskäyttöön ja materiaalin käyttäminen jatkotutkimukseen

Haastattelujen kautta kerättyä materiaalia ei käytetä muuhun kuin tähän tutkimukseen. Haastateltavan suostumuksella tarjotaan tutkimusaineisto arkistoitavaksi ilman henkilötietoja pysyvästi Tietoarkistoon. Tietoarkisto luovuttaa aineistoa rekisteröityneille asiakkailleen tutkimukseen ja ylempiin opinnäytteisiin.

Lisätietoja tutkimuksesta antaa Laura Tikka

Tutkijan yhteystiedot

Laura Tikka: Email: [REDACTED], Puhelin: [REDACTED]

Tutkimuksen ohjaajana toimii dosentti Elina Kuusisto Tampereen yliopistosta

Email: [REDACTED]

Liite 3: Tietosuojailmoitus

Rekisterin nimi	SIRKUSTAITEEN OPETUSTA KEHITTÄMÄSSÄ Laadullinen tutkimus Turun Taideakatemia sirkuskoulutuksen työelämävastaavuudesta [pro gradu -tutkielma]
Päiväys	14.3.2023
Rekisterinpitäjä	Laura Tikka, [REDACTED] [REDACTED]
Ohjaaja tai oppilaitoksen yhteyshenkilö	Pro gradu -tutkielman ohjaajana toimii dosentti Elina Kuusisto [REDACTED]
Henkilötietojen käsittelytarkoitus ja käsittelyperuste	<p>Henkilötietojasi käsitellään sirkustaiteen opetuksen kehittämiseen liittyvässä opinnäytetutkimuksessa. Tutkimuksessa tarkastellaan Turun Taideakatemia teatteri-ilmaisunohjaaja/sirkus tutkintolinjalta valmistuneiden henkilöiden käsityksiä työelämässä vaadittavasta osaamisesta, sirkusopetuksen kautta kerääntyneistä tiedoista ja taidoista sekä sitä, kuinka ne vastaavat työelämässä vaadittua osaamista.</p> <p>Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Henkilötietojen käsittelyperusteena on:</p> <p>☒ suostumus. EU:n yleinen tietosuoja-asetus 6 artikla 1.a-kohta. Suostumuksen voi peruuttaa milloin tahansa ilmoittamalla tästä rekisterinpitäjälle. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen. TAI</p> <p>☐ yleisen edun mukainen tieteellinen tutkimus. EU:n yleinen tietosuoja-asetus 6 artikla 1 e-kohta. Ks. ohje Henkilötieto opinnäytetyössä</p>
Henkilötietojen säilytysaika	<p>Tutkimusaineisto tarjotaan arkistoitavaksi ilman henkilötietoja pysyvästi Tietoarkistoon. Tietoarkisto luovuttaa aineistoa rekisteröityneille asiakkailleen tutkimukseen ja ylempiin opinnäytteisiin.</p> <p>Siltä osin kuin ohjaajalla on pääsy aineistoon opinnäytetyön ohjaamista ja tarkastamista varten, ohjaajat ja tarkastajat käsittelevät henkilötietoja ainoastaan niin kauan kuin on tarpeellista työn hyväksymistä varten.</p>
Rekisterin tietosisältö ja tietolähteet	<p>Kuvaus rekisterissä käsiteltävistä henkilötietotyypeistä tietoryhmittäin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nimitiedot • Yhteystiedot (puhelinnumero, sähköpostiosoite)

	<ul style="list-style-type: none"> • Haastattelun tietosisältö, teemoja ovat koulutuspolku, opintojen sisällöt, työhistoria, työtehtävät ja työssä vaadittu osaaminen <p>Tiedot kerätään tutkittavilta itseltään.</p>
Henkilötietojen vastaanottajat	Henkilötietojasi ei luovuteta ulkopuolisille.
Rekisterin suojauksen periaatteet	<p>Digitaalinen aineisto suojataan käyttäjätunnuksella ja salasanalla tai kaksivaiheisella käyttäjän tunnistuksella (MFA). Aineistosta poistetaan suorat tunnistetiedot.</p> <p>Tiedonsiirto tapahtuu ainoastaan salasanalla suojatulla turvapostilla tai Teams:in kautta.</p>
Rekisteröidyn oikeudet	Tietosuojalainsäädännön mukaisesti sinulle kuuluu oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus tietojen poistamiseen (oikeus tulla unohdetuksi), rajoittaa tietojen käsittelyä ja vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Jos haluat käyttää jotain oikeuttasi, ota yhteys rekisterinpitäjään.
Oikeus valittaa viranomaiselle	Sinulla on oikeus tehdä valitus henkilötietojen käsittelyä valvovalle viranomaiselle, jos epäilet henkilötietojasi käsiteltävän vastoin tietosuojalainsäädäntöä: tietosuoja.fi / sähköposti: tietosuoja@om.fi